

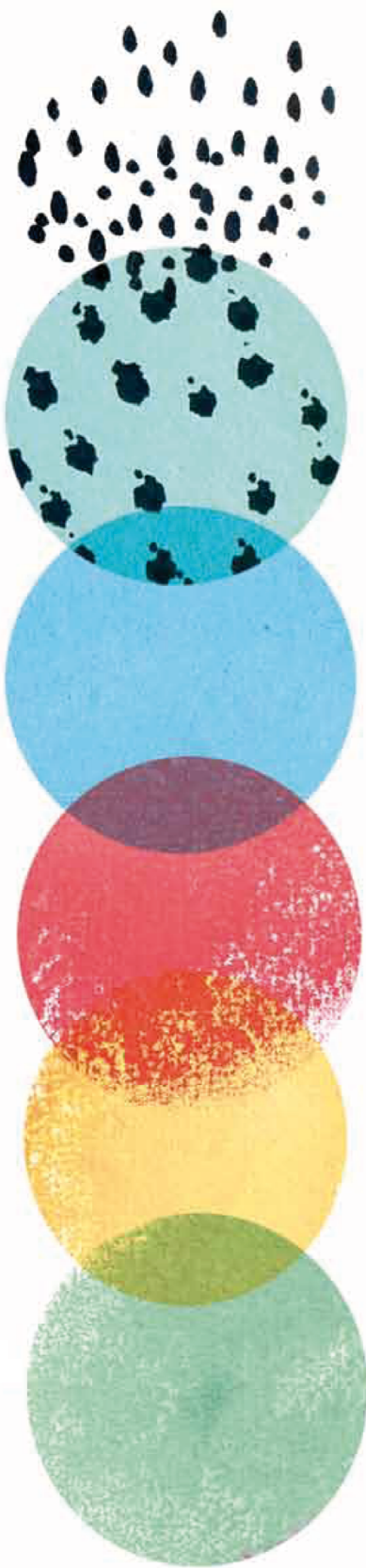
GUIA PEDAGÒGICA

PRIMERA FASE

CULTURA DE PAU

COM VIVIM? CONVIVINT

PER UNA ESCOLA I UN MÓN SOSTENIBLE I DE PAU
FORMACIÓ, INVESTIGACIÓ I SENSIBILITZACIÓ
A LA COMUNITAT EDUCATIVA

TÍTOL

GUIA PEDAGÒGICA. Primera fase
Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau
FORMACIÓ, INVESTIGACIÓ I SENSIBILITZACIÓ A LA COMUNITAT EDUCATIVA

EDICIÓ

FUNDACIÓ AKWABA 2019

COORDINACIÓ I REDACCIÓ

BEGOÑA CARRERA REDONDO
NÚRIA GÓMEZ CAMPRUBÍ

COL·LABORACIONS

AHEAD
GREM

IMATGE GRÀFICA DE LA CAMPANYA

AMAIA MARTIN / SUPERCORBA.NET

DISSENY I MAQUETACIÓ

IMPACTE - IOLANDA GUÀRDIA

PRODUCCIÓ GRÀFICA

GRAF 32

IMPRÈS EN PAPER RECICLAT

CRÈDITS

CREATIVE COMMONS

Sou lliures de copiar i distribuir l'obra amb les condicions següents:

- Reconeixement. Heu de reconèixer els crèdits de la manera especificada per l'autora. Citant la procedència i comunicant-t'ho a la següent adreça: educatiu@fundacioakwaba.cat
- No Comercial. L'explotació de l'obra queda limitada a usos no comercials.
- Sense Obres Derivades. L'autorització per explotar l'obra no inclou la transformació per crear una obra derivada.

COM VIVIM? CONVIVINT

PER UNA ESCOLA I UN MÓN SOSTENIBLE I DE PAU

Índex

Presentació

LA FUNDACIÓ AKWABA I LA CAMPANYA

006

La Guia

PER A QUI I PER QUÈ?

008

Bloc de primària

MÒDUL P1

Relació entre cultura de pau i sostenibilitat global

010

MÒDUL P2

Escape system: comprendre les interferències del món global

020

MÒDUL P3

Les meves emocions en mirar el món

040

MÒDUL P4

Les nostres emocions en les relacions amb les altres

052

MÒDUL P5

Resolució positiva dels conflictes al món

058

MÒDUL P6

Com vivim al centre educatiu?

066

Bloc de secundària

MÒDUL S1

Relació entre cultura de pau i sostenibilitat global

072

MÒDUL S2

Escape system: comprendre les interferències del món global

086

MÒDUL S3	
Les meves emocions en mirar el món	106
MÒDUL S4	
Les nostres emocions en les relacions amb les altres	116
MÒDUL S5	
Resolució positiva dels conflictes al món	122
MÒDUL S6	
Com vivim al centre educatiu?	132

Espais de reflexió

L'ALUMNAT	138
EL PROFESSORAT	150
MIXTES	162

Marc conceptual i recomanacions	168
------------------------------------	-----

Presentació

LA FUNDACIÓ AKWABA I LA CAMPANYA

Des del 1992, la **Fundació Akwaba** promou la participació i la coresponsabilitat per generar una societat més justa mitjançant la formació. Tots els projectes, siguin d'acollida de persones nouvingudes, d'educació per a la justícia global, de cooperació local o internacional, inclouen aquest aspecte. **Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau** és una campanya d'educació per a la justícia global de la Fundació Akwaba adreçada principalment a l'alumnat, professorat i famílies de centres educatius catalans. L'objectiu és formar una **ciutadania activa i crítica amb les actituds discriminatòries vers les persones i les vulneracions en el medi social i econòmic**, integrant la perspectiva d'EGBDH – enfocament de gènere basat en drets humans – i que generi propostes de transformació al centre educatiu, en els seus projectes de convivència, en l'entorn local i global.

Al món i a la nostra societat, la manca d'actuació a favor de la pau i la sostenibilitat local i mundial, és conseqüència de l'hegemonia mundial del sistema polític social econòmic capitalista i patriarcal que genera violència, desigualtats, exclusió i estratègies discriminatòries per mantenir uns privilegis i mecanismes de control social. El racisme, el sexisme i l'aporofòbia són **violències culturals naturalitzades i normalitzades** per part de la societat. En aquest context, el jovent i els infants, es relacionen amb faltes de respecte, ús negatiu del llenguatge i/o discriminacions.

Com a contrapunt a aquest marc social, la campanya *Com vivim? Convivint*, vol reforçar la cultura de pau i la sostenibilitat econòmica i social a través de **l'atenció a les emocions i la participació activa**, sabent que aquests ingredients fomentaran la convivència en els grups relacionals amb els que es treballen.

Les dimensions de gènere i interculturalitat, treballades en l'anterior campanya *Ni uniformes ni etiquetes*, es tindran en compte tant per si els conflictes són per discriminacions de gènere o cultura, com fomentar l'equitat de gènere i la interculturalitat des de l'ètica de la cura i l'EGBDH, sense aquestes dimensions no hi haurà una òptima cultura de pau i sostenibilitat global.

El jovent i els infants són el públic clau perquè representen la societat del present i del futur i si volem canviar els valors de la societat, el jovent i els infants han de formar-se en el respecte, la defensa i promoció dels drets humans i en valors favorables a un desenvolupament sostenible. L'experiència de les campanyes anteriors ens demostra que l'alumnat és receptiu i s'interessa per aquests conceptes, sempre que es treballin mitjançant una metodologia que en propiciï la participació activa i la reflexió. Pensem que aquests valors han de ser coneguts per tots els infants i joves independentment de la condició social i, perquè la futura societat sigui realment democràtica, cal potenciar l'intercanvi entre iguals.

Les estratègies de Com vivim? Convivint se centren en accions formatives i espais de reflexió. Tot a partir de l'atenció a la participació i a les emocions com a elements clau per afavorir la convivència. Aquests acompanyaments educatius es plantegen en dues fases:

1A FASE Formació, investigació i sensibilització a la comunitat educativa.

CULTURA DE PAU des d'una visió de justícia global.

A la primera fase, els participants reflexionen i transformen el centre educatiu a través de l'art i l'IAP (Investigació, Acció i Participació) i l'educació emocional.

2A FASE Mobilització social i Incidència social i política.

SOSTENIBILITAT ECONÒMICA I SOCIAL des d'una visió de justícia global.

A la segona fase incideixen en l'entorn local a través de l'aprenentatge i servei, l'art al carrer i fan propostes d'incidència política local i global gràcies a mecanismes de participació com els consells d'infants, o de barris i difusió a jornades de cooperació i educació.

A través de l'acció es vol:

- Comprendre les causes estructurals de les vulneracions del dret a la pau i a la sostenibilitat en l'entorn immediat, local i el món.
- Promoure la formació, investigació, reflexió i transformació d'estratègies de resolució assertiva en el centre educatiu gràcies al treball de competències personals i interpersonals i la generació d'espais de treball mixtos.
- Fomentar la participació comunitària per la sostenibilitat global des dels centres educatius al barri.
- Sensibilitzar la ciutadania local sobre les vulneracions de pau i sostenibilitat al món a través de l'art en espais públics i la difusió en MMCC locals.
- Compartir experiències amb infants, jovent, famílies, professorat, universitat (URV i GREM) i tècnics de cooperació i d'educació d'àmbit local, nacional i/o internacional per generar aprenentatges i procurar incidir en les polítiques educatives i socials.

Competències curriculars treballades

Es poden incloure les formacions amb l'alumnat en matèries relacionades amb l'àmbit social, l'àmbit de cultura i valors i l'àmbit personal i social. O bé, de manera interdisciplinària inserint els mòduls en ciències socials, visual i plàstica, tutories, educació física, informàtica, llengües i servei comunitari, entre d'altres opcions.

A continuació s'enumeren les competències curriculars treballades a partir dels mòduls formatius amb l'alumnat:

- Implicació en tot tipus d'accions personals i col·lectives que contribueixin a transformar els conflictes de forma no violenta en l'entorn proper i llunyà.
- Treball cooperatiu i reconeixement dels seus beneficis per totes les persones del grup-classe.
- Comunicació assertiva de les pròpies emocions, i empatia amb les emocions de les altres persones des de l'estima cap a les altres persones.
- Aplicar amb destresa els mecanismes de transformació de conflictes, posant en pràctica habilitats que faciliten l'apoderament, la negociació i la convivència, amb l'objectiu de transformar els conflictes de forma no violenta.
- Coneixement de formes per promoure la pau en l'entorn proper i a nivell mundial (dret a la pau, educació per la pau, control dels recursos naturals...)
- Identificació de les pròpies necessitats per la cura d'una mateixa i de les altres.

La Guia

PER A QUI I PER QUÈ?

Aquesta guia pedagògica existeix per poder replicar la primera fase de la campanya **Com vivim? Convivint**. És un material de suport als educadors i educadores formals (mestres i professorat) i no formals (monitores de lleure, educadores socials i altres) d'infants i jovent de deu a disset anys, per tal d'incloure continguts i pràctiques pròpies de l'educació per a la justícia global en la seva programació.

L'educació per a la justícia global és un procés de coneixement i d'anàlisi crítica de la realitat que vincula l'acció local i la seva dimensió global. La seva finalitat és promoure una consciència crítica envers les causes que generen desigualtats i conflictes. També contribueix al canvi d'actituds i pràctiques que ha de fer possible una ciutadania responsable, respectuosa i compromesa amb la transformació social.⁽¹⁾

Metodologia

Per assolir aquests objectius es proposen formacions participatives, de recerca, artístiques i socioemocionals sobre cultura de pau i la sostenibilitat global. A la primera fase, els participants reflexionen i transformen el centre educatiu a través de l'art i l'IAP (Investigació, Acció i Participació). A la segona fase incideixen en l'entorn local a través de l'aprenentatge i servei, l'art al carrer i fan propostes d'incidència política local i global gràcies a mecanismes de participació com els consells d'infants, o de barris i difusió a jornades de cooperació i educació.

En aquesta guia, que conté només la primera fase de la campanya, es treballen les propostes de transformació al centre educatiu, posant el focus en la cultura de pau. Les formacions (mòduls formatius) són de 2 a 6 hores, que es poden adaptar al grup participant. Es duen a terme a l'aula habitual, a la sala d'informàtica, a la sala d'educació física (gimnàs o similar), i les activitats de l'atrapiemoció i de sensibilització que transcorren en els espais del centre educatiu que l'alumnat considera més adients.

Continguts

Els continguts d'aquesta guia pedagògica han estat elaborats per la Fundació Akwaba. S'ha comptat amb el suport de la formulació per les següents formacions:

- Mòdul 4. Per part de la Dandara Flores, especialista en capoeira.
- Espais de reflexió amb l'alumnat per part de l'Anna Soldevila.
- Espais de reflexió amb el professorat per part de l'Anna Soldevila, la Júlia Valentín i en Jaume Centelles.

AHEAD, associació d'educadors en drets humans, ha elaborat el marc conceptual d'aquesta primera fase del **Com vivim? Convivint** i va realitzar la formació a les educadores d'Akwaba que han implementat la campanya a diversos centres educatius.

Les formacions a l'alumnat van adreçades especialment a infants de deu anys fins a joves de disset. Tot i que els continguts són els mateixos, el grau d'aprofundiment i la metodologia varia depenent de l'edat i per això s'agrupen els mòduls en dos blocs: l'un per a infants del tercer cicle de primària i l'altre per a joves de secundària. Els continguts dels mòduls segueixen una lògica d'aprenentatge progressiu i, per tant, se suggereix dur a terme l'ordre proposat.

Les formacions al professorat (i la resta de comunitat educativa, si s'escau) van adreçades, principalment, al professorat que comparteix aprenentatges amb el grup-classe que realitza la campanya. Ara bé, és adient convidar tot el claustre i l'equip directiu per treballar les temàtiques i estratègies de manera compartida per tot el centre educatiu.

¹ Consultat a: http://www.aprenentatgeservei.org/intra/aps/documents/guia_pau%20drets%20humans%20i%20solidaritat_web.pdf

ALUMNAT

Mòdul 1: Relació entre cultura de pau i sostenibilitat global.

Mòdul 2: Escape system: comprendre les interferències del món global. Causes estructurals que generen violència i conseqüències emocionals.

Mòdul 3: Les meves emocions en mirar el món. Autoregulació i gestió emocional.

Mòdul 4: Les nostres emocions en les relacions amb les altres. Capoeira. Sessió al gimnàs, pati o aula polivalent.

Mòdul 5: Resolució positiva dels conflictes al món. Recerca.

Mòdul 6: Com vivim al centre educatiu? IAP i art. Sessió a l'aula i al centre educatiu.

Espais de reflexió -> transformació i incidència per crear i fer seguiment dels mecanismes de resolució assertiva dels conflictes.

PROFESSORAT

Formacions emocionals i participatives -> amb enfocament EGBDH al professorat **Espais de reflexió ->** transformació i incidència per crear i fer seguiment dels mecanismes de resolució assertiva dels conflictes.

COMUNITAT EDUCATIVA

Espais mixtos de reflexió -> transformació i incidència per crear i fer seguiment dels mecanismes de resolució assertiva dels conflictes.

Estructura de la guia

A continuació es troben:

- El bloc de primària amb el desenvolupament dels 6 mòduls
- El bloc de secundària amb el desenvolupament dels 6 mòduls
- El desenvolupament dels espais de reflexió amb l'alumnat
- El desenvolupament dels espais de reflexió amb el professorat
- El desenvolupament dels espais de reflexió mixtes
- El marc conceptual de la campanya amb recomanacions pedagògiques

Aquesta guia pedagògica és el recull de les formacions generades durant la primera fase de la campanya Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau, amb voluntat que es continuïn replicant.

Bloc de primària

MÒDUL 1

DURADA 2H A L'AULA

Relació entre cultura de pau i sostenibilitat global

Es presenta la campanya *Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau* que aposta per la convivència a través de l'atenció a les emocions i la participació activa, des d'un enfocament basat en drets humans. Per començar, trobar que inspira a cada participant el cartell de la campanya. Vol transmetre la idea que tot està connectat i què succeeix quan els elements tenen relació (persones o altres elements): hi ha adaptació i canvi. A través de dues dinàmiques grupals, es treballa el fet que a vegades allò comú entre les persones és compartir un espai (l'aula, el barri, el planeta). Com s'entén que allò comú s'ha de cuidar, les participats formulen un desig per millorar el món i tots els desitjos es comparteixen en grup. Els desitjos segurament es trobin entre la cultura de pau i la sostenibilitat global; es visibilitzen i es connecten els dos conceptes trobant que la cultura de la violència és insostenible. També s'apropa la Carta de la Terra com la suma de moltes veus internacionals a favor de la millorar de les condicions del planeta i tots els seus habitants. Per tancar la sessió, l'alumnat crea un espai a l'aula per enriquir la Carta de la Terra.

IDEA FORÇA

Un món de pau es pot imaginar i defensar.

CONCEPTES CLAU

Relacions, escolta activa, cultura de pau, sostenibilitat global i la Carta de la Terra.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Coneixement de formes de frenar la violència en l'entorn proper i a nivell mundial (rebutjar la guerra, estar a favor del desarmament...)

OBJECTIUS

- Viure connexions amb el grup-classe a partir d'una mirada global.
- Reflexionar sobre la pau positiva en els diferents nivells de relació de cada participant.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (20')

Imatge Com vivim? Convivint

Presentació de la campanya.

SEGONA PART

Contrastos (70')

Dinàmica "agrupeu-vos"

Dinàmica "un diseg per canviar el món"

TERCERA PART

Avaluació (30')

Enriquim la Carta a la Terra

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Cartell o imatge de la campanya, gomets rodons: blau, vermell, groc i verd, post-it, cel·lo, cartolina Cultura de pau i Sostenibilitat global, preàmbul Carta de la Terra en sobre, paper kraft per posar l'exposició de la Carta de la Terra, papers petits per il·lustrar els desitjos.

REQUISITS TÈCNICS

Aula o espai polivalent perquè es pugui fer espai movent cadires i taules quan calgui.

Equip necessari per projecció Power Point (opcional per l'educadora).

1. Activació dels coneixements previs

1a. Presentació de la campanya (20')

Continguts per a la persona educadora

Amb aquest mòdul s'inicia la campanya Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau. Per tal de presentar-la a l'alumnat, es mostra el cartell de la campanya amb els diversos elements visuals que trobem:

El títol "Com vivim? Convivint"

El format "pregunta i resposta" del títol es proposa per tal de donar pes a la idea de que **per conviure ha d'haver-hi interacció** entre les persones. La interacció portarà al coneixement de les altres i per tant a la comprensió i l'empatia. Així, es troba la formulació positiva del concepte "convivència". La convivència es presenta com quelcom desitjable, que es vol aconseguir i que s'ha de construir; és un procés.

El títol "per una escola i un món sostenible i de pau"

Defensem els **drets humans** en l'entorn proper (l'escola, el barri, la població) i a nivell global (el món, totes les persones) per tal de que no hi hagi desigualtats per cap raó. Es treballarà la cultura de pau i la sostenibilitat econòmica i social*.

La imatge de la campanya

La idea de que tot està connectat i què succeeix quan els elements tenen relació (persones o altres elements) hi ha adaptació i canvi. També pot transmetre moltes més interpretacions, a continuació es mostren algunes i poden sorgir d'altres:

COLORS, TEXTURES I FORMES

- La barreja dels colors mostren la relació en la diversitat, els colors conviuen i es barregen. Se separen degradant-se els colors, es tornen a ajuntar i formen un color nou.
- Els colors dels cercles també es poden relacionar amb la interpretació de les emocions bàsiques (ex: blau la tristesa, vermell la ràbia, groc l'alegria i verd el fàstic).
- Si es vol trobar la similitud amb d'altres elements es pot trobar els elements de la Terra (aigua, foc, terra i aire). O també un semàfor als tres cercles de sota (vermell, ambarí i verd).
- Els puntets que apareixen als cercles de dalt podrien interpretar-se com:
 - Persones individuals i després s'agrupen amb més densitat tot està més connectat, i al tercer cercle es pot interpretar un tot integrat i continua canviant.
 - La introducció d'un element com és el petroli (en forma de gotes), que va canviant les formes de produir, consumir, i maltracta la resta dels elements.
 - Illes o petjades.
- La forma dels cercles pot representar la unió, tot queda recollit, l'harmonia.

Al següent link, podeu trobar la imatge de la campanya per poder descarregar-la per mostrar-la a l'alumnat:

https://comvivim.files.wordpress.com/2018/07/comvivim_web.pdf

Imatge gràfica creada per Amaia Martín – supercobra.net

POSICIÓ - VERTICALITAT

- La verticalitat mostra com els elements cauen, hi ha un pes que porta cap a baix. Dóna força al procés i obre la porta a opcions de transformació.
- La posició vertical indica un nivell de relació. Es tracta d'una descripció del model actual; la verticalitat representa unes relacions de poder, on unes persones estan a dalt i d'altres a baix. Es tracta de relacions desiguals, discriminatòries entre països i entre persones (d'un mateix territori, nord-sud global). Es pot interpretar la idea de que unes persones es troben per sobre de les altres quant a poder; presa de decisions, acumulació de recursos,...

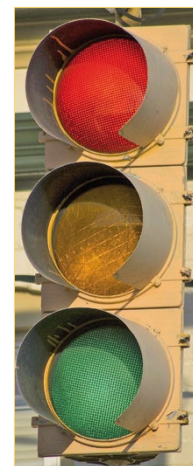
DINÀMICA

A partir de la imatge de la campanya s'inicia una interpretació (en format de debat-reflexió) dels elements que es troben. Allò que transmeten el títol i la imatge ajuda a fer un apropament a la visió sobre sostenibilitat econòmica i social i cultura de pau. Aquests són els dos eixos d'Educació per a la Justícia Global* que es reforçaran amb el **Com vivim? Convivint**.

Així,

- L'educadora mostra el cartell o la imatge de la campanya.
- Planteja preguntes a l'alumnat, tipus:
 - Què us suggereix la imatge?
 - I els colors? Les formes? La posició de les formes?
 - Inspira la idea de relacions o connexions?
 - Quin missatge ens transmet el títol de la campanya?

En el cas de primària, si no tenen gaire idees, podem apropar d'altres imatges per inspirar les interpretacions. Per exemple, si es mostra un semàfor, es pot preguntar: quina diferència veuen entre les dues imatges? En aquest cas es tractaria de la diferència de la unió o separació dels elements, on la unió representa la relació, el contacte.

IMATGE D'ÚS LLIURE
PIXABAY

* Els conceptes de sostenibilitat econòmica i social i cultura de pau es poden introduir però es treballaran en el desenvolupament dels mòduls, sobretot, a continuació, en aquest Mòdul 1.

Podeu trobar els 6 eixos temàtics de l'EpJG a: <http://competenciasyepd.edualter.org/ca/#section-3>

2. Contrastos

2a. "Agrupeu-vos" (20')

DINÀMICA

Una vegada realitzada la interpretació del cartell de la campanya, l'educadora proposa la següent dinàmica:

- L'educadora enganxa aleatòriament, per colors, un gomet al front de cada participant.
- És important que la participant no vegi de quin color és el propi gomet. Si es dóna la consigna de tancar els ulls cal que l'educadora doni missatges de tranquil·litat perquè totes les participants se sentin còmodes.
- Quan cada participant té un gomet al front, es poden observar entre elles veient que tenen gomets de colors diferents i l'educadora dóna dues consignes:
 1. no podeu parlar
 2. agrupeu-vos!

S'espera que l'alumnat s'agrupi per colors, la qual cosa haurà implicat comunicació no-verbal i cooperació. Ara bé, allò ideal, que habitualment no succeeix, és que tot el grup-classe formi un sol grup. En cas que l'alumnat ja conegui la dinàmica, es proposa realitzar-la igualment i per la interpretació d'allò que ha passat entre totes les participants.
- Gomets: blau, vermell, groc i verd (els colors que es veuen al cartell de la campanya).

REFLEXIÓ

Moltes vegades ens apropem a les persones per tenir algun tret en comú (edat, gènere, vestimenta, etc.) com ha estat també el cas dels gomets (no s'havia indicat que els grups haguessin d'estar del mateix color). Ara bé, **hi ha vegades que allò comú és compartir un espai (l'aula, el barri, el planeta)**. Per això presentem aquesta campanya sobre construir junts i juntes, des de la diversitat (com podria ser tenir un gomet de colors diferents) de cada persona, *Com vivim? Convivint*.

Així, com en les agrupacions de la dinàmica, a la vida tenim **tendència a agrupar-nos amb aquells que tenim una certa igualtat o factors en comú**. Amb aquests actes, ja estem creant discriminacions, exclusions i injustícies que acaben trencant la cultura de pau del món. Per exemple: si es fa una agrupació per gènere els nois ocupen la pista de futbol, no queda espai perquè també les nenes (en el seu conjunt) se sentin còmodes ocupant aquell espai. Si es fa una agrupació per edat i només prenen les decisions les persones adultes, els infants no podran donar la seva opinió. I així amb totes les possibles agrupacions per característiques (color de pell, origen, aparença estètica, religió...).

2b. Un desig per canviar el món (50')

DINÀMICA

Anteriorment, s'ha reflexionat sobre el fet que moltes vegades es comparteix un espai. **Totes les persones compartim un espai que s'ha de cuidar: el planeta Terra.** Ara bé, sabem que no tothom té les mateixes condicions de vida i que no s'està cuidant prou el medi ambient. Hi ha persones que ni tan sols tenen les necessitats bàsiques cobertes quan existeixen recursos per totes. Per això, cada participant formularà un desig per un món millor.

1A PART

- Es creen 3 grups (per ser màxim 10 persones per grup).
- Cada grup forma un cercle.
- L'educadora comença posant un exemple formant part d'un dels cercles. Dóna un pas endavant + diu "que ningú passi fam" + fa un gest que acompanyi la idea, com pot ser gratar-se la panxa.
- La resta de participants ha de repetir dues vegades el pas, el desig i el gest.
- Una a una, la resta de participants, van dient el seu desig i la resta repeteix dues vegades: el pas endavant, el desig i el gest. El desig pot ser formulat en positiu (la pau mundial) o en negatiu (que no hi hagi guerres).
- Una vegada completat el cercle... Recordem allò que han dit les companyes? Quin desig han formulat?
- En cas que no es recordin tots els desitjos es fa una ronda ràpida només de la part verbal de cadascuna.

REFLEXIÓ

Com ens hem sentit fent aquest exercici?

Possibles sensacions, entre d'altres poden ser: estar alerta, tensió, diversió, estrès, alegria, nerviosisme,... Cada persona pot compartir les seves sensacions.

Quins recursos hem utilitzat?

L'educadora posa de relleu el fet de necessitar d'**escolta activa** d'allò que diuen les altres persones.

2A PART

Una vegada finalitzades les parts de moviment de la dinàmica, els grups poden seure, preferiblement formant un semicercle.

- S'entrega un post-it a cada participant perquè escrigui el seu desig.
- Els desitjos per un món millor, estan relacionats amb un món en pau i un món sostenible. Què vol dir això?
- Es posen dues cartolines de diferents colors (una de MÓN EN PAU i l'altra de MÓN SOSTENIBLE). Amb alguna definició remarquant que la sostenibilitat no és només ambiental.
- Es reflexiona sobre els conceptes per veure si hi ha dubtes i per apropar-los (veure la següent secció de "continguts per a la persona educadora" per aclariments conceptuals).
- Una a una, les participants llegeixen el seu desig en veu alta i el col·loca sota del concepte que creu que encaixa més. També pot ser que es vulguin col·locar entre els dos, en el mig.
- Una vegada es troben col·locats tots els post-it es pregunta:
 - A què s'ha donat més importància? Pau o sostenibilitat? O entre els dos?
 - S'han pensat gran varietat de desitjos o s'assemblen entre ells?
 - Hi ha desitjos que s'han col·locat al mig? Per què?
 - Pot existir un món sostenible sense pau? (per exemple, si hi ha una guerra la gent no viu bé i es destrossa l'entorn // Si a l'aula hi ha insults, no hi ha un clima que afavoreixi l'aprenentatge = es una situació no sostenible).
 - Pot existir pau en un món sense sostenibilitat? (per exemple, si generem només riquesa per unes poques persones, les desigualtats augmenten i hi ha tensió social. Si hi ha una crisi econòmica i la gent no té feina, no té diners per menjar, ni tenir una casa = això no és una situació de pau).
 - Com veieu l'estat del món?
- L'educadora explica que existeix un document que es diu **la Carta de la Terra** que integra **les idees de que les actituds, accions, formes de relació (cultura de pau) són determinants per a un manteniment digne de la vida humana (sostenibilitat econòmica i social)**. La premissa de la que parteix és que totes les persones compartim el planeta, com s'ha reflexionat prèviament en aquestes dinàmiques. Podem entendre la Carta de la Terra com un document que recull els desitjos per un món millor.

L'educadora pot llegir el preàmbul de la Carta de la Terra (que portarà en un sobre, en format de carta) i, posteriorment, obre un espai per comentar:

"Ens trobem davant d'un moment crític en la història de la Terra, un moment en el qual la societat ha d'escollir el seu futur. A mesura que el món es fa més interdependent i fràgil, el futur presenta alhora grans riscos i grans promeses. Per continuar avançant hem de reconèixer que, enmig d'una magnífica diversitat de cultures i formes de vida, som una sola família humana i una sola comunitat de la Terra amb un destí comú. Hem d'unir-nos per crear una societat global sostenible basada en el respecte a la natura, els drets humans universals, la justícia econòmica i la cultura de la pau. Amb aquest objectiu, és imperatiu que nosaltres, els pobles de la Terra, declarem la nostra responsabilitat els uns vers els altres, vers la gran comunitat de vida i vers les generacions futures."

Continguts per a la persona educadora

CULTURA DE PAU

És el conjunt de valors, actituds i comportaments que reflecteixen el respecte a la vida, a l'ésser humà i a la seva dignitat i que posen en primer pla els drets humans, el rebuig a la violència en totes les seves formes i l'adhesió als principis de llibertat, justícia, solidaritat i tolerància, així com la comprensió entre els pobles, els col·lectius i les persones.

http://escolapau.uab.cat/municipisipau/municipis/idees2_cultura_de_pau.pdf

Si treballem per la desaparició progressiva de la violència estructural (manca d'una vida digna) tindrem una societat cada cop més integrada i justa, on tothom pugui viure amb dignitat i on la llavor de la violència (directa, cultural) no trobi terreny per arrelar. És a dir, accions que facin que la violència no sigui necessària.

<https://www.centelles.cat/viure/cooperacio/docs/cultura-de-pau/2015-projecte-decultura-per-la-pau-a-centelles.pdf>

Eix de cultura de Pau (dins d'EpJG): Aquest eix se centra en promoure els diferents continguts d'aprenentatge necessaris per fomentar una ciutadania compromesa en l'eradicació de totes les formes de violència, la promoció de la pau positiva mitjançant l'anàlisi dels factors de violència i de pau, i la posada en pràctica dels procediments de transformació creativa dels conflictes.

Els continguts competencials de la cultura de pau estan estructurats en tres blocs (competències i epd):

- Anàlisi de la realitat de violència i de les oportunitats de pau.
 - Estratègies personals i col·lectives per transformar els conflictes.
 - Models i propostes per aconseguir la cultura de pau.
- <http://competenciesiepd.edualter.org/ca/la-guia/eixos-competencials>

La construcció d'una cultura de pau requereix:

<http://escolapau.uab.cat/img/programas/educacion/publicacion002c.pdf>

- Millorar ampliar i universalitzar els drets humans.
- Desacreditar i deslegitimar la guerra i l'ús de la violència.
- Potenciar el coneixement i el diàleg entre cultures i religions.
- Superar la mística de la masculinitat a través de l'empatia, l'afecte, la tendresa i la corresponsabilitat en l'educació dels fills.
- Satisfer les necessitats bàsiques i les potencialitats de desenvolupament i decisió de les persones.
- Atendre el principi de sostenibilitat i prendre cura dels recursos limitats.
- Actuar sobre les arrels dels conflictes i no només sobre les seves manifestacions.
- Millorar la governabilitat democràtica i incrementar la participació ciutadana.
- Desmilitaritzar les polítiques de seguretat i donar prioritat a les inversions educatives per sobre de les militars.
- Exercir una nova mirada sobre els conflictes.

SOSTENIBILITAT ECONÒMICA I SOCIAL

Satisfer les necessitats de la generació actual sense comprometre la capacitat per satisfer les necessitats de les generacions futures. Això implica construir des de la quotidianitat una economia de producció i consum alternativa.

Sostenible = que està equilibrat, que s'aguanta.

LA CARTA DE LA TERRA

Web: <http://cartadelatierra.org>

Descàrrega: http://cartadelatierra.org/invent/images/uploads/echarter_catalan.pdf

És un document creat entre els anys 1992 i 2000, per persones i organitzacions de diferents cultures i sectors, que convida a l'acció per un món millor, a una transició ètica (altres maneres de fer i pensar) per arribar a un futur sostenible. La Carta de la Terra integra els eixos de la cultura de pau i la sostenibilitat global.

Els principis que formula són:

1. Respectar la Terra i la vida en tota la seva diversitat
2. Tenir cura de la comunitat de vida amb enteniment, compassió i amor
3. Construir societats democràtiques que siguin justes, participatives, sostenibles i pacífiques
4. Preservar els fruits i la bellesa de la Terra per a les generacions presents i futures

Per complir aquests quatre compromisos generals, cal:

- I. RESPECTE I CURA DE LA COMUNITAT DE VIDA
- II. INTEGRITAT ECOLÒGICA
- III. JUSTÍCIA SOCIAL I ECONÒMICA
- IV. DEMOCRÀCIA, NO-VIOLÈNCIA I PAU

MARC CONCEPTUAL de la campanya Com vivim? Convivint, elaborat per AHEAD:

https://comvivim.files.wordpress.com/2018/07/marcconceptual_comvivim_1a.pdf

També el podeu trobar al darrer apartat de la present guia pedagògica.

3. Avaluació

3a. Enriquim la Carta a la Terra (30')

Es crea un espai a l'aula per el preàmbul de la Carta de la Terra. Pot ser un mural gran amb paper kraft que després permeti enganxar d'altres elements al voltant.

Així, el mural es queda fixe com espai de treball, afegint al voltant tot el que es treballa sobre el tema també en properes sessions. Es poden penjar també fotos del món, una imatge d'un mapamundi, fotografies pròpies,... I pot estar al costat del pòster de la campanya *Com vivim? Convivint*.

--> En aquesta sessió, al mural, l'alumnat col·locarà al voltant del preàmbul de la Carta de la Terra els desitjos que havia escrit en els post-it, també pot afegir-ne de nous i crear dibuixos sobre el seu desig en uns papers petits que després es podran penjar. Les cartolines de "món en pau" i "món sostenible" es poden retallar i utilitzar per l'exposició-mural.

Bloc de primària

MÒDUL 2 DURADA 2H A L'AULA*

Escape system: comprendre les interferències del món global

Causas estructurals que generen violències

Per conèixer i comprendre les causes estructurals que generen violència i les conseqüències emocionals de les pràctiques discriminatòries en l'entorn proper es planteja una activitat inspirada en el format *escape room*. En concret, l'*escape system*, que posa de relleu les problemàtiques del sistema econòmic i social hegemònic i fomenta la creació per part de l'alumnat d'alternatives a aquestes problemàtiques, sempre i quan respectin els drets humans i la Carta de la Terra.

IDEA FORÇA

Les nostres accions faciliten l'acumulació de poder o la sostenibilitat global.

CONCEPTES CLAU

Violències, egoisme, manen els homes, destrucció natura, acumulació, drets humans i alternatives globals.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Treball cooperatiu i reconeixement dels seus beneficis per totes les persones del grup-classe.

OBJECTIUS

- Copsar les causes estructurals que generen desigualtats i violències, de forma lúdica.
- Trobar les alternatives a les causes estructurals, des del marc dels drets humans, per viure en un món sostenible i de pau, de forma lúdica.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (20')

Presentació de la proposta

L'educadora comparteix les instruccions per avançar en el joc.

SEGONA PART

Contrastos (60')

Escape system

Les participants disposen de 60 minuts per escapar del sistema.

TERCERA PART

Avaluació (40')

Recull sobre l'experiència viscuda

Valoració de les relacions en el desenvolupament del joc.

Aclariments conceptuals.

Enriquim la Carta de la Terra.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Balança, rellotge de sorra de 60', 6 fitxes d'activitat, 4 bolígrafs, 1 retolador, 6 cofres amb 6 cadenats de combinació numèrica de 4 números, 10 fitxes per posar a la balança, llanterna de llum UV, paper amb missatge escrit amb tinta invisible i el material complementari de cada activitat. Arxius d'àudio 1 i 2.

REQUISITS TÈCNICS

Ordinador amb accés a internet i altaveus, micròfon (opcional).

* Preferentment en aula polivalent o dues classes; cal poder disposar de 15 minuts abans de l'espai lliure per preparar el joc.

* L'activitat requereix de mínim 4 educadores. L'ideal serien 5.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Presentació del joc (20')

ROL DE L'EDUCADORA

Per aquesta activitat es comptarà amb diverses educadores (mínim 4, ideal 5).

L'educadora responsable tindrà diverses funcions:

- Preparar l'activitat i explicar a les altres educadores el rol que desenvoluparan.
- Iniciar els temps (rellotge de sorra 60' i alarma cada 10').
- Reproduir a l'ordinador els àudios necessaris.
- Afegir les fitxes, cada 10 minuts, a la part de la balança de les problemàtiques. El control del pas dels 10' pot ser a través d'una web molt senzilla, com: <https://timer.onlineclock.net/>
- Validar els exercicis i entregar les fitxes de les combinacions dels cadenats (només en cas de ser 4 educadores).
- A més a més, l'educadora observa la tipologia dels grups, les actituds, les estratègies, etc.

Les educadores que acompanyen tindran una funció:

- Validar les proves que vagin assolint els grups i entregar les fitxes de les combinacions dels cadenats.

L'educadora comparteix algunes pautes pel desenvolupament amb les participants:

OBJECTIU: Escapar del sistema abans de que transcorrin 60 minuts. S'aconseguirà quan: 5 fitxes estiguin a la banda de "les alternatives" i l'alumnat porti a terme "la solució". El temps serà comptat amb un rellotge de sorra.

MANERA D'AVANÇAR EN EL JOC:

- Quan el temps comenci a transcórrer (rellotge de sorra + temporitzador de 10') -> es reproduïx l'àudio 1.
- Ja dins del temps es formen 4 grups, no importa si són desiguals en nombre de persones.
- Activitats. El primer grup en arribar a una fitxa d'activitat emplenarà l'apartat del GRUP 1, el segon grup l'apartat de GRUP 2 i així successivament. Les fitxes d'activitats consten d'un apartat d'enunciat general que els grups hauran de llegir per contextualitzar l'activitat. Quan un grup ha passat una de les proves, rep un número per obrir un cadenat del cofre de la prova (cadenat de combinació de 4 números). Al cofre s'agafa una fitxa que contraresta la balança del capitalisme; l'han d'emplenar escrivint una alternativa que podrà estar inspirada en el text que hi haurà al cofre relacionat amb la xifra que ha obert el cadenat i triant entre una proposta de 4 conceptes que trobaran també dins de la capsa (3 possibles i 1 contrari).
- Cada 10 minuts una de les fitxes de la banda dels "problemes en el món" s'anirà afegint.
- Cadenats. No es poden provar les combinacions dels cadenats sense aconseguir els 4 números per obrir-lo.
- L'activitat 6 serà la darrera en realitzar-se.

RECURSOS DE CONSULTA: Pot haver-hi un sol ordinador per fer consultes. Ara bé, els telèfons mòbils no es poden utilitzar ni estar a la vista.

TEMPS: 60 minuts per fer l'escape system. Moltes vegades el temps és un recurs escàs, que passa volant. En aquest cas, el repte és assolir els objectius abans de que caigui tota la sorra del rellotge. El temps també anirà afegint "pes" a la balança dels "problemes en el món".

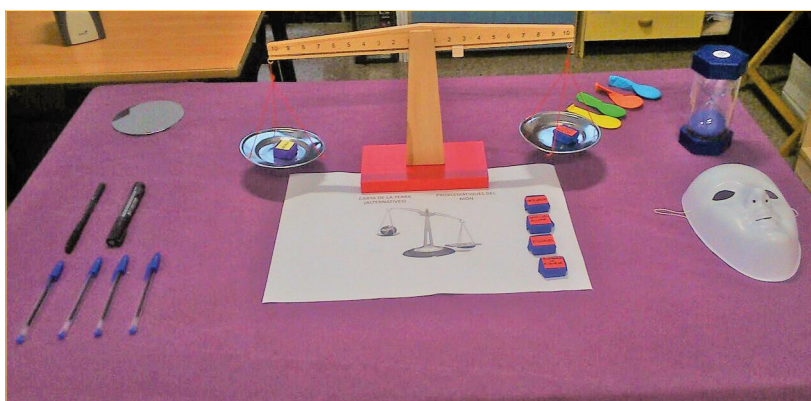
ORGANITZACIÓ: 4 grups, com es vulguin repartir, poden ser de nombre desigual de participants. Hi haurà activitats o parts de les activitats que requereixin més participants per aquella acció puntual, es troben marcades en color lila.

Continguts per a la persona educadora

COSTATS DE LA BALANÇA I FITXES

CARTA DE LA TERRA	PROBLEMES EN EL MÓN
	Violències
	Egoisme
	Manen els homes
	Destrucció natura
	Acumulació de la riquesa en poques mans

La solució per assolir l'objectiu és... Posar el cartell de la campanya *Com vivim? Convivint* en horitzontal, on amb una llum ultravioleta aconseguida amb l'activitat 6 es podrà llegir "EXIT" (sortida del sistema).

Presentació de la taula central del joc: + ordinador, + pòster de la campanya penjat a la paret, + fitxes d'activitats i cofres amb cadenats

MATERIAL:

- Rellotge (de sorra) 60'
- Balança
- 4 bolígrafs i 1 retolador
- 10 fitxes per posar a la balança (5 amb les causes estructurals i 5 en blanc per emplenar per les participants)
- 6 cofres amb 6 cadenats de combinació numèrica de 4 números
- Pòster de la campanya penjat a la paret
- Material per cada prova (4 globus, mirall, màscara, retolador permanent, fitxes d'escriptura especular,...)
- Arxius d'àudio 1 i 2
- Ordinador amb accés a internet i altaveus
- Llanterna de llum Ultra Violeta i paper amb escriptura en tinta invisible "Gira el cartell de Com vivim? Il·lumina'l"
- Opcional: tela decorativa per cobrir la taula

2. Contrastos

2a. Escape system (60')

NARRACIÓ GRAVADA (Àudio 1)

"Moltes vegades es prenen decisions que fan que les persones riques es facin cada vegada més riques i les pobres més pobres... És a dir, es dona més importància a acumular més riqueses de les que es necessiten que a que tothom pugui viure bé.

*Al costat dret de la balança hi caurà el pes dels **PROBLEMES DEL MÓN** (Violències, egoisme, poder en mans dels homes, destrucció de la natura, acumulació de les riqueses) i cada 10 minuts aniran caient aquestes causes que afavoreixen aquest sistema injust.*

Això representa que, si no fem res, es manté el sistema que genera tantes desigualtats.

*A la banda esquerra aniran les peces que aneu aconseguint per equilibrar les conseqüències negatives del sistema donant més importància als **DRETS HUMANS** i a la Carta de la Terra."*

LA VOSTRA MISSIÓ ÉS:

1. aconseguir 5 fitxes per la balança de "LA CARTA DE LA TERRA" resolent les activitats i
 2. realitzar a l'aula una acció que podreu resoldre a partir de l'activitat 6".
- Endavant, creeu 4 grups i aneu avançant per escapar del sistema.*

Aquestes parts poden ser de gravació d'àudio o narrat en directe per l'educadora:

- MINUT 10
S'afegeix la primera fitxa, VIOLENCIES.
- MINUT 20
S'afegeix la segona fitxa, EGOISME.
- MINUT 30
S'afegeix la tercera fitxa, MANEN ELS HOMES.
- MINUT 40
S'afegeix la quarta fitxa, DESTRUCCIÓ DE LA NATURA.
- MINUT 50
S'afegeix la cinquena fitxa, ACUMULACIÓ DE RIQUESES EN POQUES MANS.

En el cas de:

- Resoldre el joc (havent aconseguit les 5 fitxes i trobant la paraula "EXIT" al pòster de la campanya de *Convivim? Convivint*): es felicita per haver escapat del sistema.
- No aconseguir resoldre el joc en el temps: es reproduirà l'àudio 2.

NARRACIÓ GRAVADA (Àudio 2)

*"EL SISTEMA ECONÒMIC I SOCIAL INJUST, PLE DE VIOLÈNCIES,
EGOISTA, ON MANEN ELS HOMES, QUE DESTRUEIX LA NATURA,
QUE PERMET L'ACUMULACIÓ DE LA RIQUESA EN POQUES MANS...
S'ha instaurat."*

*Només amb les vostres accions en el dia a dia per cuidar de les persones i
l'entorn d'aquí i d'allà es podrà revertir.*

NOTA: podeu trobar els àudios Àudio 1 i Àudio 2 al link:
<https://comvivim.wordpress.com/materialseducatiu/>

ACTIVITAT 1

Violències

1R GRUP Quins d'aquests aspectes són violència?

	Robatori		Criticar per fer mal	
Racisme		Fer un pastís		Que falti menjar
	Ajudar amb els deures a una companya		Migració forçada	
Insults		Ciberbullying		Feminicidi (assassinar una dona per ser dona)
	Exclusió		Convidar tota la classe a una festa d'aniversari	

2N GRUP Explica diferents situacions concretes de violència que coneguis:

1.

2.

3R GRUP Escriu un MEME per la Mafalda que inclogui alguna idea sobre la pau.**4T GRUP** El bullying és una situació escolar on alguna persona fa mal a l'altra persona intencionadament. Quin és l'origen de la paraula bullying? És a dir, què significa bully?

ACTIVITAT 1

Grup 1

Número: 1

ACTIVITAT 1

Grup 2

Número: 9

ACTIVITAT 1

Grup 3

Número: 9

ACTIVITAT 1

Grup 4

Número: 2

SOLUCIONS

1R GRUP

Totes excepte: ajudar amb els deures a una companya / fer un pastís / convidar tota la classe a una festa d'aniversari.

2N GRUP

Respostes variables segons l'experiència de les participants.

3R GRUP

Resposta variable. Ha d'incloure la paraula o el concepte de pau. MEME = un eslògan que acompanyi la imatge.

4T GRUP

Bully = agressor (la persona que realitza l'acció de fer mal intencionadament).

1992

1992 és l'any de la Cimera de la Terra a Rio de Janeiro on ja es va parlar de crear una Carta de la Terra.

Trieu una idea que compensi els problemes del món.

Conceptes que es trobaran a la capsa per triar-ne un que compensi els problemes del món:

MEDIACIÓ

PAU

RELACIONS POSITIVES

DESTRUCCIÓ

ACTIVITAT 2

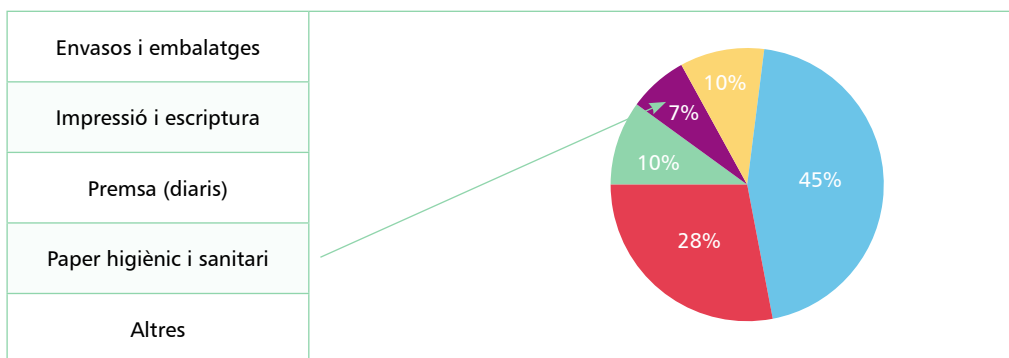
Destrucció de la natura

1R GRUP A. Descriu que està passant a les imatges:

B. Creieu que és una pràctica habitual o que només passa en alguns països del món?

2N GRUP El gràfic ens mostra el consum de paper que fa una persona en un any. Relaciona amb fletxes la categoria amb el percentatge que creguis que li correspon.

3R GRUP A. I si... Al barri hi hagués el triple d'arbres i la meitat de cotxes, quins efectes hi hauria?

B. I si... Al món hi hagués la meitat d'arbres i el doble de cotxes, quins efectes hi hauria?

4T GRUP Quines propostes de millora faries per consumir menys paper?

A l'estat espanyol, cada any cada persona consumeix tant paper que **es talen quasi 4 arbres grans pel consum de cada persona.**

ACTIVITAT 2

Grup 1

Número: 7

ACTIVITAT 2

Grup 2

Número: 5

ACTIVITAT 2

Grup 3

Número: 3

ACTIVITAT 2

Grup 4

Número: 0

SOLUCIONS

1R GRUP A) Deforestar / tala massiva d'arbres

B) És una pràctica habitual <https://www.national-geographic.es/medio-ambiente/deforestacion>

2N GRUP 45% envasos i embalatges / 28% impressió i escriptura / 10% premsa / 10% altres / 7% paper higiènic https://emprenem.ara.cat/creixer/Amazon-creixer-consum-paper-digital_0_1883811614.html

3R GRUP Resposta variable. A) Més tranquil·litat al caminar, menys contaminació, integració persones/natura,... B) Menys qualitat de vida, augment de la temperatura, malalties,...

4T GRUP Resposta variable. No malgastar / reutilitzar al màxim / Fer ús de les dues cares del full / Rebutjar fullets gratuïts que no utilitzaràs / Comprar productes que estiguin mínimament embolicats / Usar paper reciclat sempre que puguis.

7530

7.530 milions de persones habitaven la Terra l'any 2017.

Trieu una idea que compensi els problemes del món.

Conceptes que es trobaran:

RESPECTAR LA NATURA
NO TALAR CAP ARBRE
USAR MENYS PAPER
DESFORESTAR

ACTIVITAT 3

Egoisme

Emocions: són processos que sacsegen l'estat d'ànim com a reacció a allò que passa al nostre entorn, com poden ser: la por, la sorpresa, l'alegria,...

1R GRUP

A) Quina situació descriu la imatge?

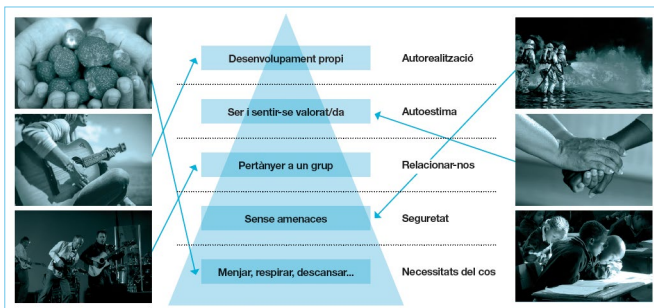
B) Aquesta situació l'han viscut moltes o poques persones?

2N GRUP Observa la vinyeta del grup 1. Després, en una màscara, escriu 4 probables emocions que pot viure una persona que ha patit un viatge en *pastera*.

3R GRUP

- Per realitzar aquesta activitat es requereixen 5 persones. Si el grup és més petit, cal demanar participants d'altre grup que s'afegeixin.
- Una persona del grup es posa la màscara que ha escrit el grup 2 sense llegir les emocions que estan escrites.
- Una a una, la resta de participants han de fer amb mímica triant una de les emocions que hi ha escrites i la persona que duu la màscara les ha d'endevinar.

4T GRUP Anomena 3 possibles situacions més properes a vosaltres on les necessitats bàsiques tampoc estan cobertes.

Piràmide de les necessitats bàsiques de Maslow.

ACTIVITAT 3

Grup 1

Número: 1

ACTIVITAT 3

Grup 2

Número: 9

ACTIVITAT 3

Grup 3

Número: 4

ACTIVITAT 3

Grup 4

Número: 8

SOLUCIONS

1R GRUP

A) Resposta variable. Descriu el viatge en pastera que es fa de forma desesperada per no tenir les necessitats bàsiques cobertes al lloc d'origen. Tot i aquesta situació dramàtica, moltes vegades al lloc d'arribada, (com pot ser l'estat espanyol), no rescata ni acull les persones que ho necessiten.

B) Són moltes i va en augment aquest any 2018 respecte anys anteriors. A més a més, la migració és històrica, també a través del mar per motius de guerres, manca de necessitats bàsiques cobertes. "La història no canvia. Canvia, si de cas, el color de la pell. Qui ve ho fa, ni més ni menys, pels mateix motiu que ho vam fer nosaltres." <https://www.elprogreso.es/blog/rodrigo-cota-estoy-pensando/>

2N GRUP Resposta variable. Exemples: tristesa, desesperació, por, ràbia, impotència, estrès, humiliació, fúria, vergonya, rancúnia, melancolia,...

3R GRUP Cal endevinar les 4 emocions

4T GRUP Respostes variables.

1948

1.948 va ser l'any de la Declaració Universal dels Drets Humans.

Trieu una idea que compensi els problemes del món.

Conceptes que es trobaran:

EMPATIA

TENIR CURA DE TOTES LES PERSONES

INCOMPENSIÓ

SOLIDARITAT

Material: màscara i retolador permanent

ACTIVITAT 4

Manen els homes

1R GRUP Aquestes dones han fet història lluitant per la igualtat de les dones específicament en dues àrees. En quines àrees?

ROSA PARKS

INDIRA GANDHI

ROSA PARKS:

CONTRA EL R _ _ _ _ _

INDIRA GANDHI:

EN LA P _ _ _ _ _

2N GRUP En quins casos creieu que les dones encara estan en desigualtat? Encercla les correctes:

	ESPORTS		SALARIS	
PREMIS NOBEL DE LA PAU		TRACTAMENT EN LES GUERRES		VIOLÈNCIES
	COGNOMS DELS FILLS/ES		HERÈNCIES	
NOMBRE DE DIRECTORES DELS INSTITUTS		RESPECTE EN EL LLOC DE TREBALL		INSULTS

3R GRUP A la televisió, cinema o videojocs, és habitual veure l'efecte pitufina. És a dir, tots els protagonistes són homes i només hi ha una dona, la qual no tindrà un paper molt important. Marca les sèries i pel·lícules que mostren l'efecte pitufina.

☐

ELS BARRUFETS

☐

ISLA DE PERROS

☐

CAMPEONES

☐

JAKE Y LOS PIRATAS

☐

THE BIG BANG T.

Creus que aquest efecte es pot donar en altres àmbits com processos de construcció pau?

☐

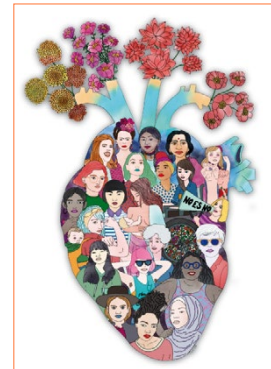
Sí

☐

No

4T GRUP Observeu la il·lustració. Digueu data anual reivindica la imatge:

__ __ __ M __ __ __

ACTIVITAT 4

Grup 1

Número: 0

ACTIVITAT 4

Grup 2

Número: 0

ACTIVITAT 4

Grup 3

Número: 0

ACTIVITAT 4

Grup 4

Número: 3

SOLUCIONS

1R GRUP

ROSA PARKS: CONTRA EL RACISME

INDIRA GANDHI: EN LA POLÍTICA

2N GRUP Totes s'han d'encerclar.

3R GRUP

A) Totes excepte Big Bang Theory

B) SÍ. Entre 1992 i 2011 només el 9% de professionals de la negociació en converses de pau eren dones.

4T GRUP 8 de març (drets de les dones, vaga feminista)

0003

Tres grans tipus de violències; directa, estructural i cultural. La violència masclista sol estar sustentada pels tres grans tipus de violència.

Trieu una idea que compensi els problemes del món.

Conceptes que es trobaran:

FEMINISME

MÉS PODER PER LES DONES

IGUALTAT

INJUSTÍCIES

ACTIVITAT 5

Acumulació de la riquesa en poques mans

Espectura especular = escriptura de mirall

Per realitzar aquesta activitat es requereixen 4 persones. Si els grups són més petits, cal demanar algun d'altre grup que s'afegeixi. Si en són més, la resta pot escriure els fragments al full.

Miralls... La frase al revés. Cada persona es posa un fragment d'una frase al front. Es col·loquen una al costat de l'altre i amb un mirall cadascuna va llegint allò que té escrit fins resoldre la frase:

1R GRUP Escriuiu la frase:

_____/_____/_____/_____/

2N GRUP Escriuiu la frase:

_____/_____/_____/_____/

3R GRUP Escriuiu la frase:

_____/_____/_____/_____/

4T GRUP Escriuiu la frase:

_____/_____/_____/_____/

ACTIVITAT 5

Grup 1

Número: 0

ACTIVITAT 5

Grup 2

Número: 0

ACTIVITAT 5

Grup 3

Número: 3

ACTIVITAT 5

Grup 4

Número: 3

SOLUCIONS

1R GRUP

Si la guerra / és un negoci / No pot haver-hi pau / en un món capitalista.

2N GRUP

<http://capsulesdepau.com/capsula/maria-camila-moreno/>

Que tots puguem / sentir que hi ha un / espai per a nosaltres / en aquest món

3R GRUP (preàmbul de la Carta de la Terra)

Una vegada satisfetes les necessitats bàsiques, / el desenvolupament humà / significa primordialment / ser més, no tenir més

4T GRUP

Els béns i les oportunitats / que haurien de ser suficients per a totes, / han estat acaparats / per unes poques persones

0033

Trenta tres conflictes armats en el món durant l'any 2017.

Trieu una idea que compensi els problemes del món.

Conceptes que es trobaran:

MÓN SOSTENIBLE

EQUILIBRI

HUMANITAT

FER NEGOCI

ACTIVITAT 6

Darrera prova

Assumir un **rol** vol dir interpretar un paper, com si es tractés de teatre.

1R GRUP, 2N GRUP, 3R GRUP I 4T GRUP

Per realitzar aquesta activitat es requereixen 4 o 5 persones. Si els grups són més petits, cal demanar alguna persona d'un altre grup que s'afegeixi. Si són més grans, pot haver-hi varies persones que facin de "peus".

En total, heu d'aconseguir petar 4 globus seguint les instruccions:

- Cada persona assumeix només un rol
- Pot haver-hi més d'uns peus
- Cal petar un globus

ROLS:

PEUS (1 o 2 o més) / MÀ / BOCA / CUL

- Els peus només poden caminar i transportar altres persones
- La mà només pot agafar i aguantar el globus
- La boca només pot parlar i inflar (la mà haurà d'aguantar el globus mentre infla)
- El cul no es pot moure d'on és i només pot caure sobre el globus

ACTIVITAT 6

Grup 1

Número: 0

ACTIVITAT 6

Grup 2

Número: 0

ACTIVITAT 6

Grup 3

Número: 0

ACTIVITAT 6

Grup 4

Número: 0

0000

**Utilitza el material
d'aquesta capsa
per poder escapar
del sistema.**

Material: 4 globus.

Cartell que posi
"zona del cul" (opcional)

3. Avaluació

3a. Recull sobre l'experiència viscuda (15')

L'educadora recull la valoració de les relacions en el desenvolupament del joc a través de preguntes com:

- Com s'han format els grups? Han estat equitatius?
- S'ha col·laborat per assolir l'objectiu final?
- Quines actituds s'han vist?
- Quines estratègies s'han utilitzat?
- Com ens hem sentit?
- Què creieu que representen les boles del cartell de *Com vivim?* Girades?
- Quines alternatives heu triat a les problemàtiques del món?

3b. Aclariments conceptuals (15')

L'educadora facilita al grup les definicions dels conceptes que han format part de la balança:

COSTATS DE LA BALANÇA I FITXES

CARTA DE LA TERRA	PROBLEMES EN EL MÓN
	Violències
	Egoisme
	Manen els homes
	Destrucció natura
	Acumulació de la riquesa en poques mans

REFLEXIÓ

Les problemàtiques estan relacionades entre elles per exemple: "**l'acumulació de la riquesa** es troba en mans d'homes (**manen els homes**), que han utilitzat explotació laboral indigna (**violències**) pensant únicament en els beneficis propis sense cap tipus d'empatia (**egoisme**) i contaminant amb les explotacions agràries, les indústries i el sistema de transport (**destrucció de la natura**). Totes aquestes tendències es troben avalades pel sistema econòmic i social en que vivim i que té com a màxima l'acumulació del capital i del poder (propietats, riqueses, presa de decisions,...) per sobre de totes les conseqüències deshumanitzadores que pugui haver-hi.

PROPOSTA DE DINÀMICA PER ACLARIMENTS CONCEPTUALS

- L'educadora proposa que totes les participants es posin de peu.
- Es demana si hi ha alguna voluntària.
- La persona voluntària es posa d'esquenes a la resta del grup i/o es tapa els ulls amb un mocador.
- L'educadora llença una pregunta que la resta del grup ha de respondre ubicant-se a una banda o altra de la classe. Es poden intercalar preguntes d'oci amb preguntes conceptuals per fer-ho més amè. Per exemple:
 - Qui li agrada més la bici / qui li agrada més el patinet
 - Qui prefereix la igualtat / qui prefereix la equitat
 - etc.
- Quan el grup s'ha ubicat i, per tant, dividit. La voluntària diu la seva resposta en veu alta i després mira amb quines persones ha tingut més afinitat.
- Es pot anar llençant preguntes amb la mateixa persona voluntària descartant les persones no-afins a les respostes fins crear un grup reduït que representarà la màxima afinitat o es pot anar canviant de voluntàries a cada pregunta.
- Després de cada ronda conceptuals, l'educadora obre el debat per clarificar els matisos conceptuals.
- Altres conceptes que es poden proposar, són: diners/riquesa, tenir empatia/saber escoltar, entre d'altres.

3c. Enriquim la Carta de la Terra (10')

Com l'alumnat ha triat unes alternatives concretes a les problemàtiques del món, poden escriure-les per seguir enriquint la Carta de la Terra. També poden crear alguna "secció" a l'exposició amb les problemàtiques en el món.

Bloc de primària

MÒDUL 3

DURADA 2H A L'AULA

Les meves emocions en mirar el món

Autoregulació i gestió emocional

Les emocions són processos que sacsegen l'estat d'ànim com a reacció a allò que passa al nostre entorn proper i global. A través d'un joc de rols, l'alumnat copsarà les vulneracions de drets globals i es posarà a la pell d'altres realitats. Amb aquesta vivència a través del rol, es reflexiona sobre la connexió entre el pensament-emoció-acció.

En detectar emocions que s'han viscut "estant en la pell d'altra" és el moment de relacionar i trobar les emocions "estant en la pròpia pell". Partim de la proposta d'*Inside out* per després descobrir un vocabulari més ampli d'emocions i necessitats. Per tancar la sessió, es recuperen els desitjos del mòdul 1 i s'expressa quina emoció em causaria que s'acomplís respecte el meu desig formulat per un món millor.

IDEA FORÇA

Les emocions personals es poden gestionar.

CONCEPTES CLAU

Vulneració de drets i emocions personals.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Comunicació assertiva de les pròpies emocions, i empatia amb les emocions de les altres persones des de l'estima cap a les altres persones.

OBJECTIUS

- Desenvolupar competències emocionals personals.
- Aplicar tècniques d'autoregulació i gestió emocionals.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (60')

Joc de rol

Vulneracions de drets humans arreu del món.

La silueta

M'afecten les vulneracions de drets humans? Pensament-emoció-acció.

SEGONA PART

Contrastos (45')

Posem colors a les emocions

Tècniques de gestió de les emocions

TERCERA PART

Avaluació (15')

Com em sentiria si s'acomplís el meu desig per a un món millor?

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Fitxes de rol, full i retolador per cada participant, 25 boletes de cada color (grogues, vermelles, blaves, verdes, liles i blanques), 1 fitxa d'avaluació per participant. Llapis de colors. 4 recipients (opcional).

REQUISITS TÈCNICS

Espai polivalent i silenciós. Ordinador, projector, accés a internet i àudio.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Joc de rol (40')

DINÀMICA

L'educadora reparteix un paper per cada participant. Vegeu l'annex.

S'explica que el paper conté un petit text amb una breu descripció de vida d'una altra persona. Es tracta de posar-se en la pell de l'infant que es descriu. Tot i que no sàpiguem gaire coses de les persones de les targetes, caldrà que les participants facin servir la imaginació.

ESCALFAMENT

Per potenciar l'endinsament al nou rol, es crea un espai tranquil on l'alumnat pot tancar els ulls per anar responnent mentalment a preguntes que l'educadora va formulant poc a poc, en to relaxat:

On vas néixer? Com era la teva vida quan eres petita o petit? Com era la teva família quan eres petita o petit? És diferent a com és ara? Com és la teva vida ara mateix? On vius? A quina escola vas? Què fas als matins? I a la tarda? I als vespres? Quins jocs t'agrada jugar? Amb qui els jugues? Quina feina fan els teus pares? Quants diners guanyen? Teniu un bon nivell de vida? Què feu durant les vacances? Teniu algun animal de companyia? Què et fa feliç? De què tens por?

Tranquil·lament, les participants poden obrir els ulls i es pregunta com es troben.

JOC

Es demana les participants que es col·loquin una al costat de l'altra tocant amb l'esquena una paret (si no hi ha una paret tan llarga, es pot fer en cercle, ocupant tota la sala).

L'educadora comparteix les consignes:

- S'escolta la frase que llegeix l'educadora.
- Si la resposta és afirmativa, es dona un pas endavant, que significarà un "sí".

AFIRMACIONS

- M'encanta estudiar! Quan acabi l'escola, aniré a l'institut, i d'allà a la universitat!
- Sempre fem alguna cosa en família abans de sopar: llegim, juguem, escoltem música o m'ajuden amb els deures.
- Sempre puc comptar amb la meva família, em sento estimada i tinc el seu suport.
- A casa si els dic que necessito roba nova em donen diners per comprar-la.
- Els diners que menjo a casa són boníssims i sempre diferents.
- No tinc cap problema en dir el que penso quan una situació no m'agrada!
- A casa tenim dos lavabos i per això no tenim problemes pels matins a l'hora de dutxar-nos.

- Per fer els deures, molt sovint accedeixo a la informació que es pot trobar per Internet.
- La meva escola està una mica lluny però no em comporta cap problema.
- A casa em preparen cada dia un entrepà per l'esmorzar de l'escola que em menjo a l'hora del pati.

Un cop finalitzada la lectura, l'alumnat es trobarà en posicions diferents, representant les desigualtats que poden patir les persones quan es troben en una mateixa situació amb condicions de vida diferents, evidenciant una realitat que afecta a molta gent: la falta d'igualtat d'oportunitats, és a dir, no totes les persones partim de les mateixes condicions per enfrontar-nos a la vida.

PREGUNTES FACILITADORES

- Com us heu sentit durant el joc?
- Us ha estat difícil representar aquest paper? Per què si? O per què no?
- Què pensàveu quan anàveu avançant? I quan no avançàveu?
- Sabeu per què alguns companys/es avançaven i alguns/es no?
- Què tenen en comú els perfils amb una posició més avançada? I els que han avançat menys?
- Dues persones tenien la mateixa fitxa, es troben a la mateixa alçada? En cas negatiu, per què?
- Amb quins problemes o obstacles es troben alguns/es dels participants del joc?
- Coneixeu, dins del vostre entorn alguna persona amb situacions similars?
- Quins són els drets que queden reflectits al joc?

REFLEXIÓ

- Són molts els àmbits de la vida on es pot donar vulneració de drets humans. Per una vida digna, les necessitats bàsiques han d'estar cobertes en tots els àmbits, com poden ser: alimentació, sanitat, accés a la informació i comunicació (tecnologies, internet), confort (no passar molt fred o molta calor), habitatge, roba, treball, escola, descans, diversió, seguretat, família, emocionals...
- Els drets dels infants al món moltes vegades estan vulnerats.

Dinàmica adaptada de: "Un pas endavant" pàg. 193, *Petit compass. Manual d'educació en drets humans per a infants*. AHEAD.

<http://aheadedu.org/petit-compass/iv-activitats/37-un-pas-endavant/>

Links per elaborar els rols:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/poverty/>

<https://www.unicef.es/causas/mundo/proteccion-ninos>

<https://www.entreculturas.org/noticias/ni-os-y-ni-soldados-una-infancia-sin-derechos>

<http://lapatriaenlinea.com/?nota=216958>

<http://www.rtve.es/deportes/20100614/agua-tesoro-mas-preciado-africa/335548.shtml>

<https://www.bbc.com/mundo/noticias-41588118>

<https://talleritzat.wordpress.com/2013/04/07/el-diari-de-la-naaku/>

<http://www.docsbarcelona.com/doc/sonita/>

<http://www.caminoalaescuela.com/member/carlitos/?lang=ca>

<https://www.savethechildren.es/actualidad/pobreza-infantil-en-europa>

1b. La silueta (20')

DINÀMICA

Sota una voluntat de transformar una realitat que és injusta on moltes persones no tenen els drets humans coberts analitzem com cada persona participant ho viu. Atenem a la connexió del **pensament - emoció - acció**.

1. L'alumnat dibuixa en un full la seva silueta.
2. En veure que no tots els infants poden avançar (no tenen igualtat d'oportunitats, els vulneren els seus drets, no tenen les necessitats bàsiques cobertes) hauran d'explicar:
 - Quin pensament acudeix a la ment? (indicar-ho al cap). Per exemple: "no m'agrada que succeeixi això"
 - Quina emoció genera? (indicar-ho al cos, al pit). Per exemple: "sento rebuig a aquesta situació"
 - Com actuem / actuaríem davant aquesta situació (indicar-ho a les mans). Per exemple: "puc consumir menys productes llunyans"

Una vegada totes les participants han acabat d'emplenar la silueta es comenta en gran grup quins han estat els pensaments-emocions-accions derivats de la vulneració de drets dels infants.

REFLEXIÓ DE L'ACTIVITAT ENTORN DE LA SOLIDARITAT

Una acció realment solidària ho és de debò quan en l'acció hi conflueix una reflexió (pensament) i un sentiment personal (emoció). La solidaritat és més que una acció concreta o puntual. És un sentiment d'igualtat, una actitud davant les altres i davant el món, que implica reconèixer-se una mateixa en l'altra, donant consideració i inclusió,... seria sentir-se part de la situació de l'altra persona.

Bibliografia: Bach, Eva i Darder, Pere (2004) *Des-educa't. Una proposta per viure i convida millor*. Edicions 62

2. Contrastos

2a. Posem colors a les emocions (15')

És a dir, les identifiquem i les visibilitzem.

DINÀMICA

A. Visualització del tràiler de la pel·lícula Inside Out

https://www.youtube.com/watch?v=D-YKuKf_zkQ

Sinopsi de la pel·lícula: Cinc personatges representen cinc emocions i conjuntament ajuden a Riley (la nena protagonista) a conviure amb l'alegria, la tristesa, la ràbia, la por i el fàstic (o rebuig).

B. Pintar l'emoció bàsica (tristesa, ràbia, rebuig) de la silueta, a la part del pit, respecte al dret vulnerat (realitzada com a exercici anterior).

REFLEXIÓ

- Trobeu a faltar emocions? Per exemple, si coneixeu el *emocionario*, en descriu 42.
- La ràbia, l'orgull, la gelosia, l'enveja no s'han d'eliminar, ni es poden eliminar. Formen part de nosaltres, desatendre aquestes emocions deshumanitza.
- **La Pau** que és la temàtica que treballem a la campanya, és un estat, un sentiment, estar tranquil o en harmonia amb una mateixa i amb les altres... és com si les emocions de la Riley estiguessin equilibrades, les podríem posar totes i es proposa utilitzar el color blanc. Estar en pau és una emoció? Pau personal - pau interior.

Continguts per a la persona educadora

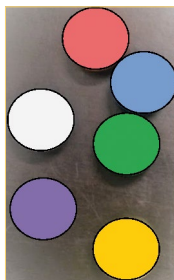
http://capsulesdepau.com/wp-content/files_mf/1409668669Proposta1PauaQuadrat.pdf Pàg. 15

"La pau? La pau és un estat mental. Quan sento que estic protegit i segur. Quan he superat qualsevol tipus de por. Quan no estic preocupat per si algú em fa mal. I també quan em sento segur en termes econòmics, quan estic segur dins de la meua comunitat. Així, per mi la pau és realment un estat mental."

DINÀMICA

En 4 grups. Cada participant té a la mà una fitxa de cada color (grogà, blava, verda, vermella i blanca).

Cadascuna representa una emoció o un estat:

Grogà = Alegria

Blava = Tristesa

Verda = Fàstic, rebuig

Vermella = Ràbia

Lila = Por

Blanca = Estat de pau

- L'educadora llegirà un a un, varis dels rols que s'han utilitzat en la primera dinàmica.
- Cada participant respondrà posant una fitxa del color que triï a un recipient comú, hauran de posar les fitxes a la vegada.
- Es valorarà si han tingut respostes similars, quina és la seva argumentació per haver escollit aquella emoció,...

REFLEXIÓ

Una mateixa situació pot generar emocions diferents a cada persona.

2b. Tècniques de gestió de les emocions (30')

POSEM NECESSITATS A LES EMOCIONS

Què ens funciona a les nostres vides? Quines necessitats tenim?

Necessitats que podem tenir per estar en un estat de pau o de alegria.

Relaxació, connexió, acompanyament, meditació, exercici...

Arribar a la pau com estat mental.

Totes les persones tenim la necessitat de ser incloses. Desig/necessitat de ser valorada, admesa, acceptada, reconeguda, inclosa, no ser marginada. Sentir-nos útils, estimades. És una necessitat profunda, no respondre a aquesta necessitat deshumanitza.

OPCIÓ A. Si alguna participant vol compartir alguna tècnica d'autogestió de les emocions la resta poden imitar-la.

OPCIÓ B. L'educadora comparteix alguna tècnica d'autogestió de les emocions i va fent les indicacions perquè la resta del grup vagi seguint els passos.

3. Avaluació

3a. Fitxa de les emocions relacionades amb el desig d'un món millor (15')

DINÀMICA

L'educadora entrega una fitxa a cada participant. Vegeu l'annex.

La fitxa consta de tres parts a emplenar per l'alumnat:

1. Quin ha estat el desig que vaig formular amb la Carta de la Terra (a la sessió del mòdul)?
2. Quines emocions em provocaria que aquest desig s'acomplís? Utilitza dibuixos, colors i/o paraules.
3. Com es podria fer arribar a totes les persones aquestes emocions?

Posteriorment, l'educadora obre un espai perquè qui vulgui pugui compartir les emocions i la manera de com les ha expressat (què representen els colors, dibuixos o formes,...)

Si hi ha temps disponible i l'ambient de la sessió és l'adequat, es podria dinamitzar la compartició de les emocions segons la següent proposta:

- Totes les participants que se sentin còmodes per compartir amb la resta del grup-classe les seves representacions de les emocions deixen la fitxa sobre la taula. La resta poden entregar la fitxa a l'educadora i ella la guardarà per una altra sessió.
- Totes les persones del grup (hagin volgut compartir la fitxa o no) es passejaren per la classe mirant les fitxes de totes les companyes, com si es tractés d'un museu.
- Mentre es passen, l'educadora va dient preguntes facilitadores per la reflexió interior de l'alumnat, del tipus:
 - Amb quina representació de les emocions (no la meua) em sento identificada? Amb alguns elements concrets? (colors, formes,...).
- A continuació, ja per una reflexió conjunta, es pregunta: quina és la representació de les emocions que m'agrada més? L'educadora dóna un temps per que cada participant triï la preferida. Després d'una estona, l'educadora indica que cada participant se situï davant de la representació que més li agrada. Qui vulgui respon a: per què m'agrada aquesta? Per què penso que la persona que l'ha creat ha triat aquesta representació de les emocions?
- Amb aquesta darrera part es dóna valor a la creació de les altres companyes i es busca un treball d'empatia amb les opcions d'expressió de totes les participants.

--> Es pot continuar enriquint l'exposició-mural de la Carta de la Terra amb els nou aprenentatges sobre emocions i necessitats.

4. Material que l'educadora ha de recollir d'aquest taller

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Fitxes d'avaluació emplenades per l'alumnat.

BLOC DE PRIMÀRIA. MÒDUL 3

Annex 1

Targetes de rols

Treballes recollint el fruit del cacau des dels 10 anys, ni tan sols saps per a que serveix el cacau... què és la xocolata?

Tens 12 anys i ara vius a casa de la teva tieta, lluny del teu estimat poble i de les teves amigues. Tot perquè ha començat una guerra que no pots entendre.

Protegeixes al teu comandant, has d'anar sempre davant d'ell. Et van posar una armilla i et diuen que les bales no poden fer-te mal.

Montes al teu cavall, que es diu *Chiverito*, com cada dia des del 6 anys. A la teva germana i a tu, us esperen 18 kilòmetres entre boscos per arribar a la vostra escola.

Les 6:00 del matí. Agafes la motxilla amb el material per a rentar sabates i te'n vas a la plaça. Quantes sabates d'home deixaràs avui ben netes?

T'esperen 6km caminant sota aquest sol abrasador per a omplir aquest cubell amb l'aigua que gastarà tota la meva família en el dia d'avui. Després tornaràs caminant uns altres 6km. Així cada dia.

Aquesta nit no saps on dormiràs. La teva família no pot pagar i et fan fóra del pis. Has agafat totes les teves joguines i la teva roba, però molts records es queden aquí, al pis.

Treballes a les mines de Coltan perquè els teus pares no poden pagar-te el menjar ni la roba. A les mines hi ha molta pols i és molt fàcil constipar-te. Et fa tot mal.

Et dius Sonita, ets una adolescent que vius com a indocumentada a un país que no és el teu, somnies amb convertir-te en una cantant famosa de rap, però la teva família té uns altres plans per a tu: vendre't en matrimoni per 9.000 dòlars.

Avui per dinar has menjat un plat abundant d'espaguetis, lluç amb amanida i de postres un gelat.

Avui al camp de refugiades has passat una tarda divertida, han vingut a fer un espectacle uns pallassos, feia temps que no reies tant.

Ets una nena d'un país on només 1 de cada 4 de les teves amigues anirà a l'escola primària.

Avui és el teu aniversari, t'han regalat allò que esperaves... una tablet i una bicicleta.

Aquesta tarda has de dibuixar un mapa per la classe de medi i t'agradaria que els teus pares t'ajudessin però no arriben fins les deu de la nit, quan t'has d'anar a dormir.

BLOC DE PRIMÀRIA. MÒDUL 3

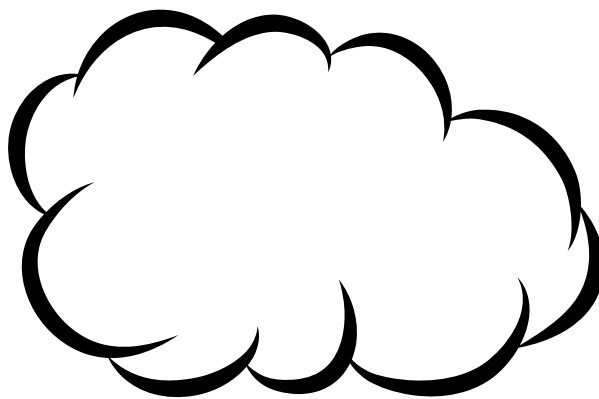
Annex 2

Fitxa de les emocions
relacionades amb el diseg
d'un món millor

Escriu aquí el diseg que vas demanar
amb la Carta de la Terra

Quines emocions em provocaria que aquest diseg s'acomplís?
Utilitza colors, dibuixos...

Com es podria fer arribar a totes les persones aquestes emocions?

Bloc de primària

MÒDUL 4

DURADA 2H AL GIMNÀS, PATI O AULA POLIVALENT

Les nostres emocions en les relacions amb les altres

La Capoeira

La Capoeira és un art provinent de l'esclavitud del Brasil que només es pot practicar en grup. Cada participant té un paper important perquè una roda de capoeira pugui esdevenir. De la mateixa manera, en el grup-classe o en la societat, totes les persones (amb les seves emocions i necessitats) poden relacionar-se i actuar per a una bona convivència.

La **participació de les persones que formen el cercle** és un element essencial. Segons les capoeiristes, el cercle és el que crea l'"Axe", la bona energia. Si el cercle es dissipa, l'energia es trenca i és quan pot haver accidents, lesions... Per això, **el grup, la unió i la implicació** és el que crea la roda de capoeira. A més a més, de tota aquesta relació amb el grup hi ha la relació amb l'altra jugadora... Companya davant de tot! No és una rival! És una Camarada que ens ajuda a créixer i viceversa.

IDEA FORÇA

L'empatia i el vincle són necessaris per a construir juntes la pau.

CONCEPTES CLAU

Capoeira, la roda / el cercle, relació, solidaritat i empatia.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Aplicar amb destresa els mecanismes de transformació de conflictes, posant en pràctica habilitats que faciliten l'apoderament, la negociació i la convivència, amb l'objectiu de transformar els conflictes de forma no violenta.

OBJECTIUS

- Desenvolupar competències emocionals grupals: empatia i solidaritat.
- Aplicar tècniques de capoeira.
- Treballar el sentit musical que requereix escolta i subtileza.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Introducció de la història de la capoeira

Sensibilitzar l'alumnat sobre la història de la capoeira (esclavitud, rebel·lia, unió i alliberament) per després poder actualitzar els ensenyaments d'aquest art centenari en la nostra vida quotidiana.

SEGONA PART

Contrastos (60')

Tècnica de la capoeira (corporal i musical)

Pensament - emoció - acció.

TERCERA PART

Avaluació (30')

Recull de la sessió

Es podria demanar a l'alumnat dibuixar algun element d'allò que els ha aportat aquesta sessió, què els pot donar força davant de les nostres emocions, dificultats...)

O es pot dinamitzar un debat.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Arxius de música tradicional de la capoeira. Alguns instruments tradicionals de capoeira. Pals per ballar el makulelé, en el cas de no tenir-ne es poden utilitzar pals d'escombra de fusta partits en dos. Cable per connectar el reproductor de música a l'amplificador.

REQUISITS TÈCNICS

Espai gran per poder fer exercici físic.
Roba còmoda de les participants.
Amplificador amb una entrada mini Jack per connectar el reproductor de música.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Introducció de la història de la capoeira (30')

Autoria del contingut del mòdul: Dandara Flores Magon.

RECURSOS PER A L'EDUCADORA

La capoeira és un art que es va crear al Brasil durant l'època de l'esclavitud. Les propietàries temien una rebel·lió per part de les seves esclaves fortes i més nombroses. Per aquesta raó, les esclaves tenien prohibits la pràctica de qualsevol art marcial. Com a conseqüència de la prohibició, sorgeix la creació **d'un art marcial disfressat en dansa**... La capoeira! Lògicament, la capoeira es practicava entre les persones esclaves, entre oprimides per enfortir-se enfront de les seves opressores i per un dia tornar a recuperar la llibertat.

A la capoeira, la persona amb la que es balla no és enemiga; és companya, no va en contra. Al contrari, t'obliga a avançar, créixer. És camarada, com es diu a través dels cants. És quelcom social, molt humà i solidari. Va en contra de l'opressió, on la persona opressora estaria en contra d'una organització col·lectiva. Combina rebel·lia i disciplina, música i dansa.

En aquesta imatge es mostren els inicis de la capoeira. No existia la fotografia. Els esclaus entrenaven i els militars els perseguien.

DINÀMICA

A. L'educadora procura fer les preguntes claus perquè sigui l'alumnat qui respongui i vagi explicant la història de la capoeira. L'educadora va completant la informació que l'alumnat ja té sobre la temàtica. Així, preguntes facilitadores poden ser:

- Sabeu què és la capoeira?
- Quin és el seu origen? Quin país? Qui la va crear?
- Quin tipus d'art és?
- Com és la seva posada en pràctica?

B. Presentació dels 8 instruments de capoeira (3 birimbaus: Gunga, mig i viola, els dos pandeiros, el agogo, el reco reco i l'atabaque) i el paper que va tenir el birimbau per avisar els practicants de la capoeira si s'acostava algun opressor.

2. Contrastos

2a. Tècnica de la capoeira (60')

DINÀMICA

A. Conscienciar (si el grup és molt rebel) de la importància de la disciplina per aprendre qualsevol art marcial. Un art marcial és una arma que si no se sap utilitzar bé, es pot convertir en contra de qui la practica. L'escolta i el respecte de cada participant són clau per poder practicar.

B. Després d'haver integrat la història i la importància del respecte, anem a la pràctica d'aquest art tan complet.

- L'alumnat forma un cercle i l'educadora ensenya un cant.
- Després es distribueixen els instruments i s'ensenya el toc bàsic de la capoeira. Els que no tenen instruments hauran de cantar.
- L'educadora es posa d'esquena, l'alumnat es dispersa per la sala i s'ensenya el pas bàsic, **la ginga**, de manera lenta per escalfar.
- Després s'ensenya **una esquiva, la negativa i un cop de peu**.
- A continuació, es posen de dos en dos... practiquen els tres moviments com a pregunta i resposta. Si les participants avancen ràpid, es pot ensenyar algun moviment més o fer una petita seqüència de diversos moviments de capoeira.
- Es forma una petita **roda (cercle)**. S'expliquen les regles de la roda:
 - No es pot creuar la roda
 - No es poden deixar buits a la roda (hi ha d'haver un espai igual entre cada participant).
 - No es pot parlar a la roda, hem d'intentar cantar...

Totes aquestes regles són per preservar l'"**Axe**" (la bona energia) i que el joc de capoeira es faci de manera harmoniosa. L'educadora juga uns minuts amb algunes participants.

- En cas que l'ambient de treball no sigui l'adequat per dur a terme la capoeira, es podrà realitzar una dinàmica alternativa: el **makulelé** que és una dansa molt present a les escoles de capoeira. Es balla amb bastons, marcant els temps i fent passos molt bonics i acrobàtics. L'educadora fa servir el makulelé quan el grup no està atent a l'art marcial i als consells que diu. Si no hi ha disciplina i escolta, no es pot ensenyar un art marcial. Aquesta interrupció, pot ajudar els alumnes a entendre la necessitat de respecte i disciplina.
- S'acaba la pràctica física amb uns estiraments per aconseguir tornar a posar en harmonia els nostres cossos.

REFLEXIÓ

La capoeira és una estratègia que vincula pensament - emoció - acció. Les persones esclaves pensaven com recuperar la seva llibertat, ja que se sentien lluny del seu origen, explotats, maltractats, vivint moltes injustícies. L'acció de resposta va ser la creació de la capoeira.

Com poder apropar aquesta ensenyança a l'actualitat? Què pensem? Què sentim? Quines són les nostres frustracions? I com posar-nos en acció aprofitant l'ensenyança de la capoeira? Es tracta de grup, respecte, compromís...

Ballarins i instruments de capoeira

Importància del cercle en la capoeira

El birimbao, es tocat per dones africanes. Una llegenda diu que en un poble africà, les dones van crear aquest instrument. Van transformar una arma en instrument musical, per cridar a la pau.

Vídeos:

- <https://www.youtube.com/watch?v=VyEPkuH6HPc> i <https://www.youtube.com/watch?v=twBpWBDBPgE> -> Capoeira Angola (més tradicional). Classe principiants amb passos semblants, semblants als moviments proposats.
- <https://www.youtube.com/watch?v=MF3VcmCCqzY> i <https://www.youtube.com/watch?v=K76yTzt7bMc> -> Capoeira Regional (més moderna i més de moda). Més moviments de capoeira.
- Estiraments: <https://youtu.be/pF46ZFaR7Ag>

3. Avaluació

3a. Recull d'avaluació (30')

Es demana l'alumnat si podrien dibuixar algun element, com:

- Què t'ha aportat aquesta sessió?
- Què et pot donar força davant de les emocions? I davant les dificultats?

Bloc de primària

MÒDUL 5

DURADA 2H A L'AULA

Resolució positiva dels conflictes al món

Recerca

Els conflictes són una realitat vigent arreu del món. N'hi ha de molts tipus, tot i que amb elements en comú de vulneració de drets humans i desaparició de la pau. No obstant això, hi ha molts exemples de propostes per a la recuperació i promoció de la pau en aquestes situacions. A partir d'un qüestionari online *SO-CRATIVE*, l'alumnat coneix 7 propostes d'arreu del món que, fent una valoració de quines pràctiques serien adequades per a aplicar en el centre educatiu, els poden inspirar per a actuar en el seu entorn més immediat. Per tancar la sessió, es reflexiona sobre la pau com a concepte ampli recordant una de les frases utilitzades per resoldre l'*Escape System*: **Que tots puguem sentir que hi ha un espai per a nosaltres en aquest món.**

IDEA FORÇA

Existeixen exemples de pau al món que ens poden inspirar.

CONCEPTES CLAU

Dret a la pau, promoció de la pau.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Coneixement de formes per promoure la pau en l'entorn proper i a nivell mundial (dret a la pau, educació per la pau, control dels recursos naturals...)

OBJECTIUS

- Conèixer experiències de pau d'arreu del món.
- Valorar quines pràctiques a favor de la pau es podrien aplicar al centre educatiu.
- Reflexionar sobre la pau com a concepte ampli.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (20')

Recordatori d'allò viscut fins el moment i explicació de la sessió d'avui

SEGONA PART

Contrastos (70')

Pràctiques per promoure la pau

Amb ordinadors portàtils a l'aula ordinària o la sala d'informàtica, per parelles o trios. Resolució exemplar de conflictes de diferents nivells. Respondre a qüestionari que es trobarà online amb 7 propostes i es valora si alguna es pot adaptar al centre educatiu.

Posada en comú

TERCERA PART

Avaluació (30')

Què és per a tu la pau?

Reflexió sobre la pau a partir de la frase "que tots puguem sentir que hi ha un espai per a nosaltres en aquest món."

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Portar preparada la sessió virtual del Socrative.

REQUISITS TÈCNICS

Ordinadors per treballar en grups, accés a internet. Projector i altaveus.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Recordatori d'allò viscut fins el moment (15')

L'educadora pot aprofitar l'inici de la sessió per recollir les impressions sobre experiències viscudes per l'alumnat al llarg dels mòduls formatius; desitjos per un món millor amb el paraigües de la Carta de la Terra, *Escape System*, joc de rol i les emocions i, en la darrera sessió, la capoeira.

Es pot crear un núvol de paraules a la pissarra, on l'educadora comença a escriure les dinàmiques principals (per exemple "capoeira") i l'alumnat va dient allò que destaca i recorda de cadascuna.

1b. Explicació de la sessió d'avui (5')

La present sessió es realitzarà, en gran part, en ordinadors i en grups de treball de 2 o 3. Es presentaran exemples de resolució de conflictes arreu del món i l'alumnat intentarà imaginar-se si les resolucions proposades es podrien aplicar o no al centre educatiu.

Així, es creen els grups de treball i l'alumnat disposa dels ordinadors amb connexió a internet.

Nota:

<https://www.socrative.com/>

La preparació del qüestionari online que l'alumnat treballarà a continuació requereix de la preparació prèvia per part del professorat, per:

- Crear una sessió de treball a partir d'un mail i contrasenya a la plataforma socrative.com
- Les instruccions es poden trobar en manuals online o a la mateixa pàgina web.
- La proposta de continguts es troba més endavant, en aquest document, com "7 exemples de pau al món".
- Practicar la manera d'accedir als qüestionaris i trobar els resultats.
- Adaptar els continguts als grups-classe modificant allò que es consideri adient.

2. Contrastos

2a. Pràctiques per promoure la pau (50')

L'alumnat podrà respondre un qüestionari online amb dos objectius:

- Apropar una mostra d'exemples de pau d'arreu del món.
- Valorar si podrien aplicar-se les propostes al teu centre educatiu (seria factible, útil, se sumarien la resta de companyes perquè és engrescadora,...).

INSTRUCCIONS PER L'ALUMNAT

- Entrar a la web: <https://www.socrative.com/> --> Posant [socrative.com](https://www.socrative.com/) ja s'accedeix.
- Accedir a "STUDENT LOGIN".
- A "Room Name", posar el nom de la sessió que el professorat hagi creat, per exemple: "AKWABA1".
- A "Escribe tu nombre", posar els noms de totes les participants, per exemple "Maria, Salma i Noman".
- Directament els apareixerà el primer exemple.
 - > Fer la lectura
 - > Fixar-se en la imatge
 - > Respondre si creuen que es pot aplicar al centre educatiu clicant només una de les opcions:
 - A - Podria funcionar
 - B - No funcionaria
 - C - Funcionaria amb alguns canvis

INSTRUCCIONS PER L'EDUCADORA

- Entrar a la web: <https://www.socrative.com/> --> Posant [socrative.com](https://www.socrative.com/) ja s'accedeix.
- Accedir a "TEACHER LOGIN" i introduir el mail i la contrasenya de treball.
- A la pestanya de "Resultados" aniran apareixent les respostes per cada grup participant.

Es trobaran 7 exemples de pau al món:

1. RUN4UNITY: CARRERA MUNDIAL PER LA PAU

DESCRIPCIÓ: Nois i noies de tot el món corren a favor de la pau. A moltes ciutats del món. Els beneficis de la cursa són per al programa Sonrise Matas que treballa a l'Equador amb joves damnificats pels terratrèmols del 2008.

PAÍS: A tot el món

ORGANITZACIÓ: Run4unity (recolzant l'organització Sonrise Matas a l'Equador)

PER QUÈ ÉS UN EXEMPLE DE PAU: És un exemple de solidaritat ja que t'ofereix la possibilitat d'implicar-te en una causa pel benefici d'uns altres.

Creus que podria funcionar a l'escola?

Exemple de la proposta 1 "RUN4UNITY"

2. FIL A L'AGULLA: CERCLES DE CONVERSA

DESCRIPCIÓ: A través dels cercles de paraula, a les escoles, acompanyem els nens i nenes tenint l'oportunitat d'expressar-se clarament per tal de millorar les seves relacions.

PAÍS: Espanya

ORGANITZACIÓ: Fil a l'agulla

PER QUÈ ÉS UN EXEMPLE DE PAU: Escoltar activament els altres i tenir l'oportunitat d'expressar-nos per a solucionar conflictes.

Creus que podria funcionar a l'escola?

3. UBUNTU: FILOSOFIA AFRICANA

DESCRIPCIÓ: La vida de cadascú està profundament lligada a la de l'altra, per tant, Ubuntu és la capacitat de l'elecció d'utilitzar el poder personal per a comprometre's amb el benestar comú.

PAÍS: Sud-àfrica

ORGANITZACIÓ: Individual

PER QUÈ ÉS UN EXEMPLE DE PAU: Compromís personal de buscar el bé comú.

Creus que podria funcionar a l'escola?

4. GRUP TATIC: JOVES I CULTURA DE PAU

DESCRIPCIÓ: Animadors que es converteixen en mediadors d'un grup de joves a Guatemala, país endinsat en una guerra interna fa més de 36 anys, per tal de crear una cultura de pau a través dels problemes de la seva comunitat.

PAÍS: Guatemala

ORGANITZACIÓ: Tatic

PER QUÈ ÉS UN EXEMPLE DE PAU: Crear cultura de pau oferint alternatives a una realitat sempre vista en situacions de guerra.

Creus que podria funcionar a l'escola?

5. LA MÚSICA COM A PROPAGADORA DE LA CULTURA DE PAU

DESCRIPCIÓ: Concerts multitudinaris on reivindicar mediàticament una situació política injusta i/o manifestar un no recolzament a alguna actuació governamental de guerra o violència.

PAÍS: Colòmbia i Veneçuela

ORGANITZACIÓ: Paz sin fronteras (organitzat pel cantant Juanes)

PER QUÈ ÉS UN EXEMPLE DE PAU: Aprofitar el ressò social que ofereixen els escenaris, per a crear cultura de pau.

Creus que podria funcionar a l'escola?

6. EL TEATRE POT FOMENTAR LA PAU

DESCRIPCIÓ: El teatre implica un treball d'anàlisi conscient del personatge a interpretar. De igual manera, una anàlisi de les emocions i capacitats d'un mateix. Així, es pot col·locar a l'estudiant a un escenari quotidià on aprofundir en les diferents emocions i situacions que es poden viure.

PAÍS: Colòmbia

ORGANITZACIÓ: Institució Educativa Rural Departamental Andes.

PER QUÈ ÉS UN EXEMPLE DE PAU: Generar empatia, comprendre emocions i ubicar-les al seu lloc.

Creus que podria funcionar a l'escola?

7. MOVIMENT CHIPKO

DESCRIPCIÓ: Moviment hindú sorgit als anys 70 dedicat a la protecció forestal. Quan Gaura Devi va conèixer la notícia que el Departament d'Assumptes forestals indi volia desforestar la zona pròxima al riu Alaknanda, va organitzar a les dones del seu poble per defensar els arbres. Abraçant-se a aquests es van enfrontar a la tala, obligant al govern a prohibir la desforestació d'aquella zona durant 10 anys.

PAÍS: la Índia

ORGANITZACIÓ: Moviment autònom format per pageses.

PER QUÈ ÉS UN EXEMPLE DE PAU: Gràcies a la organització comunitària s'evita violències contra el medi ambient.

Creus que podria funcionar a l'escola?

2b. Posada en comú (20')

L'educadora pot mostrar els resultats a tota la classe.

Es valora quina ha estat la proposta que ha rebut més "A" (podria funcionar) i "C" (funcionaria amb alguns canvis).

Es comenta, proposta a proposta, que hauria d'adaptar-se per funcionar al centre, sobretot ho poden respondre els grups de treball que hagin respost "C".

Coneixeu algun altre exemple que us agradaria aplicar al centre?

Entre totes triar una o varies com les que millor es podrien aplicar al centre. Les opcions recollides són opcions per a realitzar el dia (o al voltant del dia) **30 de Gener. Dia Escolar de la No-violència i la Pau (DENIP)** per tal de sensibilitzar tota la comunitat educativa a favor de la cultura de pau i la convivència.

Si hi ha temps i el clima de la sessió és afavoridor, es pot dinamitzar introductòriament o fer un assaig d'alguna de les tècniques triades.

3. Avaluació

3a. Què és per a tu la pau? (30')

DINÀMICA

- L'educadora pregunta l'alumnat si recorda la següent frase:
Que tots puguem / sentir que hi ha un / espai per a nosaltres / en aquest món
- Es va utilitzar a l'*escape system*, a la prova del mirall (activitat 5)
- L'educadora posa el clip de vídeo d'on sorgeix:
Càpsula de Pau 94 de L'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP): <http://capsulesdepau.com/capsula/maria-camila-moreno/>

Maria Camila Moreno ha treballat al llarg de molts anys com a investigadora i consultora a entitats governamentals, organismes de control i agències de cooperació internacional. Avui és la directora per Colòmbia de l'International Center for Transitional Justice (ICTJ). Ha observat de ben a prop les negociacions entre guerrilla i govern que van portar a un acord de pau l'any 2016. Drets dels pobles, reparació, desmobilització, reinserció i justícia són aspectes cabdals en aquest acord i Maria Camila Moreno n'és una reconeguda experta.

- Després de la visualització del vídeo, es pregunta a l'alumnat què és per a cadascuna la pau? Es poden recollir les respostes en un post-it, a la pissarra o oralment.

4. Material que l'educadora ha de recollir d'aquest taller

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Resultats del qüestionari emplenat per l'alumnat.

Bloc de primària

MÒDUL 6

DURADA 2H A L'AULA I AL CENTRE EDUCATIU

Com vivim al centre educatiu?

IAP i ART

L'escola és l'espai de convivència de la comunitat educativa i també del grup-classe. Per començar, es **pensa** l'escola quant a espais de relació que viu l'alumnat. Visitant cada espai, s'expressen les emocions que se **senten** en una eina que anomenem atrapa-emocions i es comparteixen també quines situacions expliquen l'emoció. Amb aquesta anàlisi, es reflexiona sobre com un mateix espai o situació pot generar a cada persona una emoció diferent, coneixent les experiències de la resta de les companyes. Copsant els espais on es viuen més situacions a revisar, cal pensar com **actuar** fent propostes perquè entre totes, a través d'un format artístic, es creï la sensibilització a favor d'un espai de convivència harmònic.

IDEA FORÇA

L'escola pot promoure, respectar o frenar la cultura de pau.

CONCEPTES CLAU

Espais, emocions, situacions, anàlisi, propostes de canvi.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Identificació de les pròpies necessitats per la cura d'una mateixa i de les altres.

OBJECTIUS

Detectar les emocions que genera cada espai a cada participant a partir de les seves vivències.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Pensem l'escola

Fitxa d'anàlisi de les emocions als espais de l'escola:
espais - emocions - situacions. (opcional)

SEGONA PART

Contrastos (60')

Sentim l'escola

Visita als espais acordats.

TERCERA PART

Avaluació (30')

Actuem a l'escola

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Fitxa d'anàlisi (opcional), una per alumne/a. 5 targetes de cada color per cada alumne/a i espai (blanc, blau, vermell, groc, verd i lila). Retoladors per escriure a les targetes. 5 atrapa-emocions ja preparats (amb paper de feltre i cordes de cànem).

REQUISITS TÈCNICS

Tot allò necessari per projectar un power point (opcional). 4 educadores per acompanyar els grups.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Pensem l'escola (30')

DINÀMICA

El centre educatiu té molts espais.

- Llistat de tots els espais de l'escola. Es recull un llistat conjunt de quins són, per exemple: aula del grup-classe, passadissos, el pati, sala de mestres, aules d'infantil, lavabo, menjador, biblioteca, vestidors, escales, entrada, aula de música,...
- Dels espais que han sortit, fer un rànkung dels 5 que l'alumnat vol analitzar. El criteri per fer aquest rànkung pot ser: els espais de relació a l'escola que viu l'alumnat participant. Aquest rànkung es pot realitzar de forma consensuada en forma de debat o per votacions.
- Cada espai triat s'escriu en un "atrapa-emocions", al buit destinat per això.

DINÀMICA (OPCIONAL)

Si l'educadora considera oportú realitzar un treball de reflexió previ a la visita dels llocs, es pot utilitzar la següent fitxa d'anàlisi. Altra opció es projectar la fitxa per veure la informació que es treballarà a cada espai. Vegeu l'annex.

A la fitxa es troba un apartat d'exemples per veure com un mateix espai pot generar diferents emocions segons cada persona (alegria o rebuig, per exemple). Ara bé, a la fitxa s'emplena només una emoció per cada espai, donant prioritat a si alguna emoció està provocada per una situació que es vol transformar.

FITXA D'ANÀLISI DE LES EMOCIONS ALS ESPAIS DE L'ESCOLA

Nome: _____

	ESPAI	EMOCIÓ	QUÈ HAS VICUT O VIST PER TENIR AQUESTA EMOCIÓ?
	1 _____	○	_____
	2 _____	○	_____
	3 _____	○	_____
	4 _____	○	_____
	5 _____	○	_____
EXEMPLES	☐ A les escoles		Em trobo i parlo amb gent que només veig en pujar les escoles
	☐ A les escoles		És habitual que hi hagin empentes

Fitxa d'anàlisi de les emocions als espais de l'escola

2. Contrastos

2a. Sentim l'escola (60')

Cada participant disposa de targetes dels 6 colors que s'han assignat per expressar les emocions. Les targetes les pot portar l'educadora de referència de cada grup i anar repartint-les a mesura que l'alumnat vol expressar la seva emoció relacionada amb l'espai.

Es pot fer un recordatori de la relació d'emocions-colors:

Groga = Alegria

Blava = Tristesa

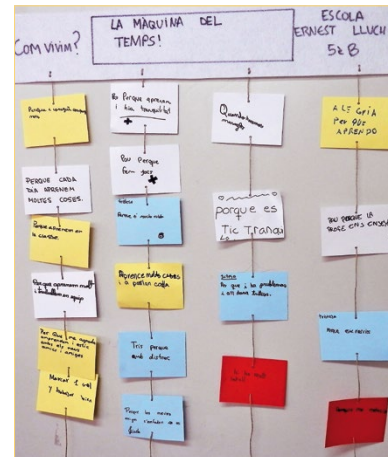
Verda = Fàstic, rebuig

Vermella = Ràbia

Lila = Por

Blanca = Estat de pau

- El grup-classe es divideix en 4 grups de treball per a sortir a visitar els 5 espais pactats.
- Cada grup és acompanyat per una educadora.
- L'educadora responsable tria i comunica l'ordre de visita que faran els grups, és a dir, quin grup comença per quin espai i el circuit que han de seguir.
- Material que s'ha de portar a la visita dels espais:
 - Per cada grup de treball:
 - Retoladors per escriure
 - Cartolines de cada color (mínim unes 25 de cada color)
 - Cada educadora porta "l'atrapa-emocions" pel primer espai que visitarà. L'educadora responsable podrà portar-ne 2 per col·locar (ja que són 4 grups i hi ha 5 espais).
 - Cel·lo o equivalent per penjar l'atrapa-emocions a la paret.
- Una vegada un grup es troba a l'espai a analitzar es pregunta a cada participant quina és l'emoció que li genera i a partir de quina experiència creuen que la tenen. Es poden posar exemples, com:
 - Sento **ràbia** perquè no em sento escoltada
 - Sento **rebuig** a passar o estar aquí perquè es fan moltes empentes
 - Sento **por**; no vull que m'insultin per passar per aquí
- Assignant la targeta de color a l'emoció corresponent s'escriu amb retolador la situació que explica l'emoció generada en cada participant.
- Quan els 5 espais s'han visitat, els atrapa-emocions es porten a l'aula i es poden penjar a les parets per visualitzar-los.

Exemple de "l'atrapa-emocions".

REFLEXIÓ

Una mateixa situació pot provocar emocions diferents a cada persona, com es va veure al mòdul 3. L'emoció es genera dins de la persona i s'ha de poder canalitzar de forma saludable. Ara bé, quan unes situacions són millorables s'ha de poder pensar què fer per transformar-les, perquè totes les persones se sentin a gust, còmodes, alegres, en pau...

3. Avaluació

3a. Actuem a l'escola (30')

Amb la panoràmica dels atrapa-emocions:

- Com us heu sentit al relacionar els espais amb les emocions? Ha estat fàcil pensar quines situacions generen les emocions? Creiem que es pot fer alguna cosa per transformar les situacions que generen emocions com el rebuig, la por, la tristesa o la ràbia?
- Quins espais són els que presenten més harmonia? És a dir, que tenen més targetes blanques i grogues.
- Quins espais tenen més situacions a revisar? És a dir, quins tenen més targetes verdes, blaves, vermelles i liles?

Havent analitzat els espais i amb les propostes que es van trobar al mòdul 5 (a través del qüestionari de *Socrative*), es pot perfilar de nou, **quin format artístic** els hi agradaria desenvolupar al centre educatiu pel dia escolar de la no violència el dia (o al voltant del dia) 30 de Gener, Dia Escolar de la No-violència i la Pau (DENIP) per tal de sensibilitzar tota la comunitat educativa a favor de la cultura de pau i la convivència. També en quin **espai del centre educatiu** es podria realitzar el format triat.

Aquest és el darrer mòdul formatiu de la primera fase del projecte *Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau*. Al llarg d'aquests 6 mòduls s'ha reflexionat i treballat al voltant de la cultura de pau com a ingredient essencial per a la convivència. A partir d'aquí, l'alumnat compartirà també uns espais de reflexió per sumar més estratègies per conèixer.

Nota I: els atrapa-emocions es queden a l'aula perquè són un recurs pels futurs espais de reflexió. Posteriorment, pot ser un recurs per compartir amb la resta de la comunitat educativa.

4. Material que l'educadora ha de recollir d'aquest taller

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Fotografies on es pugui llegir les "situacions" que es detecten per cada espai.

BLOC DE PRIMÀRIA. MÒDUL 6

Annex 1

AKWABA
Fundació

FITXA D'ANÀLISI DE LES EMOCIONS ALS ESPAIS DE L'ESCOLA
Nom:

ESPAI	EMOCIÓ	QUÈ HAS VICUT O VIST PER TENIR AQUESTA EMOCIÓ?
1		
2		
3		
4		
5		
A les escales		Em trobo i parlo amb gent que només veig en pujar les escales
A les escales		És habitual que hi hagin empentes

EXEMPLES

Bloc de secundària

MÒDUL 1

DURADA 2H A L'AULA

Relació entre cultura de pau i sostenibilitat global

Es presenta la campanya *Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau* que aposta per la **convivència** a través de l'atenció a les **emocions** i la **participació activa**. Per començar, trobem què inspira a cada participant el cartell de la campanya. Vol transmetre la idea que tot està connectat i quan elements tenen **relació** (persones o altres elements), hi ha adaptació i canvi. A través de dues dinàmiques grupals, es treballa sobre que a vegades allò comú entre les persones és compartir un espai (l'aula, el barri, el planeta). Com que s'entén que allò comú s'ha de cuidar, les participants formulen un desig per millorar el món i tots els desitjos es comparteixen en grup. Els desitjos segurament es trobin entre la cultura de pau i la sostenibilitat global; es visibilitzen i es connecten els dos conceptes trobant que la cultura de la violència és insostenible. També s'introdueix la Carta de la Terra com la suma de moltes veus internacionals a favor de la millora de les condicions del planeta i tots els seus habitants. Per tancar la sessió, es realitza un exercici individual per reflexionar sobre "com em relaciono? Com podria millorar?" amb una mateixa, el grup, la comunitat i el món.

IDEA FORÇA

La connexió amb l'entorn és necessària per construir la pau.

CONCEPTES CLAU

Relacions, escolta activa, cultura de pau, sostenibilitat global i la Carta de la Terra.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Implicació en tot tipus d'accions personals i col·lectives que contribueixin a transformar els conflictes de forma no violenta en l'entorn proper i llunyà.

OBJECTIUS

- Viure connexions amb el grup-classe a partir d'una mirada global.
- Reflexionar sobre la pau positiva en els diferents nivells de relació de cada participant.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (15')

Imatge Com vivim?
Convivint

Presentació de la campanya.

SEGONA PART

Contrastos (45')

Dinàmica
"agrupeu-vos"

Dinàmica "un diseg
per canviar el món"

TERCERA PART

Avaluació (60')

Joc de cartes:
Konekta FÀCIL

Fitxa:
Com em relaciono?
Com podria millorar?

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Cartell o imatge de la campanya, gomets rodons (blau, vermell, groc i verd), post-it, joc de cartes *konekta FACIL*, fitxa d'avaluació (una per cada participant).

REQUISITS TÈCNICS

Aula polivalent perquè es pugui fer més espai movent cadires i taules quan calgui.

Cap requisit tecnològic.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Presentació de la campanya (15')

Continguts per a la persona educadora

Amb aquest mòdul s'inicia la campanya Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau. Per tal de presentar-la a l'alumnat, es mostra el cartell de la campanya amb els diversos elements visuals que trobem:

El títol "Com vivim? Convivint"

El format "pregunta i resposta" del títol es troba per tal de donar pes a la idea de que **per conviure ha d'haver-hi interacció** entre les persones. La interacció portarà al coneixement de les altres i per tant a la comprensió i l'empatia. Així, es troba la formulació positiva del concepte "convivència". La convivència es presenta com quelcom desitjable, que es vol aconseguir i que s'ha de construir; és un procés.

El títol "per una escola i un món sostenible i de pau"

Defensem els **drets humans** en l'entorn proper (l'escola, el barri, la població) i a nivell global (el món, totes les persones) per tal de que no hi hagin desigualtats per cap raó. Es treballarà la cultura de pau i la sostenibilitat econòmica i social*.

La imatge de la campanya

La idea de que tot està connectat i què succeeix quan els elements tenen **relació** (persones o altres elements) hi ha adaptació i canvi. També pot transmetre moltes més interpretacions, a continuació es mostren algunes i poden sorgir d'altres:

COLORS, TEXTURES I FORMES

- La barreja dels colors mostren la relació en la diversitat, els colors conviuen i es barregen. Se separen degradant-se els colors, es tornen a ajuntar i formulen un color nou.
- Els colors dels cercles també es poden relacionar amb la interpretació de les emocions bàsiques (ex: blau la tristesa, vermell la ràbia, groc l'alegria i verd el fàstic).
- Si es vol trobar la similitud amb d'altres elements es pot trobar els elements de la Terra (aigua, foc, terra i aire). O també un semàfor als tres cercles de sota (vermell, ambarí i verd).
- Els puntets que apareixen als cercles de dalt podrien interpretar-se com:
 - Persones individuals i després s'agrupen amb més densitat tot està més connectat, i al tercer cercle es pot interpretar un tot integrat i continua canviant.
 - La introducció d'un element com és el petroli (en forma de gotes), que va canviant les formes de produir, consumir, i altera la resta dels elements.
 - Illes o petjades.
- La forma del cercles pot representar la unió, tot queda recollit.

Al següent link, podeu trobar la imatge de la campanya per poder descarregar-la per mostrar-la a l'alumnat:

https://comvivim.files.wordpress.com/2018/07/comvivim_web.pdf

Imatge gràfica creada per Amaia Martín – supercobra.net

POSICIÓ - VERTICALITAT

- La verticalitat mostra com els elements cauen, hi ha un pes que porta cap a baix. Dóna força al procés i obre la porta a opcions de transformació.
- La posició vertical indica un nivell de relació. Es tracta d'una del model actual; la verticalitat representa unes relacions de poder, on unes persones estan a dalt i d'altres a baix. Es tracta de relacions desiguals, discriminatòries entre països i entre persones (d'un mateix territori, nord-sud global). Es pot interpretar la idea de que unes persones es troben per sobre de les altres quant a poder; presa de decisions, acumulació de recursos,...

DINÀMICA

A partir de la imatge de la campanya s'inicia una interpretació (en format de debat-reflexió) dels elements que es troben. Allò que transmeten el títol i la imatge ajuda a fer un apropament a la visió sobre la sostenibilitat econòmica i social i la cultura de pau. Aquests són els dos eixos de l'Educació per a la Justícia Global* que es treballaran amb el **Com vivim? Convivint**.

Així,

- L'educadora mostra el cartell o la imatge de la campanya.
- Planteja preguntes a l'alumnat, tipus:
 - Què us suggereix la imatge?
 - I els colors? Les formes? La posició de les formes?
 - Inspira la idea de relacions o connexions?
 - Quin missatge ens transmet el títol de la campanya?

* Els conceptes de sostenibilitat econòmica i social i cultura de pau es poden introduir però es treballaran en el desenvolupament dels mòduls, sobretot, a continuació, en aquest Mòdul 1.

Podeu trobar els 6 eixos temàtics de l'EpJG a: <http://competenciasyepd.edualter.org/ca/#section-3>

2. Contrastos

2a. "Agrupeu-vos" (15')

DINÀMICA

Una vegada realitzada la interpretació del cartell de la campanya, l'educadora proposa la següent dinàmica:

- L'educadora enganxa aleatòriament, per colors, un gomet al front de cada participant.
- És important que la participant no vegi de quin color és el propi gomet. Si es dóna la consigna de tancar els ulls cal que l'educadora doni missatges de tranquil·litat perquè totes les participants se sentin còmodes.
- Quan cada participant té un gomet al front, es poden observar entre elles veient que tenen gomets de colors diferents i l'educadora dóna dues consignes:
 1. no podeu parlar
 2. agrupeu-vos!

S'espera que l'alumnat s'agrupi per colors, la qual cosa haurà implicat comunicació no-verbal i cooperació. Ara bé, allò ideal, que habitualment no succeeix, és que tot el grup-classe formi un sol grup. En cas que l'alumnat ja conegui la dinàmica, es proposa realitzar-la igualment i per fer la interpretació del que ha passat entre totes les participants
- Gomets: blau, vermell, groc i verd (els colors que es veuen al cartell de la campanya).

REFLEXIÓ

Moltes vegades ens apropem a les persones per tenir algun tret en comú (edat, gènere, vestimenta, etc.) com ha estat també el cas dels gomets (no s'havia indicat que els grups haguessin d'estar del mateix color). Ara bé, **hi ha vegades que allò comú és compartir un espai (l'aula, el barri, el planeta)**. Per això presentem aquesta campanya sobre construir junts i juntes, des de la diversitat (com podria ser tenir un gomet de colors diferents) de cada persona, *Com vivim? Convivint*.

Així, com en les agrupacions de la dinàmica, a la vida tenim **tendència a agrupar-nos amb aquells que tenim una certa igualtat o factors en comú**. Amb aquests actes, ja estem creant discriminacions, exclusions i injustícies que acaben trencant la cultura de pau del món. Per exemple: si es fa una agrupació per gènere els nois ocupen la pista de futbol, no queda espai perquè també les nenes (en el seu conjunt) se sentin còmodes ocupant aquell espai. Si es fa una agrupació per edat i només prenen les decisions les persones adultes, els infants no podran donar la seva opinió. I així amb totes les possibles agrupacions per característiques (color de pell, origen, aparença estètica, religió...).

2b. Un desig per canviar el món (30')

DINÀMICA

Anteriorment, s'ha reflexionat sobre el fet que moltes vegades es comparteix un espai. **Totes les persones compartim un espai que s'ha de cuidar: el planeta Terra.** Ara bé, sabem que no tothom té les mateixes condicions de vida i que no s'està cuidant prou el medi ambient. Hi ha persones que ni tan sols tenen les necessitats bàsiques cobertes quan existeixen recursos per totes. En el món i en la nostra societat la majoria del consum, producció i transport és contaminant. Per això, cada participant formularà un desig per un món millor.

1A PART

- Es creen 3 grups (per ser màxim 10 persones per grup).
- Cada grup forma un cercle.
- L'educadora comença posant un exemple formant part d'un dels cercles. Dóna un pas endavant + diu "que ningú passi fam" + fa un gest que acompanyi la idea, com pot ser gratar-se la panxa.
- La resta de participants ha de repetir dues vegades el pas, el desig i el gest.
- Una a una, la resta de participants, van dient el seu desig i la resta repeteix dues vegades: el pas endavant, el desig i el gest. El desig pot ser formulat en positiu (la pau mundial) o en negatiu (que no hi hagin guerres).
- Una vegada completat el cercle... Recordem allò que han dit les companyes? Quin desig han formulat?
- En cas que no es recordin tots els desitjos es fa una ronda ràpida només de la part verbal de cadascuna.

2A PART

Ara que totes recorden el desig de la resta, es realitzarà una segona part.

- L'educadora comença a mode d'exemple formant part d'un dels cercles.
- Diu el desig d'altre persona senyalant-la, la persona que rep la senyal ha de tocar una de les persones que tingui al costat a l'espatlla dient el desig d'ella, qui es tocada a l'espatlla a dir el desig d'altra persona senyalant-la i així successivament.

REFLEXIÓ

Com ens hem sentit fent aquest exercici?

Possibles sensacions, entre d'altres poden ser: estar alerta, tensió, diversió, estrès, alegria, nerviosisme,... Cada persona pot compartir les seves sensacions.

Quins recursos hem utilitzat?

L'educadora posa de relleu el fet de necessitar de l'**escolta activa** d'allò que diuen les altres persones. Altres recursos poden haver estat: memoritzar molt bé tots els desitjos o només uns pocs i repetir-los, "fer trampes" i preguntar de nou a les companyes què havien dit,...

3A PART

Una vegada finalitzades les parts de moviment de la dinàmica, els grups poden seure, preferiblement formant un semicercle.

- S'entrega un post-it a cada participant perquè escrigui el seu desig.
- Els desitjos per un món millor, estan relacionats amb un món en pau i un món sostenible. Què vol dir això?
- S'escriuen dues idees a la pissarra: MÓN EN PAU i MÓN SOSTENIBLE.
- Es reflexiona sobre els conceptes per veure si hi ha dubtes i per apropar-los (veure la següent secció de "continguts per a la persona educadora" per aclariments conceptuals).
- Una a una, les participants llegeixen el seu desig en veu alta i el col·loca sota del concepte que creu que encaixa més. També pot ser que es vulguin col·locar entre els dos, en el mig.
- Una vegada es troben col·locats tots els post-it es pregunta:
 - A què s'ha donat més importància?
 - S'han pensat gran varietat de desitjos o s'assemblen entre ells?
 - Hi ha desitjos que s'han col·locat al mig? Per què?
 - Pot existir un món sostenible sense pau? (per exemple, si hi ha una guerra la gent no viu bé i es destrossa l'entorn // Si a l'aula hi ha insults, no hi ha un clima que afavoreixi l'aprenentatge = es una situació no sostenible).
 - Pot existir pau en un món sense sostenibilitat? (per exemple, si generem només riquesa per unes poques persones, les desigualtats augmenten i hi ha tensió social. Si hi ha una crisi econòmica i la gent no té feina, no té diners per menjar, ni tenir una casa = això no és una situació de pau).
 - Com veieu l'estat del món?
- L'educadora explica que existeix un document que es diu **la Carta de la Terra** que integra **les idees de que les actituds, accions, formes de relació (cultura de pau) són determinants per a un manteniment digne de la vida humana (sostenibilitat econòmica i social)**. La premissa de la que parteix és que totes les persones compartim el planeta, com s'ha reflexionat prèviament en aquestes dinàmiques. Podem entendre la Carta de la Terra com un document que recull els desitjos per un món millor.

L'educadora pot llegir el preàmbul de la Carta de la Terra (que portarà en un sobre, en format de carta) i, posteriorment, obre un espai per comentar:

"Ens trobem davant d'un moment crític en la història de la Terra, un moment en el qual la societat ha d'escollir el seu futur. A mesura que el món es fa més interdependent i fràgil, el futur presenta alhora grans riscos i grans promeses. Per continuar avançant hem de reconèixer que, enmig d'una magnífica diversitat de cultures i formes de vida, som una sola família humana i una sola comunitat de la Terra amb un destí comú. Hem d'unir-nos per crear una societat global sostenible basada en el respecte a la natura, els drets humans universals, la justícia econòmica i la cultura de la pau. Amb aquest objectiu, és imperatiu que nosaltres, els pobles de la Terra, declarem la nostra responsabilitat els uns vers els altres, vers la gran comunitat de vida i vers les generacions futures."

Continguts per a la persona educadora

CULTURA DE PAU

És el conjunt de valors, actituds i comportaments que reflecteixen el respecte a la vida, a l'ésser humà i a la seva dignitat i que posen en primer pla als drets humans, el rebuig a la violència en totes les seves formes i l'adhesió als principis de llibertat, justícia, solidaritat i tolerància, així com la comprensió entre els pobles, els col·lectius i les persones.

http://escolapau.uab.cat/municipisipau/municipis/idees2_cultura_de_pau.pdf

Si treballem per la desaparició progressiva de la violència estructural (manca d'una vida digna) tindrem una societat cada cop més integrada i justa, on tothom pugui viure amb dignitat i on la llavor de la violència (directa, cultural) no trobi terreny per arrelar. És a dir, accions que facin que la violència no sigui necessària.

<https://www.centelles.cat/viure/cooperacio/docs/cultura-de-pau/2015-projecte-decultura-per-la-pau-a-centelles.pdf>

Eix de cultura de Pau (dins d'EpJG): Aquest eix se centra en promoure els diferents continguts d'aprenentatge necessaris per fomentar una ciutadania compromesa en l'eradicació de totes les formes de violència, la promoció de la pau positiva mitjançant l'anàlisi dels factors de violència i de pau, i la posada en pràctica dels procediments de transformació creativa dels conflictes.

Els continguts competencials de la cultura de pau estan estructurats en tres blocs (competències i epd):

- Anàlisi de la realitat de violència i de les oportunitats de pau.
- Estratègies personals i col·lectives per transformar els conflictes.
- Models i propostes per aconseguir la cultura de pau.

<http://competenciesepd.edualter.org/ca/la-guia/eixos-competencials>

La construcció d'una cultura de pau requereix:

<http://escolapau.uab.cat/img/programas/educacion/publicacion002c.pdf>

- Millorar, ampliar i universalitzar els drets humans.
- Desacreditar i deslegitimar la guerra i l'ús de la violència.
- Potenciar el coneixement i el diàleg entre cultures i religions.
- Superar la mística de la masculinitat a través de l'empatia, l'afecte, la tendresa i la corresponsabilitat en l'educació dels fills.
- Satisfer les necessitats bàsiques i les potencialitats de desenvolupament i decisió de les persones.
- **Atendre el principi de sostenibilitat i prendre cura dels recursos limitats.**
- Actuar sobre les arrels dels conflictes i no només sobre les seves manifestacions.
- Millorar la governabilitat democràtica i incrementar la participació ciutadana.
- Desmilitaritzar les polítiques de seguretat i donar prioritat a les inversions educatives per sobre de les militars.
- Exercir una nova mirada sobre els conflictes.

SOSTENIBILITAT ECONÒMICA I SOCIAL

Satisfer les necessitats de la generació actual sense comprometre la capacitat per satisfer les necessitats de les generacions futures. Això implica construir des de la quotidianitat una economia de producció i consum alternativa.

Sostenible = que està equilibrat, que s'aguanta.

LA CARTA DE LA TERRA

Web: <http://cartadelatierra.org>

Descàrrega: http://cartadelatierra.org/invent/images/uploads/echarter_catalan.pdf

És un document creat entre els anys 1992 i 2000, per persones i organitzacions de diferents cultures i sectors, que convida a l'acció per un món millor, a una transició ètica (altres maneres de fer i pensar) per arribar a un futur sostenible. La Carta de la Terra integra els eixos de la cultura de pau i la sostenibilitat global.

Els principis que formula són:

1. Respectar la Terra i la vida en tota la seva diversitat
2. Tenir cura de la comunitat de vida amb enteniment, compassió i amor
3. Construir societats democràtiques que siguin justes, participatives, sostenibles i pacífiques
4. Preservar els fruits i la bellesa de la Terra per a les generacions presents i futures

Per complir aquests quatre compromisos generals, cal:

- I. RESPECTE I CURA DE LA COMUNITAT DE VIDA
- II. INTEGRITAT ECOLÒGICA
- III. JUSTÍCIA SOCIAL I ECONÒMICA
- IV. DEMOCRÀCIA, NO-VIOLÈNCIA I PAU

MARC CONCEPTUAL de la campanya *Com vivim? Convivint*, elaborat per AHEAD:

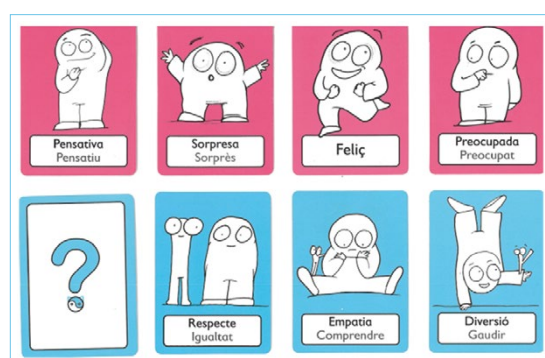
https://comvivim.files.wordpress.com/2018/07/marccconceptual_comvivim_1a.pdf

3. Avaluació

3a. Joc de cartes - konekta facil (30')

Per tal de pensar un món millor, s'ha realitzat la dinàmica sobre "en quins aspectes volem que sigui millor?" a través de la formulació de desitjos. Sabent que la responsabilitat per generar canvis en el nostre entorn i en el món és individual i col·lectiva; reflexionarem sobre com ens relacionem i si les nostres relacions són sostenibles i amb cultura de pau.

Aquesta dinàmica és una introducció per poder omplir la següent fitxa (apartat 3b.), per a poder **desenvolupar de forma introductòria un vocabulari de les emocions i les necessitats** que les persones podem viure en nosaltres mateixes i en tots els nivells de convivència. Així, es pot treballar **una bateria de conceptes** al voltant de "què necessito?", "què puc aportar?", "què sento?", ... Reflexions necessàries al voltant de les relacions i la convivència.

Joc de cartes Konekta FACIL,
adquirir en català a www.simple.cat

27 Emocions

Neguitosa, confusa, sorpresa, contenta, pensativa, preocupada, tranquil·la, trista, cansada, decebuda, desanimada, afectuosa, feliç, frustrada, molesta, lleugera, expansiva, enfadada, insegura, impacient, avorrida, agraïda, alleujada, animada, tímida, orgullosa, espantada.

27 Necessitats

Espai, moviment, diversió/gaudir, contacte, cura, creativitat, menjar/beguda, amor/afecte, suport/ajuda, companyia/amistat, joc, ordre, claredat/entendre, harmonia, parlar/comunicació, connexió/ser vist, confiança/acceptació, descans/dormir, empatia/comprendre, pertànyer/família, silenci, compartir, dol, respecte/igualtat, llibertat, escolta, pau/tranquil·litat

DINÀMICA

L'educadora dibuixa, amb les cartes, dos cercles al terra. Un cercle amb les **cartes vermelles** (emocions) i un cercle amb les **cartes blaves** (necessitats o habilitats que puc aportar). Si no hi ha molt d'espai, es pot crear un cercle dins de l'altre.

La dinàmica consisteix en que l'educadora llença una pregunta i les participants han de respondre ubicant el peu davant de la carta que millor expliqui la resposta que volen donar.

Després de cada resposta l'educadora dóna la paraula a qui vulgui comentar la seva resposta. També valora si moltes persones es troben en la mateixa carta, si són similars les respostes i si entre varies persones que han triat la mateixa carta la interpreten de la mateixa forma o no.

Possibles preguntes:

COM SÓN LES MEVES RELACIONS? VERMELLES

- EL MÓN: Quan escolto que el 82% de la riquesa mundial es troba en les mans de l'1% de la població, com em sento?
- COMUNITAT: Quan alguna persona del meu barri em fa un favor, com em sento?
- EL GRUP: Quan veig una companya amb problemes, com em sento?
- JO: Quan faig alguna cosa de la que no estic orgullosa, com em sento?

COM PODRIA MILLORAR-LES? BLAVES

- MÓN: Què necessita el món per ser un món millor?
- COMUNITAT: Què és el que més puc aportar al barri?
- GRUP: Què necessito per poder tenir una bona relació d'amistat?
- JO: Quina qualitat hauria de fomentar per poder cuidar-me o estimar-me més?

3b. Com em relaciono? Com podria millorar? (30')

Aquest és un exercici d'autoconeixement i pot portar a l'autocrítica, cal que l'educadora faciliti l'exercici amb cura procurant que les participants se sentin còmodes.

DINÀMICA

Es reparteix una fitxa a cada participant per emplenar-la. Vegeu l'annex. A la fitxa es demana com cadascuna es relaciona i com podria millorar la relació amb:

- Si mateixa
- El grup
- La comunitat
- El món

Aquest exercici permet recollir en una primera sessió reflexions de cada persona respecte a les relacions amb ella mateixa i el seu entorn. En una sessió posterior es podrà tornar a passar un annex per poder redactar els canvis produïts des d'aquesta primera sessió.

La present dinàmica està inspirada en el següent material d'Escola de Cultura de Pau, per treballar la pau positiva: <http://escolapau.uab.cat/img/programas/educacion/dinamicas/1di003c.pdf>

Elaboració pròpia en canva.com
Adaptat de: escolapau.uab.cat/img/programas/educacion/dinamicas/1di003c.pdf

Orientació per cada part de la fitxa:

- **JO:** Com em relaciono amb mi mateixa? M'enfado sovint amb mi mateixa? En quins moments? Em sento contenta de mi mateixa? Quan? Conec les meves capacitats? Conec els meus límits? Sóc capaç de fer allò que em proposo? ...
- **EL GRUP:** Com em relaciono amb les meves companyes? Tinc bona relació amb elles? Quan tenim un problema, com el resollem? Quan hem de fer treball en equip, com ens organitzem? M'hi implico? Sento que les altres s'hi impliquen? Quan veig una companya amb problemes com reaccio? ...
- **LA COMUNITAT:** Com em relaciono amb el meu poble/barri? Què m'agrada del meu poble/barri? Que no m'agrada? Faig alguna cosa per millorar-lo? Participo en les activitats que s'hi fan (festes, reivindicacions...)? Conec les meves veïnes? Conec les botigueres?...
- **EL MÓN:** Com em relaciono amb el medi i els problemes globals? Faig recollida selectiva de deixalles? Intento fer un ús estalviador de l'electricitat? Com reaccio davant les desigualtats? Puc incidir en contra de la pobresa? I contra les injustícies per raó de gènere que succeeixen al món?

PREGUNTES PER COMPARTIR LES RESPOSTES EN GRAN-GRUP:

Ha estat fàcil o difícil omplir la fitxa? Costa parlar de relacions? Quin apartat ha costat més? Quin menys? La manera en què cadascú/una de nosaltres individual i col·lectivament ens relacionem amb l'entorn, té a veure amb la cultura de pau i la sostenibilitat? En quines coses concretes ens podem proposar millorar? Com ho farem? Quines coses ens semblen bé com les fem ara? En què afecta la relació amb nosaltres mateixes en les relacions amb els altres nivells? Cal autocura per relacionar-nos amb la resta?

4. Material que l'educadora ha de recollir d'aquest taller

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Fitxa d'avaluació emplenada (una per cada participant).

BLOC DE SECUNDÀRIA. MÒDUL 1

Annex 1

Fitxa com em relaciono?
Com podria millorar?

Bloc de secundària

MÒDUL 2 DURADA 2H A L'AULA*

Escape system: comprendre les interferències del món global

Causes estructurals que generen violències

Per conèixer i comprendre les causes estructurals que generen violència i les conseqüències emocionals de les pràctiques discriminatòries en l'entorn proper es planteja una activitat inspirada en el format *escape room*. En concret, l'*escape system*, que posa de relleu les problemàtiques del sistema econòmic i social hegemònic i fomenta la creació per part de l'alumnat d'alternatives a aquestes problemàtiques, sempre i quan respectin els drets humans.

IDEA FORÇA

Les nostres accions faciliten l'acumulació de poder o la sostenibilitat global.

CONCEPTES CLAU

Violències, individualisme, patriarcat, destrucció del medi ambient, acumulació, drets humans i alternatives globals.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Treball cooperatiu i reconeixement dels seus beneficis per totes les persones del grup-classe.

OBJECTIUS

- Copsar les causes estructurals que generen desigualtats i violències, de forma lúdica.
- Trobar les alternatives a les causes estructurals, des del marc dels drets humans, per viure en un món sostenible i de pau, de forma lúdica.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (20')

Presentació de la proposta

L'educadora comparteix les instruccions per avançar en el joc.

SEGONA PART

Contrastos (60')

Escape system

Les participants disposen de 60 minuts per guanyar al sistema capitalista.

TERCERA PART

Avaluació (40')

Recull sobre l'experiència viscuda

Valoració de les relacions en el desenvolupament del joc.

Aclariments conceptuals.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Balança, rellotge de sorra de 60', 6 fitxes d'activitat, 4 bolígrafs, 1 retolador, 6 cofres amb 6 cadenats de combinació numèrica de 4 números, 10 fitxes per posar a la balança, llanterna de llum UV, paper amb missatge escrit amb tinta invisible i el material complementari de cada activitat. Arxius d'àudio 1 i 2.

REQUISITS TÈCNICS

Ordinador amb accés a internet i altaveus, micròfon (opcional).

* Preferentment en aula polivalent o dues classes; cal poder disposar de 15 minuts abans de l'espai lliure per preparar el joc.

* L'activitat requereix de mínim 4 educadores. L'ideal serien 5.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Presentació del joc (20')

ROL DE L'EDUCADORA

Per aquesta activitat es comptarà amb diverses educadores (mínim 4, ideal 5).

L'educadora responsable tindrà diverses funcions:

- Preparar l'activitat i explicar a les altres educadores el seu rol.
- Iniciar els temps (rellotge de sorra 60' i alarma cada 10').
- Reproduir a l'ordinador els àudios necessaris.
- Validar els exercicis i entregarà les fitxes de les combinacions dels cadenats (només en cas de ser 4 educadores).
- Afegir les fitxes, cada 10 minuts, a la part de la balança de les problemàtiques. El control del pas dels 10' pot ser a través d'una web molt senzilla, com: <https://timer.onlineclock.net/>
- A més a més, l'educadora observa la tipologia dels grups, les actituds, les estratègies, etc.

Les educadores que acompanyen tindran una funció:

- Validar les proves que vagin assolint els grups i entregar les fitxes de les combinacions dels cadenats.

L'educadora comparteix algunes pautes pel desenvolupament amb les participants:

OBJECTIU: Escapar del sistema abans de que transcorrin 60 minuts. S'aconseguirà quan: 5 fitxes estiguin a la banda de "les alternatives" i l'alumnat porti a terme "la solució". El temps serà comptat amb un rellotge de sorra.

MANERA D'AVANÇAR EN EL JOC:

- Es formen 4 grups, no importa si són desiguals en nombre de persones.
- Activitats. El primer grup en arribar a una fitxa d'activitat emplenarà l'apartat del GRUP 1, el segon grup l'apartat de GRUP 2 i així successivament. Les fitxes d'activitats consten d'un apartat d'enunciat general que els grups hauran de llegir per contextualitzar l'activitat. Quan un grup ha passat una de les proves, rep un número per obrir un cadenat del cofre de la prova (cadenat de combinació de 4 números). Al cofre s'agafa una fitxa que contraresta la balança del capitalisme; l'han d'emplenar escrivint una alternativa que podrà estar inspirada en al text que hi haurà al cofre relacionat amb la xifra que ha obert el cadenat.
- Cada 10 minuts una de les fitxes de la banda del capital s'anirà afegint.
- Cadenats. No es poden provar les combinacions dels cadenats sense aconseguir els 4 números per obrir-lo.
- L'activitat 6 serà la darrera en realitzar-se.

RECURSOS DE CONSULTA: Pot haver-hi un sol ordinador per fer consultes. Ara bé, els telèfons mòbils no es poden utilitzar ni estar a la vista.

TEMPS: 60 minuts per fer l'escape system. Moltes vegades el temps és un recurs escàs, que passa volant. En aquest cas, el repte és assolir els objectius abans de que caigui tota la sorra del rellotge. El temps també anirà afegint "pes" a la balança del capital.

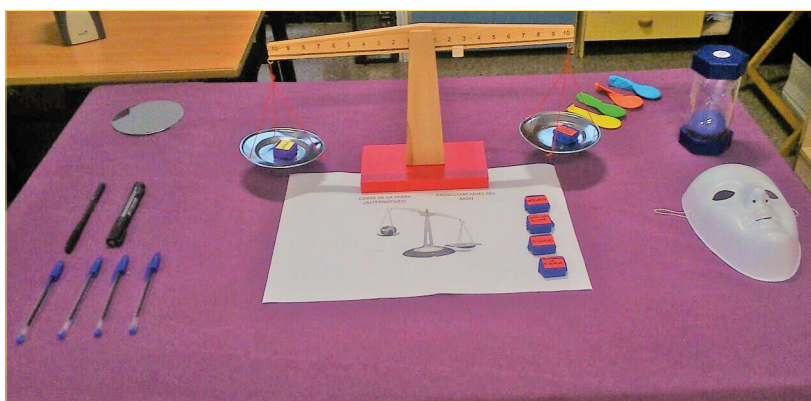
ORGANITZACIÓ: 4 grups, com es vulguin repartir, poden ser de nombre desigual de participants. Hi haurà activitats o parts de les activitats que requereixin més participants per aquella acció puntual, es troben marcades en color lila.

Continguts per a la persona educadora

COSTATS DE LA BALANÇA I FITXES

CARTA DE LA TERRA (ALTERNATIVES)	PROBLEMÀTIQUES DEL SISTEMA ECONÒMIC I SOCIAL HEGEMÒNIC
	Violències
	Individualisme
	Patriarcat
	Destrucció del medi ambient
	Acumulació de la riquesa en poques mans

La solució per assolir l'objectiu és... Posar el cartell de la campanya *Com vivim? Convivint* en horitzontal, on amb una llum ultravioleta aconseguida amb l'activitat 6 es podrà llegir "EXIT" (sortida del sistema).

Presentació de la taula central del joc: + ordinador, + pòster de la campanya, + fitxes d'activitats i cofres amb cadenats

MATERIAL:

- Rellotge (de sorra) 60'
- Balança
- 4 bolígrafs i 1 retolador
- 10 fitxes per posar a la balança (5 amb les causes estructurals i 5 en blanc per emplenar per les participants)
- 6 cofres amb 6 cadenats de combinació numèrica de 4 números
- Pòster de la campanya penjat a la paret
- Material per cada prova
- Arxius d'àudio 1 i 2
- Ordinador amb accés a internet i altaveus
- Opcional: tela decorativa per cobrir la taula

2. Contrastos

2a. Escape system (60')

NARRACIÓ GRAVADA (Àudio 1)

"Moltes vegades es prenen decisions que fan que les persones riques es facin cada vegada més riques i les pobres més pobres... És a dir, es dóna més importància a acumular més riqueses de les que es necessiten que a que tothom pugui viure bé.

Al costat dret de la balança hi caurà el pes de les
PROBLEMÀTIQUES DEL SISTEMA ECONÒMIC I SOCIAL HEGEMÒNIC
(Violències, individualisme, patriarcat, destrucció del medi ambient, acumulació de les riqueses) i cada 10 minuts aniran caient les causes que afavoreixen aquest sistema.

Això representa que, si no fem res, es manté el sistema que genera tantes desigualtats.

*A la banda esquerra aniran les peces que aneu aconseguint per equilibrar les conseqüències negatives del sistema donant més importància als **DRETS HUMANS**."*

LA VOSTRA MISSIÓ ÉS:

1. aconseguir 5 fitxes per la balança de les "ALTERNATIVES" resolent les activitats i
 2. realitzar a l'aula una acció que podreu resoldre a partir de l'activitat 6".
- Endavant, creeu 4 grups i aneu avançant per escapar del sistema.*

Aquestes parts poden ser de gravació d'àudio o narrat en directe per l'educadora:

- **MINUT 10**
S'afegeix la primera fitxa, **VIOLÈNCIES**. Existeixen molts tipus de violències; la directa és la que es pot observar, la estructural és dóna quan no estan les necessitats bàsiques cobertes i la cultural que és la que es dóna per discriminacions per aspecte físic, per gènere, per color de pell, per edat, per origen, per orientació sexual,...
- **MINUT 20**
S'afegeix la segona fitxa, **INDIVIDUALISME**. L'individualisme són els comportaments i actituds que fan que les persones actuïn pel propi interès, sense pensar en el benestar de les altres ni de l'entorn.
- **MINUT 30**
S'afegeix la tercera fitxa, **PATRIARCAT**. El patriarcat és el tipus de sistema on vivim on la presa de poder és per part dels homes que creuen que tenen capacitat de decisió sobre tots els àmbits de la vida i també sobre les dones.
- **MINUT 40**
S'afegeix la quarta fitxa, **DESTRUCCIÓ DEL MEDI AMBIENT**. El planeta pateix greus conseqüències a causa dels hàbits dels éssers humans, les més visibles són: l'escalfament global, l'engrandiment de la capa d'ozó, augment de les sequeres i les inundacions,...
- **MINUT 50**
S'afegeix la cinquena fitxa, **ACUMULACIÓ DE RIQUESSES EN POQUES MANS**. Existeix una tendència on la gent més rica acumula cada vegada més diners. L'any 2017 els 8 homes més rics del món acumulen els mateixos diners que la meitat més pobre de la humanitat.

En el cas de:

- Resoldre el joc (havent aconseguit les 5 fitxes i trobant la paraula "EXIT" al pòster de la campanya de *Convivim? Convivint*): es felicita per haver escapat del sistema.
- No aconseguir resoldre el joc en el temps: es reproduirà l'àudio 2.

NARRACIÓ GRAVADA (Àudio 2)

*"EL SISTEMA ECONÒMIC I SOCIAL HEGEMÒNIC CAPITALISTA, PATRIARCAL,
PLE DE DE VIOLÈNCIES, INDIVIDUALISTA, QUE DESTRUEIX EL MEDI AMBIENT,
QUE PERMET L'ACUMULACIÓ DE LA RIQUESA EN POQUES MANS...
S'ha instaurat."*

*Només amb les vostres accions en el dia a dia per cuidar de les persones i
l'entorn d'aquí i d'allà es podrà revertir.*

NOTA: podeu trobar els àudios Àudio 1 i Àudio 2 al link:
<https://comvivim.wordpress.com/materialseducatius/>

ACTIVITAT 1

Violències

OXÍMORON: conceptes que utilitzen dues paraules que semblen contradictòries, com pot ser "silenci tronador".

1R GRUP Enllaça amb fletxes les paraules per formar conceptes que existeixen en la realitat:

	TENSA
	MILITAR
	DE PAU
	ÉS UN BON ATAC
	HUMANITÀRIA
	ARMADA
	PER LA PAU

2N GRUP Igual que silenci tronador es podria representar en forma de jeroglífic així:

	+		= SILENCI TRONADOR
---	---	---	--------------------

Tria dos dels conceptes anteriors i dibuixa un jeroglífic per cadascun, que sigui entenedor:

A. _____ =NO POSIS LA SOLUCIÓ!

B. _____ =NO POSIS LA SOLUCIÓ!

3R GRUP Endevina la solució dels jeroglífics que han creat el grup 2.

Solució A: _____

Solució B: _____

4T GRUP Carta creada l'any 2010 que recull les esperances de pau i sostenibilitat del planeta.

ACTIVITAT 1

Grup 1

Número: 1

ACTIVITAT 1

Grup 2

Número: 9

ACTIVITAT 1

Grup 3

Número: 9

ACTIVITAT 1

Grup 4

Número: 2

Imprimir i retallar:

CALMA

INTEL·LIGÈNCIA

EXÈRCIT

LA MILLOR DEFENSA

GUERRA

PAU

LLUITAR

SOLUCIONS

1R GRUP

Exèrcit de pau,
pau armada,
calma tensa,
guerra humanitària,
intel·ligència militar,
lluitar per la pau,
la millor defensa és un bon atac.

2N I 3R GRUP Respostes variables.

4T GRUP CARTA DE LA TERRA

1992

1992 és l'any de la Cimera de la Terra a Rio de Janeiro on ja es va parlar de crear una Carta de la Terra.

Escriuiu una idea que compensi les problemàtiques globals i que tracti sobre les actituds de les persones.

ACTIVITAT 2

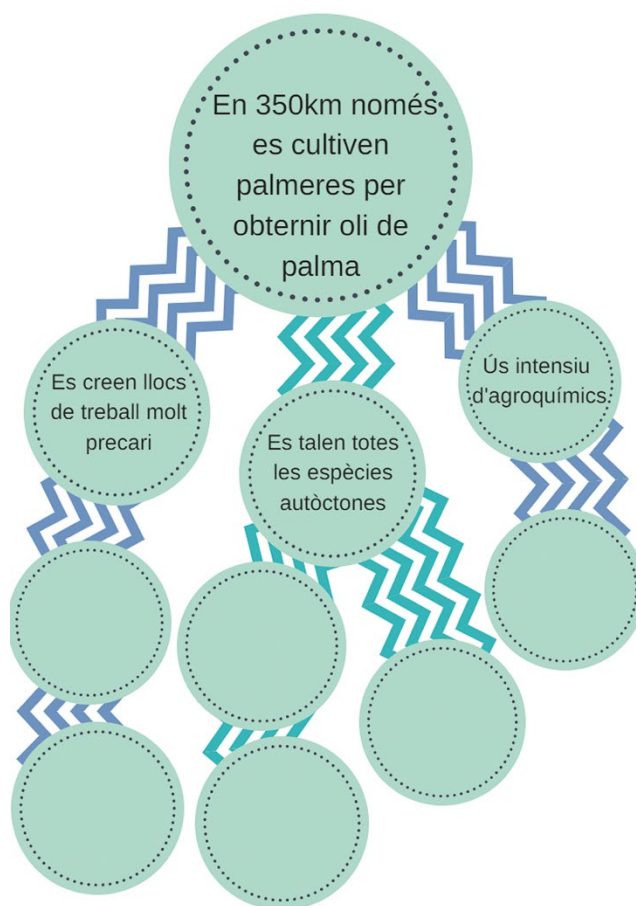
Destrucció del medi ambient

El MONOCULTIU vol dir que només es planta un producte en un terreny molt gran.

1R GRUP Productes que es poden trobar en un gran supermercat amb oli de palma:

2N GRUP Escriu tres productes més pels que per la seva plantació s'utilitzi el monocultiu (com és l'oli de palma):

3R GRUP L'efecte cascada. De vegades, una acció porta a que succeeixin moltes altres. Emplena la cascada.

4T GRUP I si... Al barri hi hagués el triple d'arbres i la meitat de cotxes? Quins efectes hi hauria?

I si... Al món hi hagués la meitat d'arbres i el doble de cotxes? Quins efectes hi hauria?

ACTIVITAT 2

Grup 1

Número: 7

ACTIVITAT 2

Grup 2

Número: 5

ACTIVITAT 2

Grup 3

Número: 3

ACTIVITAT 2

Grup 4

Número: 0

Efecte cascada inspirat en: <http://aheadedu.org/petit-compass/iv-activitats/19-i-si/>

Exemple de cas: <https://www.carrodecombate.com/2017/04/20/el-aceite-de-palma-provoca-sed-impactos-en-el-agua-del-monocultivo/>

https://www.ecologistasenaccion.org/IMG/pdf/Las_insostenibilidad_de_los_monocultivos_agroalimentarios.pdf

Conreu / cultiu: <https://www.parlament.cat/document/intrade/6654>

SOLUCIONS

1R GRUP

Productes elaborats com: la pizza, les patates fregides de bossa, gelats,... Productes d'higiene com: Sabons, dentífrics, cremes,...

2N GRUP

Soja, cacau, cafè, cotó, eucaliptus, blat, arròs, tomàquets, tabac, alvocat...

3R GRUP Respostes variables.

4T GRUP Respostes variables.

7530

7.530 milions de persones habitaven la Terra l'any 2017.

Escriuiu una idea que compensi les problemàtiques globals i que estigui relacionada amb la responsabilitat en el consum.

ACTIVITAT 3

Individualisme

EMOCIONS: són processos que sacsegen l'estat d'ànim com a reacció a allò que passa al nostre entorn, com poden ser: la por, la sorpresa, l'alegria,...

1R GRUP Què és l'especulació immobiliària?

Què és un desnonament?:

2N GRUP En una màscara, escriu 6 probables **emocions** que pot viure una persona que ha patit un desnonament per no poder assumir l'alt cost de l'habitatge.

3R GRUP

- Per realitzar aquesta activitat es requereixen 7 persones. Si el grup és més petit, cal demanar participants d'altre grup que s'afegeixin.
- Una persona del grup es posa la màscara que han escrit el grup 2 sense llegir les emocions que estan escrites.
- Una a una, la resta de participants han de fer amb mímica triant una de les emocions que hi ha escrites i la persona que duu la màscara les ha d'endevinar.

4T GRUP Què signifiquen les sigles PAH?

P_____ d'A_____ per la H_____

Quin és el seu eslògan més famós?

— — — — —

ACTIVITAT 3

Grup 1

Número: 1

ACTIVITAT 3

Grup 2

Número: 9

ACTIVITAT 3

Grup 3

Número: 4

ACTIVITAT 3

Grup 4

Número: 8

Material: màscara i retolador permanent.

SOLUCIONS

1R GRUP

Què és l'especulació immobiliària?: Comprar habitatge per vendre o llogar més car. Dificulta l'accés a una llar digna a moltes persones i expulsa a moltes que no poden pagar els preus cada vegada més alts.

Què és un desnonament?: L'expulsió forçada de les persones de la seva llar per no poder assumir el cost de l'habitatge.

2N GRUP Exemple: tristesa, desesperació, por, ràbia, impotència, estrès, humiliació, fúria, vergonya, rancúnia, ...

3R GRUP Cal endevinar les 6 emocions

4T GRUP

Plataforma d'Afectats per la Hipoteca

SÍ SE PUEDE

1948

1948 va se l'any de la Declaració Universal dels Drets Humans.

Escriviu una idea que compensi les problemàtiques globals i que estigui relacionada amb els Drets Humans.

ACTIVITAT 4

Patriarcat

Les dones es troben invisibilitzades moltes vegades en els processos de pau.

1R GRUP Escribe un MEME per la Mafalda que inclogui alguna idea sobre la pau i les dones.

2N GRUP "Al sud de Xile, es reobre el cas per l'assassinat d'una activista mediambiental [maputxe] mentre s'enfrontava a una multinacional que volia instal·lar una hidroelèctrica" <https://directa.cat/el-cami-marcad-per-macarena/>

Quines violències pots copsar en aquest titular? Encercla les que creguis, mínim 3:

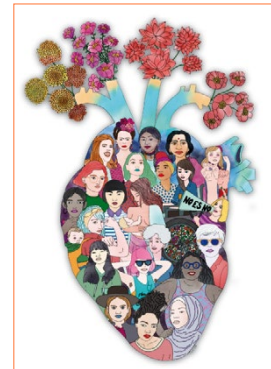
	RACISME		ROBATORI	
POST-COLONIALISME		FEMINICIDI (Assassinada per ser dona, per viure en sistema patriarcal)		DESTRUCCIÓ DEL MEDI AMBIENT
	ESPOLI DEL TERRITORI		MIGRACIÓ FORÇADA	

3R GRUP En quin sentit creieu que la guerra afecta a les dones de manera diferent?

la guerra afecta les dones de manera diferent

4T GRUP Observeu la il·lustració. Digueu la data anual reivindica la imatge:

— — — — —

ACTIVITAT 4

Grup 1

Número: 0

ACTIVITAT 4

Grup 2

Número: 0

ACTIVITAT 4

Grup 3

Número: 0

ACTIVITAT 4

Grup 4

Número: 3

SOLUCIONS

1R GRUP Resposta variable

2N GRUP Totes són encerclables. Mínim s'han d'encerclar 3.

3R GRUP

Entre d'altres: la violència sexual és utilitzada com una arma de guerra / Pèrdua dels espais de vida i de les relacions / Carència de béns materials. **Per què: per sistema patriarcal androcèntric global.**

4T GRUP

8 de març (drets de les dones, vaga feminista)

<http://hacialahuelgafeminista.org/>

0003

Tres grans tipus de violències; directa, estructural i cultural. La violència masclista sol estar sustentada pels tres grans tipus de violència.

Escriuiu una idea que compensi les problemàtiques globals i que impliqui una lluita contra el patriarcat.

ACTIVITAT 5

Acumulació de la riquesa en poques mans

Espectura especular = escriptura de mirall

Per realitzar aquesta activitat es requereixen 4 persones. Si els grups són més petits, cal demanar algun d'altre grup que s'afegeixi. Si en són més, la resta pot escriure els fragments al full.

Miralls... La frase al revés. Cada persona es posa un fragment d'una frase al front. Es col·loquen una al costat de l'altre i amb un mirall cadascuna va llegint allò que té escrit fins resoldre la frase:

1R GRUP Escriuiu la frase:

_____/_____/_____/_____/

2N GRUP Escriuiu la frase:

_____/_____/_____/_____/

3R GRUP Escriuiu la frase:

_____/_____/_____/_____/

4T GRUP Escriuiu la frase:

_____/_____/_____/_____/

ACTIVITAT 5

Grup 1

Número: 0

ACTIVITAT 5

Grup 2

Número: 0

ACTIVITAT 5

Grup 3

Número: 3

ACTIVITAT 5

Grup 4

Número: 3

Material: mirall i frases en escriptura especular en 4 parts.

SOLUCIONS

1R GRUP

Si la guerra / és un negoci / no pot haver-hi pau / en un món capitalista.

2N GRUP

<http://capsulesdepau.com/capsula/maria-camila-moreno/>

Que tots puguem / sentir que hi ha un / espai per a nosaltres / en aquest món

3R GRUP (preàmbul de la Carta de la Terra)

Una vegada satisfetes les necessitats bàsiques, / el desenvolupament humà / significa primordialment / ser més, no tenir més

4T GRUP

Els béns i les oportunitats / que haurien de ser suficients per a totes, / han estat acaparats / per unes poques persones

0033

Trenta tres conflictes armats en el món durant l'any 2017.

Escriuiu una idea que compensi les problemàtiques globals i que estigui relacionada amb la eradicació de les guerres.

ACTIVITAT 6

Darrera prova

Assumir un **rol** vol dir interpretar un paper, com si es tractés de teatre.

1R GRUP, 2N GRUP, 3R GRUP I 4T GRUP

Per realitzar aquesta activitat es requereixen 4 o 5 persones. Si els grups són més petits, cal demanar algun d'altre grup que s'afegeixi. Si són més grans, pot haver-hi varies persones que facin de "peus".

En total, heu d'aconseguir petar 4 globus seguint les instruccions:

- Cada persona assumeix només un rol
- Pot haver-hi més d'uns peus
- Cal petar un globus

ROLS:

PEUS (1 o 2 o més) / MÀ / BOCA / CUL

- Els peus només poden caminar i transportar altres persones
- La mà només pot agafar i aguantar el globus
- La boca només pot parlar i inflar (la mà haurà d'aguantar el globus mentre s'infla)
- El cul no es pot moure d'on és i només pot caure sobre el globus

ACTIVITAT 6

Grup 1

Número: 0

ACTIVITAT 6

Grup 2

Número: 0

ACTIVITAT 6

Grup 3

Número: 0

ACTIVITAT 6

Grup 4

Número: 0

0000

**Utilitza el material
d'aquesta capsa
per poder escapar
del sistema.**

Material: 4 globus.

Cartell que posi
"zona del cul" (opcional)

3. Avaluació

3a. Recull sobre l'experiència viscuda (15')

L'educadora recull la valoració de les relacions en el desenvolupament del joc a través de preguntes com:

- Com s'han format els grups? Han estat equitatius?
- S'ha col·laborat per assolir l'objectiu final?
- Quines actituds s'han vist?
- Quines estratègies s'han utilitzat?
- Com ens hem sentit?
- Què creieu que representen les boles del cartell de *Com vivim?* Girades?
- Quines alternatives heu triat a les problemàtiques del món?

3b. Aclariments conceptuals (25')

L'educadora facilita al grup les definicions dels conceptes que han format part de la balança:

COSTATS DE LA BALANÇA I FITXES

CARTA DE LA TERRA (ALTERNATIVES)	PROBLEMÀTIQUES DEL SISTEMA ECONÒMIC I SOCIAL HEGEMÒNIC
	Violències
	Individualisme
	Patriarcat
	Destrucció del medi ambient
	Acumulació de la riquesa en poques mans

REFLEXIÓ

Les problemàtiques estan relacionades entre elles per exemple: "l'**acumulació de la riquesa** es troba en mans d'homes (**patriarcat**), que han utilitzat explotació laboral indigna (**violències**) pensant únicament en els beneficis propis sense cap tipus d'empatia (**individualisme**) i contaminant amb les indústries i el sistema de transport (**destrucció del medi ambient**).

Totes aquestes tendències es troben avalades pel sistema econòmic i social hegemònic capitalista en que vivim i que té com a màxima l'acumulació del capital (propietats i riqueses) per sobre de totes les conseqüències deshumanitzadores que pugui haver-hi.

PROPOSTA DE DINÀMICA PER ACLARIMENTS CONCEPTUALS

- L'educadora proposa que totes les participants es posin de peu.
- Es demana si hi ha alguna voluntària.
- La persona voluntària es posa d'esquenes a la resta del grup i/o es tapa els ulls amb un mocador.
- L'educadora llença una pregunta que la resta del grup ha de respondre ubicant-se a una banda o altra de la classe. Es poden intercalar preguntes d'oci amb preguntes conceptuals per fer-ho més amè. Per exemple:
 - Qui li agrada més la bici / qui li agrada més el patinet
 - Qui prefereix la igualtat / qui prefereix la equitat
 - etc.
- Quan el grup s'ha ubicat i, per tant, dividit. La voluntària diu la seva resposta en veu alta i després mira amb quines persones ha tingut més afinitat.
- Es pot anar llençant preguntes amb la mateixa persona voluntària descartant les persones no-afins a les respostes fins crear un grup reduït que representarà la màxima afinitat o es pot anar canviant de voluntàries a cada pregunta.
- Després de cada ronda conceptuals, l'educadora obre el debat per clarificar els matisos conceptuals.
- Altres conceptes que es poden proposar, són: diners/riquesa, individual/unitari, feminisme/igualtat, entre d'altres.

Bloc de secundària

MÒDUL 3

DURADA 2H A L'AULA

Les meves emocions en mirar el món

Autoregulació i gestió emocional

Les emocions són processos que sacsegen l'estat d'ànim com a reacció a allò que passa al nostre entorn proper i global. A través d'un joc de rols, l'alumnat copsarà les vulneracions de drets globals i es posarà a la pell d'altres realitats. Amb aquesta vivència a través del rol, es reflexiona sobre la connexió entre el pensament-emoció-acció.

En detectar emocions que s'han viscut "estant en la pell d'altra" és el moment de relacionar i trobar les emocions "estant en la pròpia pell". Partim de la proposta d'*Inside out* per després descobrir un vocabulari més ampli d'emocions i necessitats. Per tancar la sessió, es recuperen els desitjos del mòdul 1 i s'expressa quina emoció em causaria que s'acomplís respecte el meu desig formulat per un món millor.

IDEA FORÇA

Les emocions personals es poden gestionar.

CONCEPTES CLAU

Vulneració de drets i emocions personals.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Comunicació assertiva de les pròpies emocions, i empatia amb les emocions de les altres persones des de l'estima cap a les altres persones.

OBJECTIUS

- Desenvolupar competències emocionals personals.
- Aplicar tècniques d'autoregulació i gestió emocionals.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (60')

Joc de rol

Vulneracions de drets humans arreu del món.

La silueta

M'afecten les vulneracions de drets humans? Pensament-emoció-acció.

SEGONA PART

Contrastos (50')

Posem colors a les emocions

Tècniques de gestió de les emocions

TERCERA PART

Avaluació (10')

Què és per a tu la pau?

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Fitxes de rol, full i retolador o bolígraf per cada participant, 34 boletes de cada color (grogues, vermelles, blaves, verdes, liles i blanques). Llapis de colors.

Opcional: post-it i 4 recipients.

REQUISITS TÈCNICS

Aula polivalent i silenciosa. Ordinador, projector, accés a internet i àudio.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Joc de rol (45')

DINÀMICA

L'educadora reparteix un paper per cada participant. Vegeu l'annex.

S'explica que el paper conté un petit text amb una breu descripció de vida d'una altra persona. Es tracta de posar-se en la pell de l'infant que es descriu. Tot i que no sàpiguen gaires coses de les persones de les targetes, caldrà que les participants facin servir la imaginació.

ESCALFAMENT

Per potenciar l'endinsament al nou rol, es crea un espai tranquil on l'alumnat pot tancar els ulls per anar responnent mentalment a preguntes que l'educadora va formulant poc a poc, en to relaxat:

On vas néixer? Com era la teva vida quan eres petita o petit? Com era la teva família quan eres petita o petit? És diferent a com és ara? Com és la teva vida ara mateix? On vius? A quina escola vas? Què fas als matins? I a la tarda? I als vespres? Quins jocs t'agrada jugar? Amb qui els jugues? Quina feina fan els teus pares? Quants diners guanyen? Teniu un bon nivell de vida? Què feu durant les vacances? Teniu algun animal de companyia? Què et fa feliç? De què tens por?

Tranquil·lament, les participants poden obrir els ulls i es pregunta com es troben.

JOC

Es demana a les participants que es col·loquin una al costat de l'altra tocant amb l'esquena una paret (si no hi ha una paret tan llarga, es pot fer en cercle, ocupant tota la sala).

L'educadora comparteix les consignes:

- S'escolta la frase que llegeix l'educadora.
- Si la resposta és afirmativa, es dona un pas endavant, que significarà un "sí".

AFIRMACIONS

- Els dinars que menjo a casa són boníssims i sempre diferents.
- A casa tinc Wifi.
- M'encanta estudiar! Quan acabi l'institut, faré el batxillerat i d'allà a la universitat!
- Fem alguna cosa en família per les tardes: llegim, juguem, escoltem música...
- Puc comptar amb la meva família, em sento estimada i tinc el seu suport.
- Si necessito sabatilles esportives noves, les puc comprar amb la meva setmanada.
- Si ens ve de gust, anem de vacances dues vegades l'any.
- Dic el que penso quan una situació no m'agrada!

- A casa tenim dos lavabos i per això no tenim problemes pels matins a l'hora de dutxar-nos.
- El meu institut està una mica lluny però no em comporta cap problema.
- Crec que tindrè un futur feliç quan sigui una persona adulta.

Un cop finalitzada la lectura, l'alumnat es trobarà en posicions diferents, representant les desigualtats que poden patir les persones quan es troben en una mateixa situació amb condicions de vida diferents, evidenciant una realitat que afecta a molta gent: la falta d'igualtat d'oportunitats, és a dir, no totes les persones partim de les mateixes condicions per enfrontar-nos a la vida.

PREGUNTES FACILITADORES

- Com us heu sentit durant el joc?
- Us ha estat difícil representar aquest paper? Per què si? O per què no?
- Què pensàveu quan anàveu avançant? I quan no avençàveu?
- Sabeu per què alguns companys/es avançaven i alguns/es no?
- Què tenen en comú els perfils amb una posició més avançada? I els que han avançat menys?
- Dues persones tenien la mateixa fitxa, es troben a la mateixa alçada? En cas negatiu, per què?
- Amb quins problemes o obstacles es troben alguns/es dels participants del joc?
- Coneixeu, dins del vostre entorn alguna persona amb situacions similars?
- Quins són els drets que queden reflectits al joc?

REFLEXIÓ

- Són molts els àmbits de la vida on es pot donar vulneració de drets humans. Per una vida digna, les necessitats bàsiques han d'estar cobertes en tots els àmbits, com poden ser: alimentació, sanitat, accés a la informació i comunicació (tecnologies, internet), confort (no passar molt fred o molt calor), habitatge, roba, treball, escola, descans, diversió, seguretat, família, emocionals...
- Els drets dels infants i joves al món moltes vegades estan vulnerats.
- Moltes vegades el fet de tenir treball no implica tenir suficients recursos per poder viure dignament.

Dinàmica adaptada de: "Un pas endavant" pàg. 193, *Petit compass. Manual d'educació en drets humans per a infants*. AHEAD.

<http://aheadedu.org/petit-compass/iv-activitats/37-un-pas-endavant/>

Links per elaborar els rols:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/poverty/>

<https://www.unicef.es/causas/mundo/proteccion-ninos>

<https://www.entreculturas.org/noticias/ni-os-y-ni-soldados-una-infancia-sin-derechos>

<http://lapatriaenlinea.com/?nota=216958>

<http://www.rtve.es/deportes/20100614/agua-tesoro-mas-preciado-africa/335548.shtml>

<https://www.bbc.com/mundo/noticias-41588118>

<https://talleritzat.wordpress.com/2013/04/07/el-diari-de-la-naaku/>

<http://www.docsbarcelona.com/doc/sonita/>

<http://www.caminoalaescuela.com/member/carlitos/?lang=ca>

1b. La silueta (15')

DINÀMICA

Sota una voluntat de transformar una realitat que és injusta on moltes persones no tenen els drets humans coberts analitzem com cada persona participant ho viu. Atenem a la connexió del **pensament - emoció - acció**.

1. L'alumnat dibuixa en un full la seva silueta.
2. En veure que no tots els infants i joves poden avançar (no tenen igualtat d'oportunitats, es vulneren els seus drets, no tenen les necessitats bàsiques cobertes) hauran d'explicar:
 - Quin pensament acudeix a la ment? (indicar-ho al cap). Per exemple: "no m'agrada que succeeixi això"
 - Quina emoció genera? (indicar-ho al cos, al pit). Per exemple: "sento rebuig a aquesta situació"
 - Com actuem / actuaríem davant aquesta situació (indicar-ho a les mans). Per exemple: "puc consumir menys productes llunyans"

Una vegada totes les participants han acabat d'emplenar la silueta es comenta en gran grup quins han estat els pensaments-emocions-accions derivats de la vulneració de drets dels infants.

REFLEXIÓ DE L'ACTIVITAT ENTORN DE LA SOLIDARITAT

Una acció realment solidària ho és de debò quan en l'acció hi conflueix una reflexió (pensament) i un sentiment personal (emoció). La solidaritat és més que una acció concreta o puntual. És un sentiment d'igualtat, una actitud davant les altres i davant el món, que implica reconèixer-se una mateixa en l'altra, donant consideració i inclusió,... seria sentir-se part de la situació de l'altra persona.

Bibliografia: Bach, Eva i Darder, Pere (2004) *Des-educa't. Una proposta per viure i conèixer millor*. Edicions 62

2. Contrastos

2a. Posem colors a les emocions (20')

És a dir, les identifiquem i les visibilitzem.

DINÀMICA

A. Visualització del tràiler de la pel·lícula Inside Out

https://www.youtube.com/watch?v=D-YKuKf_zkQ

Sinopsi de la pel·lícula: Cinc personatges representen cinc emocions i conjuntament ajuden a Riley (la nena protagonista) a conviure amb l'alegria, la tristesa, la ràbia, la por i el fàstic (o rebuig).

B. Pintar l'emoció bàsica (tristesa, ràbia, rebuig) de la silueta, a la part del pit, respecte al dret vulnerat (realitzada com a exercici anterior).

REFLEXIÓ

- Trobeu a faltar emocions? Per exemple, si coneixeu el *emocionario*, en descriu 42.
- La ràbia, la tristesa, el fàstic i la por no s'han d'eliminar, ni es poden eliminar. Formen part de nosaltres, desatendre aquestes emocions deshumanitza.
- **La Pau** que és la temàtica que treballem a la campanya, és un estat, un sentiment, estar tranquil o en harmonia amb una mateixa i amb les altres...
- Què és estar en pau? Què és la pau personal? Què és la pau interior?

http://capsulesdepau.com/wp-content/files_mf/1409668669Proposta1PauaIquadrat.pdf Pàg. 15

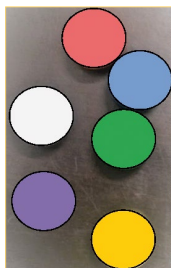
"La pau? La pau és un estat mental. Quan sento que estic protegit i segur. Quan he superat qualsevol tipus de por. Quan no estic preocupat per si algú em fa mal. I també quan em sento segur en termes econòmics, quan estic segur dins de la meva comunitat. Així, per mi la pau és realment un estat mental."

Vídeo en anglès: <http://capsulesdepau.com/capsula/christopher-kayumba/>

DINÀMICA

En 4 grups. Cada participant té a la mà una fitxa de cada color (grogà, blava, verda, vermella i blanca).

Cadascuna representa una emoció o un estat:

Grogà = Alegria

Blava = Tristesa

Verda = Fàstic, rebuig

Vermella = Ràbia

Lila = Por

Blanca = Estat de pau

- L'educadora llegirà un a un, varis dels rols que s'han utilitzat en la primera dinàmica.
- Cada participant respondrà posant una fitxa del color que triï a un recipient comú, hauran de posar les fitxes a la vegada.
- Es valorarà si han tingut respostes similars, quina és la seva argumentació per haver escollit aquella emoció,...

REFLEXIÓ

Una mateixa situació pot generar emocions diferents a cada persona.

2b. Tècniques de gestió de les emocions (30')

POSEM NECESSITATS A LES EMOCIONS o... si sentim eufòria, què fem? si sentim ira, què fem? si sentim pànic, què fem?

Què ens funciona a les nostres vides? Quines necessitats tenim? Necessitats que podem tenir per arribar a un estat de pau o d'alegria.

Relaxació, connexió, acompanyament, meditació, exercici, reconeixement... Les necessitats humanes es van tractar al mòdul 1 amb el joc de cartes *KONEKTA fàcil*.

OPCIÓ A. Si alguna participant vol compartir alguna tècnica d'autogestió de les emocions la resta poden imitar-la. Es pot tractar d'una dinàmica de moviment, de meditació o combinada.

OPCIÓ B. L'educadora comparteix alguna tècnica d'autogestió de les emocions i va fent les indicacions perquè la resta del grup vagi seguint els passos.

REFLEXIÓ

Totes les persones tenim la necessitat de ser incloses i sentir que formem part. Desig/necessitat de ser valorada, admesa, acceptada, reconeguda, no ser marginada. Sentir-nos útils, estimades. És una necessitat profunda, no respondre a aquesta necessitat deshumanitza.

Continguts per a la persona educadora

DISTINCIÓ ENTRE CONCEPTES: EMOCIÓ I SENTIMENT

Les emocions són estats afectius innats i automàtics, provocats pel nostre cos, que es donen davant certes situacions. La seva intensitat és alta, però la seva durada curta. Per exemple: veure una notícia de persones refugiades ens pot provocar tristesa.

L'emoció passa a sentiment en el moment que et recordes de la situació prèvia que la persona ha viscut.

El sentiment, sorgeix una vegada som conscients d'aquesta emoció. L'emoció sorgeix de forma automàtica sense que nosaltres la podem controlar, en canvi, el sentiment pot ser controlat a través dels pensaments, la seva duració serà el temps que pensem en ell.

Per exemple: cada cop que pensi en les persones refugiades, la tristesa podria derivar a la compassió (sentiment). O si amb una persona comparteixo molts moments d'alegria (o altres emocions) puc arribar a sentir amistat (sentiment). Així doncs, emoció i sentiment van de la mà. Sense l'emoció d'alegria no tindríem el sentiment de felicitat, sense l'emoció de tristesa no sentiríem compassió, etc.

3. Avaluació

3a. Què és per a tu la pau? (10')

DINÀMICA

- L'educadora pregunta a l'alumnat si recorda la següent frase:
Que tots puguem / sentir que hi ha un / espai per a nosaltres / en aquest món
- Es va utilitzar a l'*escape system*, a la prova del mirall (activitat 5).
- L'educadora posa el clip de vídeo d'on sorgeix:

Càpsula de Pau 94 de L'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP):

<http://capsulesdepau.com/capsula/maria-camila-moreno/>

Maria Camila Moreno ha treballat al llarg de molts anys com a investigadora i consultora a entitats governamentals, organismes de control i agències de cooperació internacional. Avui és la directora per Colòmbia de l'International Center for Transitional Justice (ICTJ). Ha observat de ben de prop les negociacions entre guerrilla i govern que van portar a un acord de pau l'any 2016. Drets dels pobles, reparació, desmobilització, reinserció i justícia són aspectes cabdals en aquest acord i Maria Camila Moreno n'és una reconeguda experta.

- Després de la visualització del vídeo, es pregunta a l'alumnat què és per a cadascuna la pau? Es poden recollir les respostes en un post-it, a la pissarra o oralment.

BLOC DE SECUNDÀRIA. MÒDUL 3

Annex 1
Targetes de rols

Treballes recollint el fruit del cacau des dels 11 anys, ni tan sols saps per a que serveix el cacau... què és la xocolata?

Tens 14 anys i ara vius a casa de la teva tieta, lluny del teu estimat poble i de les teves amigues. Tot perquè ha començat una guerra que no pots entendre.

Protegeixes al teu comandant, has d'anar sempre davant d'ell. Et van posar una armilla i et diuen que les bales no poden fer-te mal.

Montes al teu cavall, que es diu *Chiverito*, com cada dia des del 6 anys. A la teva germana i a tu, us esperen 18 kilòmetres entre boscos per arribar a la vostra escola.

Les 6:00 del mati. Agafes la motxilla amb el material per a rentar sabates i te'n vas a la plaça. Quantes sabates d'home deixaràs avui ben netes?

T'esperen 6km caminant sota aquest sol abrasador per a omplir aquest cubell amb l'aigua que gastarà tota la meua família en el dia d'avui. Després tornaràs caminant uns altres 6km. Així cada dia.

Aquesta nit no saps on dormiràs. La teua família no pot pagar i et fan fóra del pis. Has agafat tots els teus llibres i la teua roba, però molts records es queden aquí, al pis.

Treballes a les mines de Coltan perquè els teus pares no poden pagar-te el menjar ni la roba. A les mines hi ha molta pols i és molt fàcil constipar-te. Et fa tot mal.

Et dius Sonita, ets una adolescent que vius com a indocumentada a un país que no és el teu, somnies amb convertir-te en una cantant famosa de rap, però la teua família té uns altres plans per a tu: vendre't en matrimoni per 9.000 dòlars.

Avui per dinar has menjat un plat abundant d'espaguetis, lluç amb amanida i de postres un gelat.

Avui al camp de refugiades has passat una tarda divertida, han vingut a fer un espectacle uns pallassos, feia temps que no reies tant.

Ets una nena d'un país on només 1 de cada 4 de les teves amigues anirà a l'escola primària.

Avui és el teu aniversari, t'han regalat allò que esperaves... una tablet i una bicicleta.

Aquesta tarda has de dibuixar un mapa per la classe de ciències socials i t'agradaria que algú t'ajudés, però a casa no arriben fins les 11 de la nit, quan has d'anar a dormir.

Bloc de secundària

MÒDUL 4

DURADA 2H AL GIMNÀS, PATI O AULA POLIVALENT

Les nostres emocions en les relacions amb les altres

La Capoeira

La Capoeira és un art provinent de l'esclavitud del Brasil que només es pot practicar en grup. Cada participant té un paper important perquè una roda de capoeira pugui esdevenir. De la mateixa manera, en el grup-classe o en la societat, totes les persones (amb les seves emocions i necessitats) poden relacionar-se i actuar per a una bona convivència.

La **participació de les persones que formen el cercle** és un element essencial. Segons les capoeiristes, el cercle és el que crea l'"Axe", la bona energia. Si el cercle es dissipa, l'energia es trenca i és quan pot haver accidents, lesions... Per això, **el grup, la unió i la implicació** és el que crea la roda de capoeira. A més a més, de tota aquesta relació amb el grup hi ha la relació amb l'altra jugadora... Companya davant de tot! No és una rival! És una Camarada que ens ajuda a créixer i viceversa.

IDEA FORÇA

L'empatia i el vincle són necessaris per a construir juntes la pau.

CONCEPTES CLAU

Capoeira, la roda / el cercle, relació, solidaritat i empatia.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Aplicar amb destresa els mecanismes de transformació de conflictes, posant en pràctica habilitats que faciliten l'apoderament, la negociació i la convivència, amb l'objectiu de transformar els conflictes de forma no violenta.

OBJECTIUS

- Desenvolupar competències emocionals grupals: empatia i solidaritat.
- Aplicar tècniques de capoeira.
- Treballar el sentit musical que requereix escolta i subtileza.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Introducció de la història de la capoeira

Sensibilitzar l'alumnat sobre la història de la capoeira (esclavitud, rebel·lia, unió i alliberament) per després poder actualitzar els ensenyaments d'aquest art centenari en la nostra vida quotidiana.

SEGONA PART

Contrastos (60')

Tècnica de la capoeira (corporal i musical)

Pensament - emoció - acció.

TERCERA PART

Avaluació (30')

Recull de la sessió

Es podria demanar a l'alumnat dibuixar algun element d'allò que els ha aportat aquesta sessió, què els pot donar força davant de les nostres emocions, dificultats...)

O es pot dinamitzar un debat.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Arxius de música tradicional de la capoeira. Alguns instruments tradicionals de capoeira. Pals per ballar el makulelé, en el cas de no tenir-ne es poden utilitzar pals d'escombra de fusta partits en dos. Cable per connectar el reproductor de música a l'amplificador.

REQUISITS TÈCNICS

Espai gran per poder fer exercici físic.
Roba còmoda de les participants.
Amplificador amb una entrada mini Jack per connectar el reproductor de música.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Introducció de la història de la capoeira (30')

Autoria del contingut del mòdul: Dandara Flores Magon.

RECURSOS PER A L'EDUCADORA

La capoeira és un art que es va crear al Brasil durant l'època de l'esclavitud. Les propietàries temien una rebel·lió per part de les seves esclaves fortes i més nombroses. Per aquesta raó, les esclaves tenien prohibits la pràctica de qualsevol art marcial. Com a conseqüència de la prohibició, sorgeix la creació **d'un art marcial disfressat en dansa**... La capoeira! Lògicament, la capoeira es practicava entre les persones esclaves, entre oprimides per enfortir-se enfront de les seves opressores i per un dia tornar a recuperar la llibertat.

A la capoeira, la persona amb la que es balla no és enemiga; és companya, no va en contra. Al contrari, t'obliga a avançar, créixer. És camarada, com es diu a través dels cants. És quelcom social, molt humà i solidari. Va en contra de l'opressió, on la persona opressora estaria en contra d'una organització col·lectiva. Combina rebel·lia i disciplina, música i dansa.

En aquesta imatge es mostren els inicis de la capoeira. No existia la fotografia. Els esclaus entrenaven i els militars els perseguien.

DINÀMICA

A. L'educadora procura fer les preguntes claus perquè sigui l'alumnat qui respongui i vagi explicant la història de la capoeira. L'educadora va completant la informació que l'alumnat ja té sobre la temàtica. Així, preguntes facilitadores poden ser:

- Sabeu què és la capoeira?
- Quin és el seu origen? Quin país? Qui la va crear?
- Quin tipus d'art és?
- Com és la seva posada en pràctica?

B. Presentació dels 8 instruments de capoeira (3 birimbaus: Gunga, mig i viola, els dos pandeiros, el agogo, el reco reco i l'atabaque) i el paper que va tenir el birimbau per avisar els practicants de la capoeira si s'acostava algun opressor.

2. Contrastos

2a. Tècnica de la capoeira (60')

DINÀMICA

A. Conscienciar (si el grup és molt rebel) de la importància de la disciplina per aprendre qualsevol art marcial. Un art marcial és una arma que si no se sap utilitzar bé, es pot convertir en contra de qui la practica. **L'escolta i el respecte** de cada participant són clau per poder practicar.

B. Després d'haver integrat la història i la importància del respecte, anem a la pràctica d'aquest art tan complet.

- L'alumnat forma un cercle i l'educadora ensenya un cant.
- Després es distribueixen els instruments i s'ensenya el toc bàsic de la capoeira. Els que no tenen instruments hauran de cantar.
- L'educadora es posa d'esquena, l'alumnat es dispersa per la sala i s'ensenya el pas bàsic, **la ginga**, de manera lenta per escalfar.
- Després s'ensenya **una esquiva, la negativa i un cop de peu**.
- A continuació, es posen de dos en dos... practiquen els tres moviments com a pregunta i resposta. Si les participants avancen ràpid, es pot ensenyar algun moviment més o fer una petita seqüència de diversos moviments de capoeira.
- Es forma una petita **roda (cercle)**. S'expliquen les regles de la roda:
 - No es pot creuar la roda
 - No es poden deixar buits a la roda (hi ha d'haver un espai igual entre cada participant).
 - No es pot parlar a la roda, hem d'intentar cantar...

Totes aquestes regles són per preservar l'"**Axe**" (la bona energia) i que el joc de capoeira es faci de manera harmoniosa. L'educadora juga uns minuts amb algunes participants.

- En cas que l'ambient de treball no sigui l'adequat per dur a terme la capoeira, es podrà realitzar una dinàmica alternativa: el **makulelé** que és una dansa molt present a les escoles de capoeira. Es balla amb bastons, marcant els temps i fent passos molt bonics i acrobàtics. L'educadora fa servir el makulelé quan el grup no està atent a l'art marcial i als consells que diu. Si no hi ha disciplina i escolta, no es pot ensenyar un art marcial. Aquesta interrupció, pot ajudar els alumnes a entendre la necessitat de respecte i disciplina.
- S'acaba la pràctica física amb uns estiraments per aconseguir tornar a posar en harmonia els nostres cossos.

REFLEXIÓ

La capoeira és una estratègia que vincula pensament - emoció - acció. Les persones esclaves pensaven com recuperar la seva llibertat, ja que se sentien lluny del seu origen, explotats, maltractats, vivint moltes injustícies. L'acció de resposta va ser la creació de la capoeira.

Com poder apropar aquesta ensenyança a l'actualitat? Què pensem? Què sentim? Quines són les nostres frustracions? I com posar-nos en acció aprofitant l'ensenyança de la capoeira? Es tracta de grup, respecte, compromís...

Ballarins i instruments de capoeira

Importància del cercle en la capoeira

El birimbao, es tocat per dones africanes. Una llegenda diu que en un poble africà, les dones van crear aquest instrument. Van transformar una arma en instrument musical, per cridar a la pau.

Vídeos:

- <https://www.youtube.com/watch?v=VyEPkuH6HPc> i <https://www.youtube.com/watch?v=twBpWBDBPgE> -> Capoeira Angola (més tradicional). Classe principiants amb passos semblants, semblants als moviments proposats.
- <https://www.youtube.com/watch?v=MF3VcmCCqzY> i <https://www.youtube.com/watch?v=K76yTzt7bMc> -> Capoeira Regional (més moderna i més de moda). Més moviments de capoeira.
- Estiraments: <https://youtu.be/pF46ZFaR7Ag>
- Per a secundària, es pot recomanar la pel·lícula Besouro (2009) 94'. Tracta sobre l'època de l'esclavitud i la repressió a la capoeira.

3. Avaluació

3a. Recull d'avaluació (30')

Es demana l'alumnat si podrien dibuixar algun element, com:

- Què t'ha aportat aquesta sessió?
- Què et pot donar força davant de les emocions? I davant les dificultats?

Bloc de secundària

MÒDUL 5 DURADA 2H A L'AULA

Resolució positiva dels conflictes al món

Recerca

Els conflictes armats arreu del món són una realitat avui dia, tot i que sembla una cosa llunyana aquests conflictes afecten de manera globalitzada. En el poder, el capital pesa més que els drets humans i aquest desequilibri ens allunya del concepte de pau al món. Amb el qüestionari online Socrative, l'alumnat haurà de respondre preguntes que els facilitarà comprendre i reflexionar sobre els interessos dels conflictes i conèixer alguns dels Objectius de Desenvolupament Sostenible per tal d'eradicar la pobresa i protegir el planeta. També, existeixen exemples de lluita contra els conflictes que posen de manifest la pau al món. L'alumnat coneixerà algunes d'aquestes activitats i hauran de reflexionar si serien factibles aplicar-los en el seu centre educatiu. Finalment, es recuperarà la fitxa de "Com em relaciono? Com podria millorar?" on s'afegirà la pregunta "què he après?" perquè l'alumnat expliqui tot el que ha après a les sessions en relació amb una mateixa, el grup, la comunitat i el món.

IDEA FORÇA

Existeixen exemples de pau al món que ens poden inspirar.

CONCEPTES CLAU

Conflictes armats, pau positiva.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Coneixement de formes per promoure la pau en l'entorn proper i a nivell mundial (dret a la pau, educació per la pau, control dels recursos naturals...)

OBJECTIUS

- Copsar la situació dels conflictes armats al món.
- Opcions de pau positiva al món i al centre.

DINÀMICA

PRIMERA PART

**Activació de
coneixements previs
(45')**

Conflictes al món
Socrative

SEGONA PART

**Contrastos
(45')**

Resolució positiva de
conflictes. Exemples
d'arreu del món. Es
podrien aplicar al centre
educatiu?

TERCERA PART

**Avaluació
(30')**

Fitxa: com em relaciono?
Com podria millorar?

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Targetes de 7 propostes de pau al món
i més en blanc. Gomets de dos colors.
Fitxa d'avaluació que es va emplenar el
mòdul S1.

REQUISITS TÈCNICS

Ordinadors per treballar en grups,
accés a internet i àudio. Projector.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Conflictes al món. Socrative (45')

DINÀMICA A L'AULA D'INFORMÀTICA

Nota: la preparació del qüestionari online que l'alumnat treballarà a continuació requereix de la preparació prèvia per part del professorat, per:

- Crear una sessió de treball a partir d'un mail i contrasenya a la plataforma socrative.com
- Les instruccions ens poden trobar en manuals online o a la mateixa pàgina web.
- La proposta de continguts es troba a l'annex 1 d'aquest mòdul.
- Practicar la manera d'accedir als qüestionaris i de trobar els resultats.
- Adaptar els continguts als grups classe modificant allò que es consideri adient.

INSTRUCCIONS PER L'ALUMNAT:

- Entrar a la web: <https://www.socrative.com/> --> Posant [socrative.com](https://www.socrative.com/) ja s'accedeix.
- Accedir a "STUDENT LOGIN"
- A "Room Name", posar el nom de la sessió, per exemple "CONVIVINT"
- A "Escribe tu nombre", posar els noms de totes les participants, per exemple "Maria, Salma i Noman"
- Directament els apareixerà la primera qüestió. -> Llegir i respondre segons allò que demana cada exercici.

INSTRUCCIONS PER L'EDUCADORA:

- Entrar a la web: <https://www.socrative.com/> --> Posant [socrative.com](https://www.socrative.com/) ja s'accedeix.
- Accedir a "TEACHER LOGIN"
- A la pestanya de "Resultados" aniran apareixent les respostes per cada grup participant.

Continguts per l'educadora

Com a material annex l'educadora pot veure les 8 diapositives que es contemplen al programa online *Socrative*, també amb les respostes.

Com a fil narratiu per copsar les 8 qüestions, es pot trobar:

1. ANÀLISI

- La guerra i el conflicte armat poden suposar la major expressió de violències. Vulneracions de drets en estat de conflicte armat.
- Informes Escola cultura de pau "Alerta 2018! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau". <http://escolapau.uab.cat/index.php>
- En aquesta ocasió es torna a recuperar una frase utilitzada a l'*escape system* en l'activitat 5: Si la guerra / és un negoci / no pot haver-hi pau / en un món capitalista

2. ATERREM

- El cas de l'estat espanyol i l'Aràbia Saudita.
- Bancs que inverteixen en armes. Font: http://www.bancaarmada.org/images/138_informe28_BA2016_cat_web_Def.pdf

3. PARAIGUES PER LA PAU

- Objectius pel Desenvolupament sostenible <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>
- També seria La Carta de la Terra, com ja es va treballar als mòduls 1 i 2.

4. INTERVENCIONS DE PAU

- "Estrategias orientadas tanto en la atención y reparación integral de situaciones que vulneran la dignidad" <http://www.co.undp.org/content/dam/colombia/docs/Paz/undp-co-RetoseIniciativasE-duPaz-2017.pdf>
- Un exemple: Pallasos en rebeldía <https://vimeo.com/search?q=pallasos%20en%20rebeldia>
Vídeo "Risas contra muros": <https://vimeo.com/158751095>

DINÀMICA

(A l'aula d'informàtica o a l'aula convèncional; cal que hi hagi projector)

Una vegada completat l'exercici, l'educadora projecta l'apartat dels resultats (des de la sessió de *teacher login*) de manera que sigui visible per a totes les participants. Col·lectivament es poden anar comentant les reflexions al voltant de cada temàtica i l'educadora pot afegir més recursos o idees que sustentin les qüestions.

2. Contrastos

2a. Resolució positiva de conflictes. Exemples d'arreu del món. Es podrien aplicar al centre educatiu? (45')

DINÀMICA

L'educadora penja a l'espai 7 exemples de resolució positiva de conflictes (veure annex 2) i altres fitxes en blanc perquè l'alumnat posi algun exemple més si en coneix.

L'alumnat:

- Va passant pels 7 exemples que es troben penjats a l'aula.
 - Els llegeix
 - Opina si la proposta es podria aplicar a l'institut o no
 - Es podria aplicar al centre educatiu: Gomet blau
 - Es podria aplicar al centre educatiu però amb adaptacions: Gomet groc
 - No es podria aplicar a l'institut: Sense gomet
- Completa les fitxes en blanc si coneix altres exemples o té altres propostes.

Quan les participants han realitzat tot el recorregut s'analitzen quines han estat les propostes més votades i quines són les propostes d'adaptacions que es troben per aplicar al centre educatiu.

A part de conèixer exemples de resolució positiva de conflictes arreu del món, aquesta dinàmica suposa un tanteig per veure quina acció concreta es pot realitzar al centre educatiu per tal de sensibilitzar tota la comunitat educativa a favor de la cultura de pau i la convivència. Es pot comentar amb l'alumnat i recollir les propostes concretes que més els hi agradin.

3. Avaluació

3a. Fitxa: com em relaciono? Com podria millorar? (30')

Es recupera la fitxa emplenada al final de la primera sessió i s'afegeix la pregunta: "què he après?" respecte a les relacions amb l'alumna mateixa, el grup, la comunitat i l'entorn. Així es recullen eines, estratègies per a la convivència que l'alumnat ha anat adquirint a partir dels mòduls 2, 3, 4 i 5.

S'escriu cada resposta al voltant del "jo, el grup, la comunitat i el món" per relacionar les estratègies a cada nivell de relació.

Elaboració pròpia en [canva.com](https://www.canva.com)

Adaptat de: escolapau.uab.cat/img/programas/educacion/dinamicas/1di003c.pdf

BLOC DE SECUNDÀRIA. MÒDUL 5

Annex 1

Qüestionari proposat per
socrative amb respostes
marcades

1 de 8

"La guerra i el conflicte armat poden suposar la major expressió de violències".

Indica quina o quines violències es veuen implicades en una guerra.

- ☐ A Violència de gènere
- ☐ B Migracions forçades
- ☐ C Altes taxes de pobresa
- ☐ D Impediment per anar a l'escola
- ☐ E Equilibri en el món

2 de 8

acercar

Llegeix el següent cas sobre l'estat espanyol i l'Aràbia Saudita i respon:

"Però en el cas de l'Aràbia Saudita, el gran negoci militar que ha fet l'estat espanyol, tancat aquest abril i en el qual ha fet de mitjancer de primer nivell Felipe VI, amb contactes directes amb el príncep saudita, ha estat la venda de cinc vaixells de guerra per valor de 2.000 milions d'euros.

Amnistia Internacional ha denunciat que les armes espanyoles es fan servir en guerres com la del Iemen, on hi ha hagut nombroses denúncies contra l'Aràbia Saudita per la violació del dret internacional pels atacs contra la població civil."

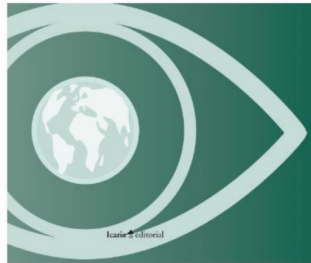
Pregunta: Relaciona la frase "Si la guerra és un negoci no pot haver-hi pau en un món capitalista" amb el text llegit.

Resposta lliure.

Reflexió: Es dona més importància als diners que al respecte de drets humans.

|

3 de 8

acercar

Visualitza el document:

Informes Escola cultura de pau "Alerta 2018! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau"

[http://escolapau.uab.cat/img/programas/alerta/alerta/18/Toda
la%20informaci%C3%B3n.pdf](http://escolapau.uab.cat/img/programas/alerta/alerta/18/Toda%20la%20informaci%C3%B3n.pdf)

Pregunta: Quants conflictes armats estaven actius el 2017?

- ☐ A 20
- ☒ B 33
- ☐ C 88

4 de 8

acercar

Entra al següent link i identifica els quatre bancs més importants d'Espanya que aporten una major quantitat de diners per a la financiació d'armes.

Pàgina 10, Taula 3. Crèdits a les empreses d'armament de la banca espanyola 2011-2016:

http://www.bancaarmada.org/images/138_informe28_BA2016_cat_web_Def.pdf

BBVA, Santander, Bankia i Banco Popular

5 de 8

acercar

Entra a la web on s'expliquen els objectius per un desenvolupament sostenible: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

I respon a les següents preguntes de verdader o fals:

a) Objectiu 4: Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tots

La principal causa que fa que molts nens i nenes no puguin anar a l'escola són els conflictes que es donen en la seva zona.

- ☒ T Verdadero
- ☐ F Falso

6 de 8

Q cercar

☐ T Verdadero

☒ F Falso

b) Objectiu 5: Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar a totes les dones i nenes

La igualtat entre gèneres és la base per aconseguir un món pacífic, pròsper i sostenible, i aquesta igualtat és visible en les societats actuals.

7 de 8

Q cercar

☐ T Verdadero

☒ F Falso

c) Objectiu 16: Promoure societats, justes, pacífiques i inclusives

El poder judicial i la policia lluiten contra la corrupció per aconseguir una societat justa

8 de 8

Q cercar

☐ A Solidaritat

☐ B Trobada comunitària

☐ C Suport a víctimes de conflictes

Visualitza el següent video:

"Risas contra muros": <https://vimeo.com/158751095>

De les següents opcions, marca aquelles que creguis poden relacionar-se amb estratègies de pau (com la del video).

BLOC DE SECUNDÀRIA. MÒDUL 5

Annex 2

Exemples de pau arreu del món

1 de 7

RUN4UNITY: CARRERA MUNDIAL PER LA PAU

Descripció: Nois i noies de tot el món corren a favor de la pau. A moltes ciutats del món. Els beneficis de la cursa són per al programa Sonrise Matas que treballa a l'Equador amb joves damnificats pels terratrèmols del 2008.

Específic: Des d'educació física fer una cursa on tota la gent del barri pugui participar, pagant 2 euros i els beneficis vagin destinats a materials per l'escola.

País: A tot el món

Organització: Run4unity (recolzant l'organització Sonrise Matas a l'Equador)

Per què és un exemple de pau: És un exemple de solidaritat ja que t'oferix la possibilitat d'implicar-te en una causa pel benefici d'uns altres.

[acercar](#)

2 de 7

FIL A L'AGULLA: CERCLES DE CONVERSA

Descripció: A través dels cercles de paraula, a les escoles, acompanyem els nens i nenes tenint l'oportunitat d'expressar-se clarament per tal de millorar les seves relacions.

Específic: Fer durant l'hora de tutoria expressar les emocions de manera conjunta.

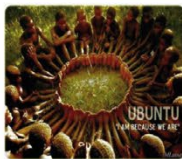
País: Espanya

Organització: Fil a l'agulla

Per què és un exemple de pau: Escoltar activament els altres i tenir l'oportunitat d'expressar-nos per a solucionar conflictes.

[acercar](#)

3 de 7

UBUNTU: FILOSOFIA AFRICANA

Descripció: La vida de cadascú està profundament lligada a la del altre, per tant, Ubuntu és la capacitat de l'elecció de utilitzar el poder personal per a comprometre's amb el benestar comú.

Específic: Ser capaçs de respirar 10 segons abans de començar una baralla o donar un cop.

País: Àfrica

Organització: Individual

Per què és un exemple de pau: Compromís personal de buscar el bé comú.

[acercar](#)

4 de 7

GRUP TATIC: JOVES I CULTURA DE PAU

Descripció: Animadors que es converteixen en mediadors d'un grup de joves a Guatemala, país endinsat en guerra interna fa més de 36 anys, per tal de crear una cultura de pau a través dels problemes de la seva comunitat.

Específic: Nens i nenes de l'escola són mediadors i ajuden a resoldre conflictes.

País: Guatemala

Organització: Tatic

Per què és un exemple de pau: Crear cultura de pau oferint alternatives a una realitat sempre vista en situacions de guerra.

[acercar](#)

5 de 7

LA MÚSICA COM A PROPAGADORA DE LA CULTURA DE PAU

Descripció: Concerts multitudinaris on reivindicar mediàticament una situació política injusta i/o manifestar un no recolzament a alguna actuació governamental de guerra o violència.

Específic: Organitzar un concert, festa o play back amb música de diferents cultures al col·legi. Els beneficis del que es vengui (entrades, sucs, tè...) aniran destinats a persones de l'escola.

País: Colòmbia i Veneçuela

Organització: Paz sin fronteras (organitzat pel cantant Juanes)

Per què és un exemple de pau: Aprofitar el ressò social que ofereixen els escenaris, per a crear cultura de pau.

[acercar](#)

6 de 7

EL TEATRE POT FOMENTAR LA PAU

Descripció: El teatre implica un treball d'anàlisi conscient del personatge a interpretar. De igual manera, un anàlisi de les emocions i capacitats d'un mateix. Així, es pot col·locar a l'estudiant a un escenari quotidià on aprofundir en les diferents emocions i situacions que es poden viure.

Específic: Crear un grup de teatre on representar problemes que tenen els nens i les nenes de l'escola.

País: Colòmbia

Organització: Institució Educativa Rural Departamental Andes.

Per què és un exemple de pau: Generar empatia, comprendre emocions i ubicar-les al seu lloc.

[acercar](#)

7 de 7

MOVIMENT CHIPKO

Descripció: Moviment hindú sorgit als anys 70 dedicat a la protecció forestal. Quan Gaura Devi va conèixer la notícia que el Departament d'Assumptes forestals indi volia desforestar la zona pròxima al riu Alaknanda, va organitzar a les dones del seu poble per defensar els arbres. Abraçant-se a aquests es van enfrontar a la tala, obligant al govern prohibir la desforestació d'aquella zona durant 10 anys.

Específic: Plantar algun arbre a l'escola, hort a l'escola. Cuidar-lo entre tots i totes.

País: La Índia

Organització: Moviment autònom format per pàgines

Per què és un exemple de pau: Gràcies a la organització comunitària s'evita violències contra el mediambient.

[acercar](#)

Bloc de secundària

MÒDUL 6

DURADA 2H A L'AULA I AL CENTRE EDUCATIU

Com vivim al centre educatiu?

IAP i ART

L'escola és l'espai de convivència de la comunitat educativa i també del grup-classe. Per començar, es **pensa** l'escola quan a espais de relació que viu l'alumnat. Visitant cada espai, s'expressen les emocions que se **senten** en una eina que anomenem atrapa-emocions i es comparteixen també quines situacions expliquen l'emoció. Amb aquesta anàlisi, es reflexiona sobre com un mateix espai o situació pot generar a cada persona una emoció diferent, coneixent les experiències de la resta de les companyes. Copsant els espais on es viuen més situacions a revisar, cal pensar com **actuar** fent propostes perquè entre totes, a través d'un format artístic, es creï la sensibilització a favor d'un espai de convivència harmònic.

IDEA FORÇA

El centre educatiu pot promoure, respectar o frenar la cultura de pau.

CONCEPTES CLAU

Espais, emocions, situacions, anàlisi, propostes de canvi.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Identificació de les pròpies necessitats per la cura d'una mateixa i de les altres.

OBJECTIUS

Detectar les emocions que genera cada espai a cada participant a partir de les seves vivències.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Pensem el centre educatiu

Fitxa d'anàlisi de les emocions als espais del centre educatiu: espais - emocions - situacions. (opcional)

SEGONA PART

Contrastos (60')

Sentim el centre educatiu

Visita als espais acordats.

TERCERA PART

Avaluació (30')

Actuem al centre educatiu

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Fitxa d'anàlisi (opcional), una per alumne/a. 5 targetes de cada color per cada alumne/a i espai (blanc, blau, vermell, groc, verd i lila). Retoladors per escriure a les targetes. 5 atrapa-emocions ja preparats (amb paper de feltre i cordes de cànem). Gometes violetes i taronges.

REQUISITS TÈCNICS

Tot allò necessari per projectar un power point (opcional). 4 educadores per acompanyar els grups.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Pensem el centre educatiu (30')

DINÀMICA

El centre educatiu té molts espais.

- Llistat de tots els espais del centre educatiu. Es recull un llistat conjunt de quins són, per exemple: aula del grup-classe, passadissos, el pati, sala de mestres, aules d'infantil, lavabo, menjador, biblioteca, vestidors, escales, entrada, aula de música,...
- Dels espais que han sortit, fer un rànkung dels 5 que l'alumnat vol analitzar. El criteri per fer aquest rànkung pot ser: els espais de relació al centre educatiu que viu l'alumnat participant. Aquest rànkung es pot realitzar de forma consensuada en forma de debat o per votacions. L'aula on es troben més temps, que sigui un dels espais a analitzar ja que és un dels moments que més comparteixen entre el grup.
- Cada espai triat s'escriu en un "atrapa-emocions", al buit destinat per això.

DINÀMICA (OPCIONAL)

Si l'educadora considera oportú realitzar un treball de reflexió previ a la visita dels llocs, es pot utilitzar la fitxa d'anàlisi de les emocions al centre educatiu. Vegeu l'annex.

A la fitxa es troba un apartat d'exemples per veure com un mateix espai pot generar diferents emocions segons cada persona (alegria o rebuig, per exemple). Ara bé, a la fitxa s'emplena només una emoció per cada espai, donant prioritat a si alguna emoció està provocada per una situació que es vol transformar.

FITXA D'ANÀLISI DE LES EMOCIONS ALS ESPAIS DE L'ESCOLA

Nome: _____

ESPAI	EMOCIÓ	QUÈ HAS VICUT O VIST PER TENIR AQUESTA EMOCIÓ?
1 _____	○	_____
2 _____	○	_____
3 _____	○	_____
4 _____	○	_____
5 _____	○	_____
EXEMPLES		
A les escales	Alegria	Em trobo i parlo amb gent que només veig en pujar les escales
A les escales	Rebuig	És habitual que hi hagin empentes

Fitxa d'anàlisi de les emocions als espais del centre educatiu

2. Contrastos

2a. Sentim el centre educatiu. Visita als espais acordats (60')

Cada participant disposa de targetes dels 6 colors que s'han assignat per expressar les emocions. Les targetes les pot portar l'educadora de referència de cada grup i anar repartint-les a mesura que l'alumna vol expressar la seva emoció relacionada amb l'espai.

Es pot fer un recordatori de la relació d'emocions-colors:

Groga = Alegria

Blava = Tristesa

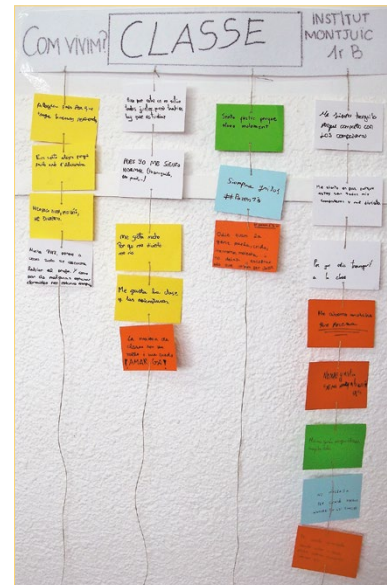
Verda = Fàstic, rebuig

Vermella = Ràbia

Lila = Por

Blanca = Estat de pau

- El grup-classe es divideix en 4 grups de treball per a sortir a visitar els 5 espais pactats.
- Cada grup és acompanyat per una educadora.
- L'educadora responsable tria i comunica l'ordre de visita que faran els grups, és a dir, quin grup comença per quin espai i el circuit que han de seguir.
- Material que s'ha de portar a la visita dels espais:
Per cada grup de treball:
 - Retoladors per escriure
 - Cartolines de cada color (mínim unes 25 de cada color)
 - Cada educadora porta "l'atrapa-emocions" pel primer espai que visitarà. L'educadora responsable podrà portar-ne 2 per col·locar (ja que són 4 grups i hi ha 5 espais).
 - Cel·lo o equivalent per penjar l'atrapa-emocions a la paret.
- Una vegada un grup es troba a l'espai a analitzar es pregunta a cada participant quina és l'emoció que li genera i a partir de quina experiència creuen que la tenen. Es poden posar exemples, com:
 - Sento **ràbia** perquè no em sento escoltada
 - Sento **rebuig** a passar o estar aquí perquè es fan moltes empentes
 - Sento **por**; no vull que m'insultin per passar per aquí
- Assignant la targeta de color a l'emoció corresponent s'escriu amb retolador la situació que explica l'emoció generada en cada participant.
- Quan els 5 espais s'han visitat, els atrapa-emocions es porten a l'aula i es poden penjar a les parets per visualitzar-los.

Exemple de "l'atrapa-emocions".

REFLEXIÓ

Una mateixa situació pot provocar emocions diferents a cada persona, com es va veure al mòdul 3. L'emoció es genera dins de la persona i s'ha de poder canalitzar de forma saludable. Ara bé, quan unes situacions són millorables s'ha de poder pensar què fer per transformar-les, perquè totes les persones se sentin a gust, còmodes, alegres, en pau...

Amb la panoràmica dels atrapa-emocions:

- Com us heu sentit al relacionar els espais amb les emocions? Ha estat fàcil pensar quines situacions generen les emocions? Creiem que es pot fer alguna cosa per transformar les situacions que generen emocions com el rebuig, la por, la tristesa o la ràbia?
- Quins espais són els que presenten més harmonia? És a dir, que tenen més targetes blanques i grogues.
- Quins espais tenen més situacions a revisar? És a dir, quins tenen més targetes verdes, blaves, vermelles i liles?

+ Un altre eix d'anàlisi (en el cas de secundària). S'afegeix un gomet a la targeta per assenyalar la causa o causes de les situacions, en cas que s'analitzi així (és a dir, pot no haver-hi gomet):

- Gomet **violeta** -> si la causa és per qüestió de gènere
- Gomet **taronja** -> si la causa és racista.

3. Avaluació

3a. Actuem al centre educatiu (30')

Havent analitzat els espais i amb les propostes que es van trobar al mòdul 5 (a través de les propostes enganxades a les parets), es pot perfilar de nou, **quin format artístic** els hi agradaria desenvolupar al centre educatiu pel dia escolar de la no violència el dia (o al voltant del dia) 30 de Gener, Dia Escolar de la No-violència i la Pau (DENIP) per tal de sensibilitzar tota la comunitat educativa a favor de la cultura de pau i la convivència. També en quin **espai del centre educatiu** es podria realitzar el format triat. La proposta es pot continuar treballant als espais de reflexió que continuaran.

Aquest és el darrer mòdul formatiu de la primera fase del projecte *Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau*. Al llarg d'aquests 6 mòduls s'ha reflexionat i treballat al voltant de la cultura de pau com a ingredient essencial per a la convivència. A partir d'aquí, l'alumnat compartirà també dos espais de reflexió per sumar més estratègies per conèixer.

Nota I: els atrapa-emocions es queden a l'aula perquè són un recurs pels futurs espais de reflexió. Posteriorment, pot ser un recurs per compartir amb la resta de la comunitat educativa.

BLOC DE SECUNDÀRIA. MÒDUL 6

Annex 1

AKWABA
Fundació

QUÈ HAS VICUT O VIST PER TENIR AQUESTA EMOCIÓ?

	EMOCIÓ	ESPAI
1		
2		
3		
4		
5		
	 Alegria	A les escales
	 Rebuig	A les escales
		Em trobo i parlo amb gent que només veig en pujar les escales
		És habitual que hi hagin empentes

FITXA D'ANÀLISI DE LES EMOCIONS ALS ESPAIS DE L'ESCOLA

Nom: _____

EXEMPLES

Reflexió alumnat

SESSIÓ 1

DURADA 2H AULA AMB ESPAI LLIURE DISPONIBLE

Espais de reflexió amb l'alumnat

Transformació i incidència per crear i fer seguiment dels mecanismes de resolució assertiva dels conflictes

La primera sessió dels Espais de Reflexió grupals amb l'alumnat s'estructura en tres parts; dues primeres en forma de dinàmiques i la darrera de caire més reflexiu.

La primera dinàmica, "Destruir-Construir", té com a objectiu destruir tot un munt de diferent material per, després, construir quelcom amb els elements destruïts. Aquesta activitat vol fer pensar a l'alumnat sobre els conceptes d'individualitat i col·lectivitat, a més a més de la importància del treball cooperatiu per una adequada convivència .

La segona dinàmica és un joc amb les cartes del *Konnekta fàcil*, en la qual els infants hauran de seleccionar les cartes d'emocions/necessitats que més els convinguin en cada cas, en relació a les preguntes sobre determinades situacions que els plantejarà la persona dinamitzadora. Per últim, la sessió conclou amb una reflexió conjunta sobre els punts treballats: convivència, gènere, respecte, empatia, sentiments i estat de pau, entre d'altres.

IDEA FORÇA

La convivència es construeix entre totes.

CONCEPTES CLAU

Participació, emoció, necessitats, convivència, mecanismes de participació, individualitat i col·lectivitat.

OBJECTIUS

- Reflexionar sobre els elements que fomenten la convivència a cada centre.
- Extreure bones pràctiques entre tots els membres de la comunitat educativa per incorporar-les en la quotidianitat, a través dels projectes de convivència o els Plans d'Acció Tutorial.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (10')

Presentació de l'espai de reflexió

SEGONA PART

Contrastos (90')

Destruir, construir
Emocions i necessitats en les relacions de l'escola

TERCERA PART

Avaluació (20')

Recull de la sessió

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Residus de paper i cartró per a destruir, cel·lo i cordes per a construir. Joc de cartes *Konekta fàcil* (amb 19 emocions i 19 necessitats i l'interrogant).

REQUISITS TÈCNICS

Possibilitat de treballar en rotllana.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Presentació de l'espai de reflexió (10')

L'educadora del projecte *Com vivim?* acompanya a la sessió i presenta qui dinamitzarà els espais de reflexió, si és una persona diferent qui dinamitza.

Depenent del moment del projecte en el que es realitzin els espais de reflexió, la dinamitzadora explica:

- Es compartiran amb el grup dues sessions com espais de reflexió que complementen els mòduls formatius que s'han treballat amb l'educadora del projecte.
- També participen d'espais de reflexió el professorat del centre educatiu. En el cas de les famílies i el personal no docent del centre educatiu, si així ho volen.
- Si s'escau, es pot començar un petit debat sobre què és i què implica **reflexionar**, ja que es compartiran durant dues sessions espais de reflexió.

Es pot realitzar una petita dinàmica de coneixement del grup per part de la dinamitzadora (si es una persona diferent a l'educadora habitual).

Nota 1: durant les sessions de reflexió amb l'alumnat és interessant que hi hagi una persona que tingui el rol d'observadora i realitzi el recull de les aportacions de l'alumnat. Sobretot de les necessitats expressades i les idees sobre els mecanismes de participació.

2. Contrastos

2a. Destruir, construir (40')

L'educadora col·loca tot de material de paper, cartró i altres elements que es puguin trencar fàcilment al mig de l'espai. El grup-classe forma un cercle al voltant.

Consignes per l'alumnat

1. Destruir aquest material. 2'
L'educadora volca al terra un conjunt de material que es pot trencar amb facilitat.
2. Construir. 5'
L'educadora afegeix els elements d'unió de material (cel·lo, cordes...)

Es poden acompanyar els moments de destrucció i construcció amb música per ambientar:

- Música durant l'estona de "destruir" (durant uns 2 minuts)
Wagner - La chevauchée des Walkyries (5':41")
<http://www.universal-soundbank.com/wagner.htm>
- Música durant l'estona de "construir" (durant uns 5 minuts)
Yohan Strauss - The blue Danube - le beau Danube bleu (9':53")
<http://www.universal-soundbank.com/strauss.htm>

Preguntes facilitadores

- Què ha estat més fàcil, pel temps que s'ha de dedicar, destruir o construir?
- Quines emocions i sensacions es desprenen del moment de destruir? I del de construir?
- Ens ha donat satisfacció allò creat, l'obra final?
- Per la convivència és positiva la destrucció? I la construcció?
- Totes les persones necessiten algun moment per destruir? I per construir?
- Quins moments de destrucció disposem? I de construcció?

Possibles reflexions que es poden extreure

- La destrucció pot ser una acció individual, sense tenir contacte amb la resta de companys/es. / Amb la destrucció es desuneixen (es trenquen) els elements.
- Per construir es bo col·laborar i es dóna més fàcilment (fem una obra conjunta, passa'm el cel·lo o les tisores,...). / Amb la construcció s'uneixen els elements (amb cel·lo, cordes...)
- Es presenta la dificultat de construir alguna cosa si els materials estan molt trencats.
- Trencar possibles etiquetes de gènere. Totes les persones participen de destruir i construir, trencant les etiquetes de que els nens/nois/homes són més actius, agressius, accions més lligades a la força (destrucció) i que les nenes/noies/dones són més passives, submises, creatives.
- El fet de no poder participar pot crear frustracions molt severes. La participació fomenta la coresponsabilitat i sentiment de pertinença al grup, a l'espai... és un element molt afavoridor per a una bona convivència.
- Les emocions existeixen i se'ls hi ha de donar la rellevància que mereixen, no es poden obviar.
- Aquesta dinàmica és participativa i emocional. En el moment que posem el cos, ens involucrem de l'acció. Hem de prendre decisions de com volem participar i ens avaluem de què ens fa sentir aquesta participació.
- La participació té els seus límits. És important ser conscients de quins són els marcs de participació. Per exemple, en la dinàmica s'ha pogut "destruir" però només el material que s'ha indicat.

Dinàmica adaptació de: Equipo CRAC, colectivo de educación para la participación. Moreno, A. (coord.) *Creando futuro 2.0. Bloque 2. ITINERARIO DE EDUCACIÓN PARA LA PARTICIPACIÓN JUVENIL*. CANTERA.

Pàg. 33 i 34: <http://redasociativa.org/creandofuturo/wp-content/uploads/2015/12/cuaderno2.pdf>

2b. Emocions i necessitats amb Konekta fàcil (50')

L'educadora dibuixa, amb les cartes, dos cercles al terra. Un cercle amb les **cartes vermelles** (emocions) i un cercle amb les **cartes blaves** (necessitats o habilitats que puc aportar). Si no hi ha molt d'espai, es pot crear un cercle dins de l'altre.

La dinàmica consisteix en que l'educadora llença una pregunta i les participants han de respondre ubicant el peu davant de la carta que millor expliqui la resposta que volen donar. També es pot respondre amb l'interrogant (?) en cas de no saber o voler ubicar-se en cap emoció o necessitat concreta.

Després de cada resposta l'educadora dóna la paraula a qui vulgui comentar la seva resposta. També valora si moltes persones es troben en la mateixa carta, si són similars les respostes i si entre varies persones que han triat la mateixa carta la interpreten de la mateixa forma o no.

Joc de cartes Konekta FACIL,
adquirit en català a www.simple.cat

19 Emocions + ?

Confusa, sorpresa, contenta, pensativa, preocupada, tranquil·la, trista, cansada, desanimada, feliç, enfadada, insegura, frustrada, impacient, avorrida, tímida, orgullosa, espantada, decebuda.

19 Necessitats + ?

Moviment, diversió/gaudir, contacte, menjar/beguda, amor/afecte, suport/ajuda, companyia/amistat, joc, ordre, claredat/entendre, parlar/comunicació, confiança/acceptació, descans/dormir, empatia/comprendre, pertànyer/família, silenci, respecte/igualtat, escolta, pau/tranquil·litat

Nota: per aquesta dinàmica se seleccionen 19 cartes més l'interrogant (?) per poder fer una millor assimilació dels conceptes. Ara bé, el joc complet es troba constituït per 27 cartes de cada tipus.

A) Fer **algunes** de les possibles preguntes de situacions hipotètiques

SOBRE LES EMOCIONS VERMELLES

- Si no em sento escoltada, em sento...
- Si veig que a una companya no la deixen parlar, em sento...
- Si hi ha moltes empentes, em sento...
- Si m'empenten a mi, em sento...
- Si veig com insulten una companya, em sento...
- Si m'insulten a mi, em sento...
- Si jo faig un insult, és perquè em sento...
- Si per ser noia no em deixen jugar al futbol, em sento...
- Si algú no es pot pagar la disfressa, em sento...
- Si una companya té un problema a casa i m'ho comenta a mi, em sento...

SOBRE LES NECESSITATS **BLAVES**

- Si sento ràbia perquè no s'escolta la meua opinió, necessito...
- Si rebo una empenta, necessito...
- Si rebo un insult, necessito...
- Si em discriminen per ser noia, necessito...
- Si algú no es pot pagar la disfressa, necessito...
- Què necessito per estar bé amb el grup?

B) Reflexions

- Per què es important conèixer les nostres emocions/necessitats? I les dels demés?
- He après alguna cosa nova d'algun company/a de classe?
- Com em pot ajudar jugar a aquest joc?
- Amb qui m'agradaria jugar-hi?

3. Avaluació

3a. Tancament (20')

- Es comparteix amb l'alumnat que hi haurà una segona sessió com a espai de reflexió i si hi ha algun tema concret que els hi agradaria tractar sobre les emocions, la participació i la convivència.
- Amb tot el grup es comenta com ha anat la sessió i es comparteixen les diferents impressions.
- Per finalitzar la sessió es pot tornar al *Konecta fàcil* i respondre des de la part de les emocions: "com m'he sentit en aquesta sessió?".

Reflexió alumnat

SESSIÓ 2

DURADA 2H AULA AMB ESPAI LLIURE DISPONIBLE

Espais de reflexió amb l'alumnat

Transformació i incidència per crear i fer seguiment dels mecanismes de resolució assertiva dels conflictes

La segona sessió dels Espais de Reflexió grupals amb l'alumnat posa el focus en les estratègies de resolució de conflictes. Per iniciar la sessió es retorna a les idees destacades de la sessió anterior i es proposa que l'alumnat sigui qui llença les preguntes per fer un parell de rondes del *KONEKTA facil*. A continuació, es formulen 4 preguntes per copsar com l'alumnat viu els mecanismes de participació i la resolució de conflictes amb el grup i al centre educatiu en general. S'analitzen situacions concretes que han succeït al centre educatiu que alguna participant ha viscut amb ràbia, tristesa, por o rebuig i entre totes es busca una proposta per millorar la situació que ha generat una emoció negativa. Per tancar els espais de reflexió, les participants donen forma a una oració que recull les idees del projecte.

IDEA FORÇA

La convivència es construeix entre totes.

CONCEPTES CLAU

Participació, emoció, convivència, mecanismes de participació.

OBJECTIUS

- Reflexionar sobre els elements que fomenten la convivència a cada centre.
- Extreure bones pràctiques entre tots els membres de la comunitat educativa per incorporar-les en la quotidianitat, a través dels projectes de convivència o els Plans d'Acció Tutorial.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (10')

Benvinguda

SEGONA PART

Contrastos (80')

Mecanismes de participació

La balança

TERCERA PART

Avaluació (30')

Tancament

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Joc de *Konekta facil*, balança, post-it o fulls petits, fil de llana. Dos recipients (només als grups de secundària).

REQUISITS TÈCNICS

Possibilitat de treballar en rotllana.

1. Activació dels coneixements previs

Adaptació del mòdul: Anna Soldevila

1a. Benvinguda (10')

a) Es recorda la sessió anterior a través de preguntes del tipus:

- Què vam fer?
- Quines idees/reflexions van sortir?
- Què és el que ens va agradar més?
- Com ens vam sentir?

b) Konekta fàcil:

- Es fan una o dues rondes per entrar en matèria, i es proposa que l'alumnat sigui qui formula les preguntes.

2. Contrastos

2a. Mecanismes de participació (60')

Es reparteix a cadascú un post-it/full petit on hi han d'escriure la resposta a 4 preguntes que es formulen. Les participants escriuen en el full la numeració de l'1 al 4, deixant espai entre cada número per que hi càpiga la resposta.

Les preguntes són les següents:

1. Quan tinc un problema amb un amic o amiga/company/a, què fem per a solucionar-lo?
2. Com a classe tenim un problema que afecta a tot el grup (o a gairebé tot). De quina manera solucionem el conflicte?
3. A tu i a un altre amic/ga us agradaria proposar una nova activitat per l'escola/institut per el dia de carnestoltes (primària) o com activitat extraescolar (secundària). A quina persona de l'escola/institut i a quins espais hauries d'anar a per explicar la idea?
4. Posa un número de l'1 al 10 per valorar la teva participació a l'escola/institut. (Sents que participes molt a poc a l'escola, creus que la teva veu és important en les decisions que es prenen, tens la sensació que es valoren les teves idees, emocions, necessitats... en les decisions que es prenen?)

Una vegada s'han respòs aquestes preguntes als fulls, es posen en comú. Si ho veiem oportú, es poden rotar els post-its de manera que cada persona té les respostes d'un altre company/a de classe.

En la primera pregunta, la intenció es posar en comú quines són les situacions que originen conflictes entre les persones, per parlar després sobre com les solucionem, però sobretot per detectar COM les podem prevenir. En aquest moment, es proposa la següent dinàmica (per tal d'aprofundir en la reflexió):

-> Dues persones voluntàries surten al mig de la rotllana, es posen d'esquenes i es lliguen amb els braços entre si. Es col·loca un caramel (sense sucre) o algun altre objecte que els sigui atractiu i s'explica que l'objectiu és que cadascú aconsegueixi agafar el seu caramel. No es donen més indicacions. S'observa el que passa.

El que pot passar durant el desenvolupament del joc és molt divers, o bé les dues persones utilitzen la força i/o violència per aconseguir el seu caramel, sense pensar en l'altra, o una d'elles està passiva i l'altra activa, o bé des del principi es comuniquen, s'escolten i parlen entre elles per tal d'assolir

l'objectiu de cada una i satisfer també l'objectiu del joc de forma no-violenta. Aquest últim escenari seria l'ideal i el que es vol aconseguir amb la dinàmica.

Aquesta dinàmica ens permet reflexionar sobre el/s motiu/s que generen conflictes i problemes de convivència a classe, a l'escola, al món... i ens permet veure maneres de resoldre'ls. La idea és que la dinamitzadora formuli diverses preguntes que permetin fer reflexionar l'alumnat i obrir un debat en grup per tal d'extreure les idees principals. Estimular que l'alumnat posi exemples d'experiències pròpies enriqueix molt el debat i ajuda també a relacionar el contingut amb la seva realitat. És molt important el rol de la dinamitzadora en aquest moment perquè en funció del seu acompanyament, el debat podrà ser més o menys ric i profund.

Exemple de situació inicial de la dinàmica.
Escola Torreforta 5è A Curs 2018-2019

Nota: si es vol realitzar la recollida de les respostes a les 4 preguntes de forma grupal, cal vetllar perquè els grups siguin mixtes (quant a gèneres i cultures), es pot fer una dinàmica prèvia per crear grups de forma barrejada. A cada grup es reparteix un full on hi han de respondre les 4 preguntes.

Al finalitzar la dinàmica, es retorna a les preguntes anteriors i es posen en comú les respostes de la segona pregunta. Altra vegada, es proposa el joc dels caramels però aquesta vegada es realitza amb un grup de 5/6 persones.

-> El funcionament és el mateix i es donen les mateixes consignes, aquest cop per a un grup.

El que canvia és la reflexió posterior, doncs en aquest cas la situació que es planteja és d'un col·lectiu o grup i, per tant, els motius que originen conflicte són diferents. De la mateixa manera els mecanismes de participació.

A continuació, es posen en comú les dues preguntes que falten.

Exemple desenvolupament de la dinàmica.
Escola Ernest Lluch 5è B Curs 2018-2019

La tercera pregunta pretén fer palesos tots aquells espais de participació (que potser no han sortit anteriorment) dels que disposem a l'escola/institut i que ens poden ajudar a fomentar un centre amb (més) bona convivència. S'explica què s'entén per un espai de participació, amb l'ajuda de les aportacions de l'alumnat (llocs de trobada, on expressem el que sentim i pensem, on resollem conflictes, on proposem coses....).

La quarta i última pregunta busca estimular la consciència de l'alumnat vers la seva participació al centre. Durant la posada en comú és important formular preguntes que permetin a cadascú adonar-se del perquè tenen la percepció que la seva participació és com expliquen.

Tant la tercera com la quarta pregunta ens ajuden a compartir la fórmula:

Participació + emoció = convivència

AMPLIACIÓ DE LA DINÀMICA PER SECUNDÀRIA

Com a continuació de la dinàmica, es proposa:

Repartir dos post-its a cada alumne/a i col·locar dos cistells (o recipients) al mig de la rotllana. En un dels fulls han d'escriure com se senten (emoció) en el grup-classe (com a individu dins del grup) i en l'altre, què necessitarien (necessitat) per sentir-se millor (en cas que ja s'hi senten es pregunta què és allò que els fa sentir a gust). Quan s'ha respòs a cada una d'elles, algunes persones voluntàries llegeixen el contingut, i de forma visual s'enganxen a la pissarra. Per tancar l'activitat, es fa un breu anàlisi sobre les respostes i una reflexió conjunta envers la situació de convivència al grup.

Si es vol continuar reflexionant es podria recollir entre totes "com seria el mecanisme de participació ideal?"

Es recullen els elements que pot tenir un espai de participació al centre educatiu per ser un mecanisme acollidor. La dinamitzadora pot aportar alguns d'exemple i entre totes les participants es fa un llistat de com seria l'espai ideal.

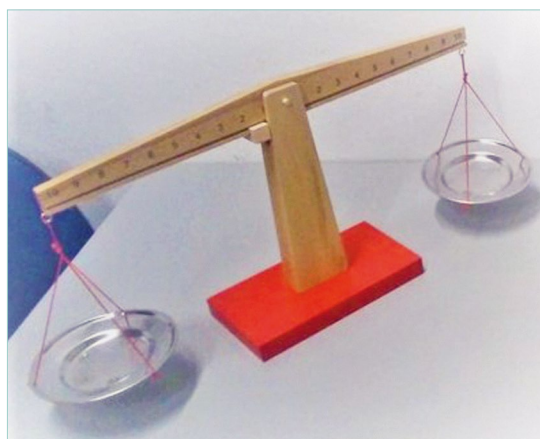
EXEMPLE. Els mecanismes de participació són/permeten:

- Oportunitat per construir col·lectivament
- Llocs i moments de trobada
- Ens expressem, diem el que pensem i el que sentim
- Resolució de conflictes
- Altres...

2b. La balança (20')

Es mostra una balança i es pregunta a l'alumnat de quina manera podem aconseguir que totes aquelles situacions que ens provoquen malestar a l'escola/institut puguin canviar i transformar-se en positiu. Si en el moment de realitzar l'espai de reflexió l'alumnat ha realitzat el mòdul 6, es poden analitzar algunes de les situacions de l'atrapaemocions. De forma visual, s'agafen unes quantes targetes de la ràbia, tristesa o enuig i es col·loquen en un cantó de la balança, fent que aquesta es desequilibri. En veu alta es van proposant maneres de canviar aquestes situacions i cada vegada que se'n diu una es col·loca una targeta a l'altra cantó per equilibrar i/o aconseguir que pesi més l'altre cantó.

En aquesta dinàmica, pot costar una mica que l'alumnat hi participi molt i per tant es pot fer sense entrar en profunditat però procurant que els quedi la **imatge visual de la balança** i la idea principal de que està en les nostres mans millorar la convivència i que, per a fer-ho, **ens hem d'implicar en les situacions que es donen al nostre voltant.**

Exemple de balança que es pot utilitzar, pot ser la mateixa que per l'escape

3. Avaluació

3a. Tancament (30')

-> Creem una frase + agraïments + acomiadament

Per acabar, es proposa crear una frase conjunta on cada participant diu una paraula i així anar **donant forma a una oració que recollís les idees del projecte**. Es pot utilitzar un fil de llana que es va llençant per tal de donar paraula a la propera persona. Al final, es crea una teranyina amb el fil que havia anat rotant, i s'afegia la idea de que som un grup, estem interconnectats, i que per tant si una persona al grup no està bé la resta ens veiem afectats. Vetllar per una bona convivència és feina de totes les persones. Conèixer-nos a nosaltres mateixes i a la resta del grup ens ajuda a aconseguir un clima de respecte i estima.

En aquesta línia, recordar que *Com vivim? Convivint* és un procés de revisió de tots els nivells de relació: personal, del grup-classe, de l'entorn i del món per tal de vetllar per un clima de pau des del centre educatiu.

Reflexió professorat

SESSIÓ 1

DURADA 1H AULA AMB ESPAI LLIURE DISPONIBLE

Espais de reflexió amb el professorat

Transformació i incidència per crear i fer seguiment dels mecanismes de resolució assertiva dels conflictes

El professorat s'apropa a la campanya *Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau* a través d'aquest primer espai de reflexió. Amb la interpretació de la imatge gràfica de la campanya, s'analitzen de forma lliure els colors, les textures, la forma, la posició i què pot representar respecte la cultura de pau, la sostenibilitat i la convivència.

"Destruir i construir" són les consignes que rebran les participants en referència a uns materials que es trobaran a l'aula. A partir de la vivència s'extreuen conclusions del significat de la participació, de l'atenció a les emocions i com tot influeix per a una convivència positiva al centre educatiu.

IDEA FORÇA

Participació + emoció = convivència

CONCEPTES CLAU

Participació, emoció, convivència, mecanismes de participació.

OBJECTIUS

- Reflexionar sobre els elements que fomenten la convivència a cada centre.
- Extreure bones pràctiques entre tots els membres de la comunitat educativa per incorporar-les en la quotidianitat, a través dels projectes de convivència o els Plans d'Acció Tutorial.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (10')

Presentació de l'equip d'Akwaba i de la campanya

SEGONA PART

Contrastos (40')

Destruir i construir

TERCERA PART

Avaluació (10')

Recull d'avaluació

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Residus de paper i cartró per a destruir, cel·lo, cordes, cartells "participació + emoció = convivència"

REQUISITS TÈCNICS

Aula amb espai lliure disponible.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Presentació de l'equip, d'Akwaba i de la campanya (10')

EQUIP

Les educadores es presenten i expliquen que compartiran amb el grup de professorat dues sessions formatives. També participaran d'espais de treball les famílies i personal no docent del centre educatiu en els centres educatius que ho vulguin.

AKWABA

- La **Fundació Akwaba** és una ONG ubicada a l'Hospitalet de Llobregat, al carrer Llobregat, 145 del barri de la Torrassa. Des de la formació es promou la participació i la coresponsabilitat. Aquests aspectes es treballen en les tres àrees de l'entitat:
 1. Acol·lida (de les persones nouvingudes) i Formació (cursos de castellà, preparació examen nacionalitat, cursos laborals...).
 2. Punt Òmia (desenvolupament d'habilitats informàtiques i comunitàries).
 3. Educació per a la Justícia Global (formacions puntuals i també de llarga durada). Des de l'àrea d'EpJG es realitzen tallers com aquest per assolir un món més just on totes les persones tinguin els drets humans coberts.
- Akwaba vol dir "benvinguts i benvingudes" en la llengua baule de la Costa d'Ivori, ja que la Fundació es va iniciar l'any 1992 al barri de Collblanc- La Torrassa amb una acció humanitària amb la població d'aquell país (el 6 de maig de 1992 es van enviar 6 tones de recursos). Actualment la part de Cooperació Internacional ja no existeix i es realitzen accions a nivell local a través de les 3 àrees que s'han esmentat anteriorment.

CAMPANYA

- En quin moment es troba la campanya *Com vivim? Convivint* al centre educatiu.
- Justificació de la campanya *Com vivim?* = "parón" per reflexionar com són les relacions, si no es dona la cultura de pau no es pot parlar d'altres temes (com es va detectar la campanya anterior *Ni uniformes ni etiquetes -gènere i interculturalitat-* en alguns casos)

CARTELL DE LA CAMPANYA

Es comparteix la interpretació lliure per part de cada participant. Algunes possibles interpretacions podrien ser:

El títol "Com vivim? Convivint"

El format "pregunta i resposta" del títol es troba per tal de donar pes a la idea de que **per conviure ha d'haver-hi interacció** entre les persones. La interacció portarà al coneixement de les altres i per tant a la comprensió i l'empatia. Així, es troba la formulació positiva del concepte "convivència". La convivència es presenta com quelcom desitjable, que es vol aconseguir i que s'ha de construir; és un procés.

El títol "per una escola i un món sostenible i de pau"

Defensem els **drets humans** en l'entorn proper (l'escola, el barri, la població) i a nivell global (el món, totes les persones) per tal de que no hi hagin desigualtats per cap raó. Es treballarà la cultura de pau i la sostenibilitat econòmica i social*.

Al següent link, podeu trobar la imatge de la campanya per poder descarregar-la per mostrar-la a l'alumnat:
https://comvivim.files.wordpress.com/2018/07/comvivim_web.pdf Imatge gràfica creada per Amaia Martín – supercobra.net

La imatge de la campanya

La idea de que tot està connectat i què succeeix quan els elements tenen relació (persones o altres elements) hi ha adaptació i canvi. També pot transmetre moltes més interpretacions, a continuació es mostren algunes i poden sorgir d'altres:

COLORS, TEXTURES I FORMES

- La barreja dels colors mostren la relació en la diversitat, els colors conviuen i es barregen. Se separen degradant-se els colors, es tornen a ajuntar i formulen un color nou.
- Els colors dels cercles també es poden relacionar amb la interpretació de les emocions bàsiques (ex: blau la tristesa, vermell la ràbia, groc l'alegria i verd el fàstic).
- Si es vol trobar la similitud amb d'altres elements es pot trobar els elements de la Terra (aigua, foc, terra i aire). O també un semàfor als tres cercles de sota (vermell, ambarí i verd).
- Els puntets que apareixen als cercles de dalt podrien interpretar-se com:
 - Persones individuals i després s'agrupen amb més densitat tot està més connectat, i al tercer cercle es pot interpretar un tot integrat i continua canviant.
 - A partir de la introducció del petroli (en forma de gotes) va canviant les formes de produir, consumir, i de maltractat la resta dels elements (l'aigua, l'atmosfera, la terra,...).
 - Illes o petjades.
- La forma del cercles pot representar la unió, tot queda recollit.

POSICIÓ - VERTICALITAT

- La verticalitat mostra com els elements cauen, hi ha un pes que porta cap a baix. Dóna força al procés i obre la porta a opcions de transformació.
- La posició vertical indica un nivell de relació. Es tracta d'una descripció del model actual; la verticalitat representa unes relacions de poder, on unes persones estan a dalt i d'altres a baix. Es tracta de relacions desiguals, discriminatòries entre països i entre persones (d'un mateix territori, nord-sud global). Es pot interpretar la idea de que unes persones es troben per sobre de les altres quant a poder; presa de decisions, acumulació de recursos,...

2. Contrastos

2a. Destruir, construir (40')

Consignes pel professorat

1. Destruir aquest material.
L'educadora volca al terra un conjunt de material que es pot trencar amb facilitat.
2. Construir.
L'educadora afegeix els elements d'unió de material (cel·lo, cordes...)

Possibles reflexions que es poden extreure

- La destrucció pot ser una acció individual, sense tenir contacte amb la resta de companys/es. / Amb la destrucció es desuneixen (es trenquen) els elements.
- Per construir es bo col·laborar i es dona més fàcilment (fem una obra conjunta, passa'm el cel·lo o les tisores,...). / Amb la construcció s'uneixen els elements (amb cel·lo, cordes...).
- Aquesta dinàmica és participativa i emocional. En el moment que posem el cos, ens involucrem de l'acció. Hem de prendre decisions de com volem participar i ens avaluem de què ens fa sentir aquesta participació.
- Trencar possibles etiquetes de gènere. Totes les persones participen de destruir i construir, trencant les etiquetes de que els nens/nois/homes són més actius, agressius (destrucció) i que les nenes/noies/dones són més passives, creatives.
- La participació té els seus límits. És important ser conscients de quins són els marcs de participació que s'ofereixen a l'alumnat. Per exemple, en la dinàmica s'ha pogut "destruir" però només el material que s'ha indicat.
- El fet d'oferir una participació molt restrictiva a la comunitat pot crear frustracions molt severes. La participació fomenta la coresponsabilitat i sentiment de pertinença al grup, a l'espai... és un element molt afavoridor per a una bona convivència.
- Les emocions existeixen i se'ls hi ha de donar la rellevància que mereixen, no es poden obviar.
- Altres...

-> Mostrar la fórmula **[PARTICIPACIÓ + EMOCIÓ = CONVIVÈNCIA]**

Dinàmica adaptació de: Equipo CRAC, colectivo de educación para la participación. Moreno, A. (coord.) *Creando futuro 2.0. Bloque 2. ITINERARIO DE EDUCACIÓN PARA LA PARTICIPACIÓN JUVENIL*. CANTERA.

Pàg. 33 i 34: <http://redasociativa.org/creandofuturo/wp-content/uploads/2015/12/cuaderno2.pdf>

3. Avaluació

3a. Recull d'avaluació (10')

- Idees de conflictes que es donen/preocupen al centre educatiu.
- Com fomenteu la participació activa al centre?
- Reflexions compartides: participació + emoció = convivència / necessitat de compartir les inquietuds, conflictes...

4. Material que l'educadora ha de recollir d'aquest taller

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Comentaris del recull d'avaluació.

Reflexió professorat

SESSIÓ 2

DURADA 1H AULA AMB ESPAI LLIURE DISPONIBLE

Espais de reflexió amb el professorat

Transformació i incidència per crear i fer seguiment dels mecanismes de resolució assertiva dels conflictes

Retomant la fórmula "participació + emoció = convivència", el professorat reflexiona sobre els conflictes i les violències com a conceptes amplis i com a situacions que es poden veure i viure al centre educatiu.

El professorat comparteix els casos que volen expressar i a través de l'atenció a les possibles necessitats de les integrants de les situacions i de les seves emocions, es troba un exercici d'assertivitat per comprendre les vivències de totes les parts i posar-se en la pell de l'altra.

Per tancar la sessió s'expliciten els espais i els mecanismes de prevenció de violències, resolució de conflictes i mecanismes de participació existents al centre i es valora si són inclusius, fomenten la participació activa i l'atenció a les emocions, tots ingredients afavoridors de la cultura de pau.

IDEA FORÇA

Els mecanismes de participació han de vetllar per la inclusió, la participació activa i l'atenció a les emocions.

CONCEPTES CLAU

Conflictes, violències, mecanismes de participació.

OBJECTIUS

- Reflexionar sobre els elements que fomenten la convivència a cada centre.
- Extreure bones pràctiques entre tots els membres de la comunitat educativa per incorporar-les en la quotidianitat, a través dels projectes de convivència o els Plans d'Acció Tutorial.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (15')

Recull de la sessió anterior

Violències i conflictes a través de fotos

SEGONA PART

Contrastos (35')

Conflictes al centre educatiu

Konekta amb les emocions i les necessitats

TERCERA PART

Avaluació (10')

Recull d'avaluació

MATERIAL DE L'EDUCADORA

12 fotografies, joc de cartes KONEKTA, gomets grocs i vermells.

REQUISITS TÈCNICS

Aula amb espai lliure disponible.

1. Activació dels coneixements previs

1a. Recull de la sessió anterior (5')

Les educadores inicien la segona sessió de l'espai de reflexió amb el professorat comentant:

- En quin moment de la campanya *Com vivim* es troba l'alumnat.
- Recull d'idees que es van formular en la sessió anterior (espai de reflexió I amb el professorat). Recordar la fórmula "participació + emoció = convivència".

1b. Violències i conflictes a través de fotos (10')

- Les educadores col·loquen a la vista les 12 imatges.
- Per començar la dinamització es pot preguntar: Quina t'agrada menys?
- Alguna participant explica la seva tria i el per què.
- Posteriorment, cada participant posa un gomet a la foto que creu que inclou violència i/o conflicte.
 - GOMET **GROC**: violència
 - GOMET **VERMELL**: conflicte
- Amb els gomets posats, es copsa la panoràmica de les imatges que es considera que mostren violència i/o conflicte.
- En aquest punt, es pot fer l'aclariment conceptual de la violència com a concepte ampli. És a dir, la violència no és només allò visible (una empenta, un insult,...). Veiem:
 - **Violència directa.** És l'exercida a través de la força, insults.
 - **Violència cultural.** És la que a través de prejudicis crea discriminacions per raons de: gènere, cultura, origen, color de pell, vestimenta, aspecte físic...
 - **Violència estructural.** És el fet de no tenir les necessitats bàsiques cobertes a causa de com està gestionada la societat: habitatge, alimentació, educació, sanitat,...

Les violències poden estar connectades, per exemple, la violència masclista sol estar sustentada pels tres grans tipus de violència.
- Reflexió: el conflicte representa divergència, però no sempre violència. És bo que apareguin o fer-los aflorar per poder tractar-los i intentar arribar a l'enteniment de totes les parts.
- Reflexió: no estigmatitzar l'alumnat pels conflictes, a vegades també li associem etiquetes, al final, és important socialitzar els conflictes (a vegades cadascuna resol les coses de forma diferent).

Altra pregunta facilitadora per la tria de les fotografies: Amb quina imatge t'identifiques més?

Nota: és important que aquesta dinàmica sigui introductòria i no s'allargui més temps del preestablert.

2. Contrastos

2a. Conflictes al centre educatiu (20')

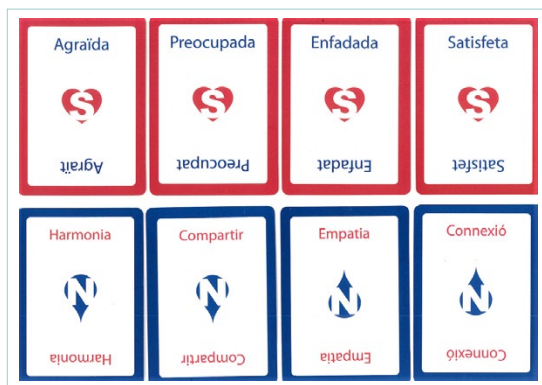
- Crear grups de 4 i es demana que s'ubiquin deixant lliure l'espai del mig de la sala.
- El professorat, per grups comparteix conflictes que ha viscut o vist al centre educatiu.
- De les experiències compartides en cada grup, es tria una, sent aquella que es vol dir, es comparteix en gran grup.

Mentre el professorat realitza el debat en grups de 4, les educadores van col·locant, en cercle i al mig de la sala, les cartes vermelles, que són dels “**sentiments, sensacions, emocions**”.

- El gran grup triarà només una de les vivències per a treballar-la més en profunditat.
- Conflictes hipotètics, en cas que es vulgui treballar un conflicte sense parlar-ne de cap concret del centre:
 - Recursos: una alumna no pot comprar-se una bata o no pot fer la disfressa.
 - Relació entre alumnes: al pati una nena està plorant, sempre juga a futbol però està cansada que es riguin d'ella.

2b. Konekta amb les emocions i les necessitats (15')

Una vegada col·locada la part de “sentiments, sensacions, emocions” al terra, es van formulant preguntes que es respondran a través del joc de cartes KONEKTA; cada participant posarà un peu enfront de la carta que seleccioni com a resposta.

Joc de cartes Konekta,
adquirir en català a www.simple.cat

30 Sentiments, sensacions, emocions

Pensativa, tímida, contenta, agraïda, alleujada, animada, afectuosa, feliç, lleugera, tranquil·la, avorrida, espantada, desanimada, enfadada, decebuda, insegura, preocupada, cansada, impacient, frustrada, sorpresa, confosa, trista, incòmoda, sensible, vulnerable, satisfeta, expansiva, molesta, relaxada.

30 Necessitats, anhels, valors

Acceptació, integritat, relaxació, atenció, empatia, claredat, contacte, pertinença, pau, silenci, joc, suport, llibertat, harmonia, ordre, respecte, compartir, dol, creativitat, connexió, comprensió, amor, espai, descans, entreteniment, companyia, alimentació, comunicació, confiança, moviment.

Nota: per aquesta dinàmica se seleccionen 30 cartes per poder fer una millor assimilació dels conceptes. Ara bé, el joc complet es troba constituït per 54 cartes de cada tipus.

- Abans de començar amb les preguntes relacionades amb el conflicte, es pot fer un petit escalfament amb preguntes com:
 - Quan es reconeix la meua feina, com em sento? / I quan no es reconeix?
 - Quan explico una experiència a una companya i percebo que em comprèn, com em sento? / I quan no em comprèn?
- A partir de l'experiència triada, el professorat es posa en la pell de les protagonistes del conflicte i respon com creu que els afecta:
 - Com s'ha sentit l'alumne/a?
 - Com s'ha sentit el professor/a?
 - Com s'ha sentit la observadora?
 - Com s'ha sentit l'agressora?
 - Com s'ha sentit la víctima?
- Després, es repeteix el procés amb les necessitats. Es col·loca en un cercle exterior les cartes blaves (seguint el cercle ja creat dels sentiments), que són de les "**necessitats, anhels, valors**".
 - Què necessita l'alumne/a?
 - Què necessita el professor/a?
 - Què necessita la observadora?
 - Què necessita l'agressora?
 - Què necessita la víctima?
- Reflexió: la necessitat de vegades costa molt d'identificar.

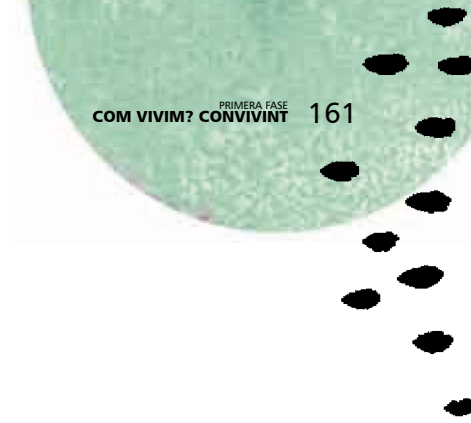
3. Avaluació

3a. Recull d'avaluació (10')

- Quins espais o mecanismes disposa el centre per prevenir les violències i resoldre conflictes? Com poden ser: comissions, tutories, projectes de convivència, protocols d'intervencions al pati, etc.
- I espais o mecanismes de participació en general?
- Aquests mecanismes són inclusius? Atenen a les necessitats de les integrants? Permeten la participació activa? Atenen a les emocions? Tots aquests elements són afavoridors de la cultura de pau.

4. Material que l'educadora ha de recollir d'aquest taller

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Comentaris del recull d'avaluació / Mecanismes de resolució-prevenició de violències / Mecanismes de participació.

Reflexió mixt

DURADA 1H AULA AMB ESPAI LLIURE DISPONIBLE

Espais de reflexió mixt alumnat-professorat

Transformació i incidència per crear i fer seguiment dels mecanismes de resolució assertiva dels conflictes

Es presenta la sessió de tancament de la primera fase del projecte *Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau* a través d'aquest espai de reflexió mixt.

Es tracta de viure una assemblea entre alumnat i professorat amb tot el que implica aquest format participatiu. L'objectiu d'aquesta assemblea és trobar quin o quins mecanismes poden funcionar en els espais de participació del centre educatiu. De manera que en finalitzar la sessió es crea un document de compromís d'aplicació d'un nou hàbit que afavoreixi la cultura de pau al centre i cada participant comparteix que pot aportar en l'espai de participació triat. Aquest nou hàbit podrà integrar-se al Pla de Convivència del Centre o al Pla d'Acció Tutorial com a bona pràctica a favor de la convivència.

IDEA FORÇA

Participació + emoció = convivència

CONCEPTES CLAU

Participació, emoció, convivència, mecanismes de participació.

OBJECTIUS

- Viure l'assemblea com a exemple de format participatiu, de debat i de presa de decisions.
- Extreure bones pràctiques entre tots els membres de la comunitat educativa per incorporar-les en la quotidianitat, a través dels projectes de convivència o els Plans d'Acció Tutorial.
- Reconèixer que cada persona pot aportar elements positius a favor de la convivència al centre.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs
(10')

Presentació de la sessió
Agraïments pel procés.
Roda emocional.
Estructura de la sessió.

SEGONA PART

Contrastos
(40')

Assemblea
Assignació de rols i vivència de l'assemblea.

TERCERA PART

Avaluació
(10')

Compromís
Roda "Què puc aportar?" i signatura del compromís.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Fitxes d'estats meteorològics, fitxes d'opcions de recursos, DINÀ3 per signar el compromís.

REQUISITS TÈCNICS

Aula amb espai lliure disponible.

1. Activació dels coneixements previs

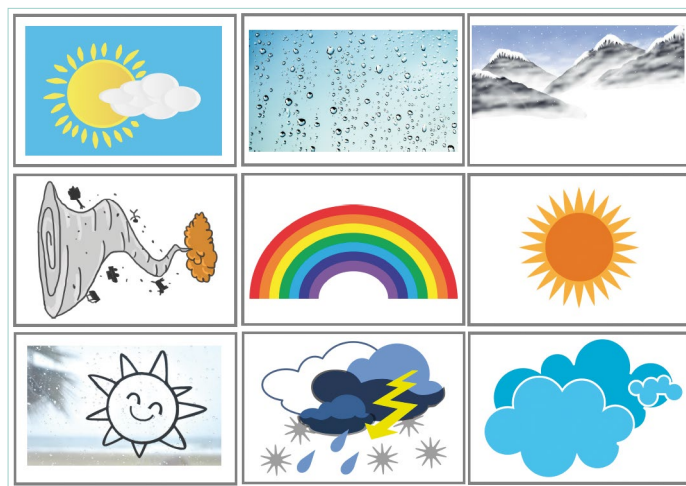
1a. Presentació de la sessió (10')

Es demana l'alumnat i el professorat que formin part de la mateixa rotllana. El professorat participant d'aquesta sessió, es recomana que sigui el que s'ha implicat en el desenvolupament de les sessions i el que estigui responsabilitzat en temes de convivència al centre educatiu perquè la sessió pugui tenir millor continuïtat quant a les qüestions tractades (sobretot, en el compromís).

Les educadores introdueixen la sessió:

1. Agraïment del procés de revisió interna de l'escola/institut que s'ha compartit entre el centre educatiu i Akwaba.
2. Per començar la sessió es proposa fer una roda emocional a través de diferents fenòmens meteorològics. Es mostren les fitxes, col·locant-les al terra i cada persona explica quin fenomen meteorològic descriu el seu estat d'ànim i, si es vol, el per què.

Mostra de les fitxes:

3. Es comenta l'estructura de la sessió i els objectius.

- L'estructura de la sessió és en forma d'assemblea i durarà 30 minuts. Es finalitzarà amb la signatura d'un compromís.
- Els objectius són:
 - Viure l'assemblea com a exemple de format participatiu
 - Trobar un o dos hàbits que poden funcionar en algun espai de participació del centre educatiu.
 - Reconèixer que cada persona pot aportar elements positius a favor de la convivència al centre.
- La nevera. Es presenta la nevera com un espai (pot ser un dibuix a paper kraft o a la pissarra) on s'aniran apuntant els temes que surtin però que no es poden abordar en la sessió actual, per manca de temps. Aquests elements que vagin sortint es podran tractar en sessions posterior de forma interna al centre educatiu o a la segona fase del projecte *Com vivim? Convivint*.

2. Contrastos

2a. Assignació de rols (10')

- Qui pren nota dels acords
- Qui dóna la paraula (amb acompanyament d'educadora)
- Qui controla el temps
- Qui modera per vetllar l'escolta entre participants

2b. Assemblea (30')

a) Recull sobre què s'ha posat en pràctica al centre. (5')

- Ja s'ha aplicat algun recurs al centre educatiu per millorar la convivència? En cas afirmatiu, en quin espai de participació?

b) Quin recurs volem aplicar? En quin espai de participació? Quan? (25')

- S'ha pensat en aplicar-ne? Per exemple: capoeira com part d'educació física o extraescolar, les cartes de les emocions, tècniques de gestió de les emocions,...
- Mostrar bateria d'opcions ja treballades amb el *Com vivim? Convivint*
- Triar una o dos, triant també l'espai de participació al centre on s'encabiria.

Mostra d'opcions:

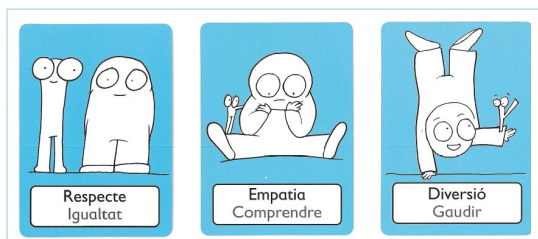

3. Avaluació

3a. Compromís (10')

a) Què puc aportar?

Roda del *Konekta fàcil* amb les cartes blaves. Es col·loquen a terra i l'alumnat tria quin aspecte l'identifica per poder aportar als espais de participació al centre educatiu.

27 Cartes

Espai, moviment, diversió/gaudir, contacte, cura, creativitat, menjar/beguda, amor/afecte, suport/ajuda, companyia/amistat, joc, ordre, claredat/entendre, harmonia, parlar/comunicació, connexió/ser vist, confiança/acceptació, descans/dormir, empatia/comprendre, pertànyer/família, silenci, compartir, dol, respecte/igualtat, llibertat, escolta, pau/tranquil·litat

b) Signatures

- L'alumnat i el professorat participant signa el compromís d'aplicar un recurs en un espai de participació del centre educatiu. En el cas que es pactin dos recursos a aplicar, es podrà emplenar la segona opció.
- Cada participant haurà d'escriure la paraula que prèviament ha triat amb el joc del *Konekta fàcil* + la seva signatura. Podeu trobar la proposta a l'annex.

4. Material que l'educadora ha de recollir d'aquest taller

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Compromís emplenat i signat.

PROPOSTA PER SIGNAR EL COMPROMÍS

Annex 1

El grup de _____
del centre educatiu _____

SIGNEM EL COMPROMÍS DE:

Aplicar el recurs: 1. _____

2. _____

En l'espai
de participació: 1. _____

2. _____

per continuar el procés d'afavorir la cultura de pau
dins del projecte *Com vivim? Convivint*

Habilitats per aportar en el procés i signatura de participants

Marc conceptual i recomanacions

A continuació es presenta el document “Marc conceptual i recomanacions” creat el 2018 per **AHEAD** - Associació d'Educaadores i Educadors en Drets Humans (www.aheadedu.org). L'associació ha col·laborat amb la Fundació Akwaba compartint una base teòrica i reflexions sobre la cultura de pau des d'una visió de la justícia global i l'enfocament de gènere basat en drets humans, EGBDH.

AHEAD ha elaborat aquest material, que es va introduir en les formacions amb l'equip d'educadores d'Akwaba per construir un discurs comú en temes de pau i sostenibilitat econòmica i social, tot apostant per la convivència als centres educatius.

A continuació, es treballen la pau i la sostenibilitat com a **drets humans**, la Carta de la Terra, la democràcia – la noviolència – la pau, justícia social – econòmica – climàtica i es presenten recomanacions pedagògiques des de l'ètica de la cura per fer un apropament a aquests temes tan complexos i poder treballar-los en profunditat amb l'alumnat a través dels mòduls formatius proposats en aquesta guia pedagògica.

EL NOSTRE ENFOCAMENT: SOSTENIBILITAT I PAU COM A DRET HUMÀ

L'objectiu d'aquest document és proporcionar un petit marc conceptual sobre la pau i la sostenibilitat, els dos conceptes bàsics al voltant dels quals gira la campanya **"Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i amb cultura de pau"**.

Vivim en un món global que en les últimes dècades ha vist intensificat *"el procés (o conjunt de processos) de transformació de les transaccions i les relacions socials a causa del desenvolupament dels sistemes de transport i de comunicació que incrementen exponencialment la difusió d'idees, béns, informació, capital i persones"*¹. Tot això en el marc d'una societat culturalment diversa, tecnològicament complexa i econòmicament desequilibrada. Aquestes dinàmiques globalitzadores tenen el seu vessant negatiu amb l'augment de les desigualtats socials i dels conflictes, l'aparició de noves i preocupants formes d'exclusió i de vulneració de drets, així com l'augment de la degradació mediambiental.

Aquest projecte pretén posar el focus en la convivència com a resposta als reptes de la globalització. Entenent la convivència, no com la simple coexistència o tolerància, sinó com la necessària relació entre les persones i amb l'espai que habitem i compartim amb altres espècies, el planeta Terra. L'escola és un espai privilegiat on fomentar i liderar la convivència, tant a l'interior de la comunitat educativa com en el seu entorn immediat, donat que l'escola és el reflex de la societat i alhora un espai on, tant infants com adults, desenvolupem competències de socialització i relació amb els altres i amb el món. Tal com proposa Delors, l'educació per a tota la vida s'ha de basar en 4 pilars: aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a ser i aprendre a conviure².

Per aprendre a conviure és essencial el desenvolupament d'una cultura de drets humans, perquè finalment allà on convivim és on s'exerciten o es vulneren els drets humans. Comprendre que totes som iguals en drets i compartim la responsabilitat d'aconseguir que els drets humans siguin una realitat en la comunitat i la societat en la que vivim, és l'objectiu final de l'Educació en Drets Humans (EDH). La Declaració Universal dels Drets Humans

(DUDH) reconeix per a totes i tots, en el seu preàmbul i en l'article 26, el dret a l'educació que ha d' "enfortir el respecte dels drets humans i les llibertats fonamentals".

D'ençà que naixem tenim necessitats per viure dignament i desenvolupar-nos. Aquestes necessitats bàsiques conformen els drets humans. La dignitat humana fa referència a una qualitat inherent al ésser humà pel simple fet de ser-ho, perquè no és atorgada per ningú i no depèn de cap tipus de condicionament ni de diferències ètniques, de sexe, condició social o de qualsevol altre tipus. En exigir aquests drets humans, tothom accepta també responsabilitats: respectar els drets dels altres i protegir i donar suport a persones que pateixen abusos o negació dels seus drets humans. Sobre la figura de l'Estat sobirà, entès com a poder públic, recauen sempre de manera directa les obligacions de respectar, protegir i defensar els drets humans. Al costat dels deures de l'Estat, hi ha la responsabilitat d'actors privats, individus, col·lectius, entitats i sobretot empreses privades, de respectar els drets humans, com per exemple pel que fa al deure de no-discriminació.

Al llarg de la història totes les societats han desenvolupat sistemes per assegurar la convivència codificant els drets i responsabilitats de la ciutadania. Però, fins a mitjans del segle XX, aquests documents exclouien les dones, moltes minories i els membres de certs grups socials, religiosos, econòmics i polítics i no reflectien el concepte fonamental del fet que tothom té dret a tenir certs drets senzillament pel fet de ser ésser humà. Dues influències principals van ser les responsables a mitjans del segle XX d'impulsar l'evolució dels drets humans: les lluites dels pobles colonitzats per aconseguir la independència dels poders estrangers, reclamant la seva igualtat humana i el dret a l'autodeterminació; i la II Guerra mundial i l'horror de l'extermini de més de sis milions de persones jueves, gitanes, homosexuals i amb discapacitats.

A partir de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) es van crear una primera generació de tractats i convencions internacionals, es va construir el règim de protecció i defensa dels drets

¹ Definició de globalització per David Held (1999)

² Educació: hi ha un tresor amagat a dins (UNESCO, 1996)

humans i es va continuar amb el procés normatiu. Arran de la intensificació de la globalització, vivim en una societat amb canvis significatius i noves necessitats. Juntament amb un nou concepte de participació ciutadana sorgeix la necessitat de donar un nou impuls i actualització dels drets reconeguts, així com de reconèixer una sèrie de drets nous que no han estat contemplats per l'ordenament jurídic internacional. Entre aquests drets emergents estan el dret a la pau i a viure en un entorn sostenible.

En el marc d'aquestes reivindicacions, les Nacions Unides han adoptat l'[Agenda 2030](#), que estableix 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) per eradicar la pobresa, protegir el planeta i fer realitat els drets humans de totes les persones. Els ODS són hereus dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) i busquen ampliar els èxits aconseguits amb ells, així com arribar a aquelles metes que no van ser assolides. Es promou una agenda compartida per governs, sector privat, societat civil i ciutadania.

Per altra banda, arran de la Cimera de la Terra a Rio de Janeiro (1992) es va iniciar un procés de diàleg intercultural a escala mundial on van participar ONGs, comunitats, col·lectius, associacions professionals i experts internacionals, que va finalitzar amb la redacció de Carta de la Terra (2000). Aquesta declaració internacional de principis representa una nova visió sobre les relacions entre els éssers humans i el planeta.

EL NOSTRE MARC: "LA CARTA DE LA TERRA"

"Ens trobem davant d'un moment crític en la història de la Terra, un moment en el qual la societat ha d'escollir el seu futur. A mesura que el món es fa més interdependent i fràgil, el futur presenta alhora grans riscos i grans promeses. Per continuar avançant hem de reconèixer que, enmig d'una magnífica diversitat de cultures i formes de vida, som una sola família humana i una sola comunitat de la Terra amb un destí comú. Hem d'unir-nos per crear una societat global sostenible basada en el respecte a la natura, els drets humans universals, la justícia econòmica i la cultura de la pau".

Amb aquest preàmbul s'inicia la Carta de la Terra³, afirmant tant la fragilitat com la interdependència d'aquest món en què vivim. La interdependència és també la característica de les quatre seccions que componen la carta i dels pilars cap a una "societat global sostenible": "Respecte i cura de la comunitat de vida", "Integritat ecològica", "Justícia social i econòmica" i "Democràcia, no-violència i pau". Per exemple, la pobresa és tant una de les causes com una de les conseqüències de la degradació medi ambiental; i com aquesta, per tal de tractar qualsevol qüestió d'actualitat, cal abordar-la des d'aquestes múltiples perspectives i interconnexions.

Tots aquests elements són també indispensables per entendre la campanya **"Com vivim? Convivint: per una escola i un món sostenible i de pau"**, d'aquí que els continguts de la Carta de la Terra ens ofereixin el marc ideal per aquest projecte i que hàgim escollit resumir les temàtiques gràficament com a àrees entrelaçades, un mapa visual sobre la interrelació d'elements que intervenen quan parlem d'assolir un món sostenible i amb cultura de pau.

El tema de "Respecte i cura de la comunitat de vida" a la Carta es desenvolupa com una secció introductòria on es plantegen els principis bàsics que ens indiquen que per encaminar-nos cap a formes de vida sostenibles en la societat global, es requereixen en paral·lel tant canvis individuals tant en l'àmbit emocional com mental, com canvis col·lectius enfocats cap a una reorientació de les polítiques i les pràctiques públiques. Aquests principis parlen d'una manera de fer i enfocar-nos molt específica, que inevitablement els fa transversals i cal tenir presents en tots els altres àmbits. És per això que, en aquesta guia, ens donen peu per plantejar unes recomanacions pedagògiques a l'hora d'implementar les propostes d'aquesta guia des de la cura (vegeu secció 3).

A. DEMOCRÀCIA, NO-VIOLÈNCIA I PAU MENYS VIOLÈNCIES

Uns dels punts de partida de la situació que ens envolta és que "[...] els conflictes violents s'estenen arreu del món i són causa de grans patiments", tal com diu en el seu preàmbul la Carta de la Terra.

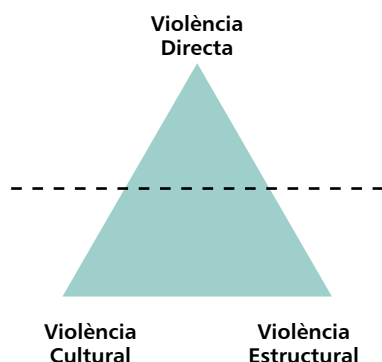
Si mirem mapes sobre conflictes, com els del [Programa Alerta](#) de l'Escola de Cultura de Pau, o fem una mirada enrere repassant la història de la humanitat, sembla que el conflicte està sempre present i que per tant és inherent a l'ésser humà. I així és si entenem el conflicte com aquella "situació de disputa o divergència en què hi ha una contraposició d'interessos (tangibles), necessitats i/o valors en pugna"⁴. El conflicte és inevitable en qualsevol espai on conviuen persones diverses amb necessitats diverses.

³ Declaració Internacional "La Carta de la Terra", aprovada per la ONU i avalada per la UNESCO, París, març 2000

⁴ Definició de conflicte per Paco Cascón, 2001

I quan la violència d'un conflicte és directa, és a dir, suposa una agressió física, quan s'exerceix de persona a persona, de manera que podem identificar les víctimes i també els victimaris, la violència ens és indubtablement reconeixible.

Però la violència va més enllà d'una bufetada, una bomba o la sang. Hi ha violències que no es veuen, que ni ens adonem que existeixen i que, com un iceberg, poden fer més mal i en realitat són la base de la **violència directa**.

Si partim de la definició de violència on *"la violència és present quan els éssers humans són influïts de tal manera que les seves realitzacions efectives, somàtiques i mentals, estan per sota de les seves realitzacions potencials"*⁵, acordem que qualsevol context que no permet a la persona desenvolupar-se en tota la seva potencialitat hi ha violència. Així, a més de la violència directa de la que parlàvem abans, també existeixen:

- La violència estructural: aquella violència que forma part de l'estructura social. Aquella violència en la qual podem identificar fàcilment les víctimes, però no els victimaris, ja que l'origen no està en persones concretes, sinó en com s'ha establert el funcionament de l'organització social. Hi ha violència estructural quan les condicions del sistema són desequilibrades i beneficien a algunes persones en detriment d'altres; com ara la generada per la desigualtat social. La violència estructural es materialitza en situacions com: l'atur, les mancances en la nutrició, la manca de serveis sanitaris i educatius bàsics, etc.

- La violència cultural: es refereix a aquells aspectes de l'àmbit simbòlic (religió, cultura, llengua, art, ciències...) que s'utilitzen per justificar o legitimar la violència estructural o directa; aquells arguments que ens fan percebre com a "normals" situacions de violència profunda. En la nostra cultura, la violència cultural rau en valors profundament arrelats com el patriarcat o el capitalisme, valors que influeixen enormement en la definició de les estructures socials (com veurem més endavant), tot i que sovint sigui la violència que més costa d'identificar. La violència cultural es materialitza en forma de discriminacions per ser diferent a la norma.

És per això que quan parlem de pau, no ens acontentem amb una definició en negatiu, que ens parli d'absència de guerra o de violència, que ens parli del que sabem que no volem; anem més en-

Què és per a tu la pau?

Veieu les "[Càpsules de pau](#)" de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP) on "*persones d'arreu del món responen aquesta pregunta posant-la en relació amb l'experiència viscuda en països en conflicte o amb el seu compromís contra la guerra i per construir la pau*".

llà, parlar de pau ens porta a concretar tots aquells elements que volem presents a la nostra cultura i a les estructures del sistema en què vivim.

La definició de pau que ens presenta la Carta de la Terra també inclou una visió integral, entesa com *"la totalitat creada per les relacions correctes amb un mateix, les altres persones, cultures i formes de vida, la Terra i el Tot del qual formem part"* i ens desafia a crear una cultura de pau que promogui aquestes múltiples relacions "correctes".

I és que les relacions entre persones amb valors i interessos divergents, porten al conflicte. Però si dèiem que el conflicte és inevitable, el que si és pot evitar és la violència: existeixen múltiples alternatives no violentes per encarar un conflicte. És més, sempre que el conflicte s'abordi sense recórrer-hi, i s'aconsegueixi arribar a solucions negociades que beneficiïn a les dues parts, el conflicte és una oportunitat de canvi i evolució, una oportunitat per a generar relacions més sanes entre les persones, i també per a transformar les condicions estructurals i/o culturals que poden haver influït en el seu origen. El conflicte és una potent palanca de transformació personal i social.

⁵ Definició de violència per John Galtung, 1975

"Per tal de gestionar-los bé (els conflictes) és important que cadascú pugui identificar les emocions que se li generen, que està fortament condicionada per la socialització de gènere que cadascú hagi rebut. Mentre que a les dones se'ls permet expressar la vulnerabilitat i la cura, els homes tenen més legitimada l'expressió de la ràbia o la desconexió emocional i l'establiment de límits. Aquest fet genera maneres diferents de viure i aproximar-se als conflictes, que cal tenir en compte i començar a transformar."

[Guia Sembrant Cures per Cultivar Canvis](#), LaFede.cat

Davant del conflicte i de la violència podem sentir una o diverses emocions a l'hora: por, pànic, ràbia, hostilitat, tristesa, angoixa, rebuig... En la construcció d'identitat, i per tant en la gestió de les emocions, influeixen valors culturals patriarcal, com el masclisme o el racisme, que promouen la violència. Educar per a la pau també és desemmascarar la cultura patriarcal, per tal de poder veure i gestionar el conflicte des d'una perspectiva noviolenta.

El concepte de noviolència "és una traducció del terme que va conceptualitzar Gandhi, *ahimsa*, que combina les idees de pacifisme i d'acció. La no-violència no només rebutja la violència, sinó que promou una actitud activa pel canvi de les violències interiors de les persones i de les estructures violentes de la societat"⁶. Per tant, el concepte de no-violència ens situa en una actitud de recerca continuada de mecanismes per aconseguir la transformació dels conflictes, sense utilitzar cap tipus de violència, i poder avançar així envers a canvis constructius.

MÉS PARTICIPACIÓ

Per gestionar i transformar els conflictes també és necessari desenvolupar habilitats i actituds d'empatia i d'escolta activa, així com de participació i consens per arribar a uns acords de convivència. La democràcia és una de les vies que coneixem per posar-nos d'acord. Malauradament per a moltes persones, aquest concepte ens remet a la idea de quelcom llunyà, perquè l'hem delegada i vivim com una qüestió institucional. Però una democràcia real és aquella participada per la ciutadania on les persones consensuem conjuntament les decisions i som protagonistes dels processos que ens afecten.

El desenvolupament de la cultura de la participació pot ser un avenç molt poderós en la democràcia. Això inclou els infants perquè, tot i que sovint les persones adultes ens oblidem, els nens i nenes són subjectes de dret. La Convenció dels Drets dels Infants (1989) ens responsabilitza a proveir els infants amb allò que necessiten per desenvolupar-se i a protegir-los contra allò que obstaculitzi aquest desenvolupament, i també a tenir present els seus drets de participació: dret a opinar, expressar-se, rebre informació adequada a les seves capacitats, a reunir-se i associar-se i a tenir les seves creences pròpies. La participació dels infants és tant un objectiu a assolir en tant que és un dret reconegut, com una metodologia o mitjà per assolir aquesta participació: perquè a participar s'aprèn participant⁷. Només a través de la promoció de la participació dels infants aconseguirem que aquests desenvolupin habilitats indispensables en una democràcia real i per la transformació dels conflictes o inclús de les vulneracions de pau i sostenibilitat global, com ara el pensament crític o l'escolta activa.

El principal requisit d'una participació infantil significativa és que els adults respectem les capacitats dels infants de prendre part en les decisions i els reconeguem com a iguals, és a dir, una relació d'acompanyament en comptes de les relacions tradicionals basades en el poder i el control de l'adult sobre l'infant. En cas contrari, la participació dels infants és pura participació simbòlica ja que poden donar les seves opinions, però no poden decidir sobre com són tingudes en compte les seves aportacions o si ho són. L'essència de la participació està ben explicada amb el model de l'escala de participació, amb el qual Roger Hart⁸ descriu una escala de vuit graons.

⁶ Definició de no-violència per Cécile Barbeito, 2008

⁷ Per a més informació us recomanem la lectura de "Alianzas para la participación: Manual de participación infantil".

⁸ Hart, Roger: Children's Participation from Tokenism to Citizenship: UNICEF, Centre de Recerca Innocenti, Florència, 1992.

B. JUSTICIA SOCIAL, ECONÒMICA I CLIMÀTICA

Si tornem enrere i recordem la definició de violència estructural, entenem perfectament que, tal com diu la Carta de la Terra, la situació global on *"els beneficis del desenvolupament no es comparteixen equitativament i la distància entre rics i pobres creix constantment"* i *"els models dominants de producció i consum estan causant la devastació ambiental, l'esgotament dels recursos i una extinció massiva de les espècies. S'estan destruint les comunitats"*. Podem entendre la violència que està imposant constantment el sistema vigent. Però com és aquest sistema?

DINERS, MÉS I MÉS

Segons la coneguda cançó interpretada per l'actriu i cantant Liza Minnelli, *"Money makes the world go round"*⁹, és a dir, "Els diners mouen el món". I sembla que no és pas una expressió buida.

L'objectiu del sistema capitalista i patriarcal vigent en l'actualitat es basa en la generació i acumulació de beneficis econòmics per part d'una minoria que posseeix els mitjans de producció (que són privats), i no pas per part dels qui fan la feina (les persones assalariades). Podem resumir que en el sistema capitalista patriarcal vigent el guany està per sobre de les persones. Fer diners està per sobre de revisar l'impacte que suposa la generació d'aquests guanys.

I és que el sistema actual funciona gràcies a uns models de producció i consum molt concrets. Atura't i, abans de seguir llegint, dona una ullada al vídeo *"La historia de las cosas"* (Annie Leonard, 2007) per descobrir més sobre la història de les coses que fem servir diàriament.

TENIR, MÉS I MÉS

Com explica el vídeo, totes les coses que fem servir diàriament, des de la seva extracció fins a la seva venda, ús i rebuig, afecten comunitats de persones i també el medi ambient. I aquest model, que funciona quant més tens o quant més compres, no només amaga aquests impactes, sinó que a més te'ls estalvia. És a dir, el preu que paguem per aquest producte no és el preu real: s'ha externalitzat! El cost de producció del mòbil que consultes mentre llegeixes aquest document, o l'ordinador des d'on has mirat el vídeo anterior, no l'has pagat

tu sol: molta gent ha intervingut en el procés de producció i ho ha pagat amb la seva salut, amb salaris baixos o amb infància robada.

A més a més, el sistema funciona no només gràcies a l'explotació del treball d'aquestes persones assalariades i els seus hàbitats, sinó que implica l'externalització dels treballs i costos de reproducció de la vida a l'àmbit de la llar i té uns impactes rellevants tant des de la perspectiva de gènere¹⁰ com globals. D'una banda, el treball remunerat és el que organitza el temps que destinem a fet totes les activitats quotidianes (temps socials), cosa que exclou, invisibilitza i dificulta les tasques del treball domèstic i de cures, necessàries pel sosteniment de la vida. D'altra banda, a causa dels canvis socials de les últimes dècades, als països del nord global la reproducció de la vida s'ha fet insostenible, i no ha estat assumida per l'Estat ni pel mercat. Una de les respostes que s'han donat és l'externalització de les tasques de cura a altres dones o a persones migrades del sud global, que alhora estan deixant d'assumir les tasques de cura de persones als seus països d'origen, tasques que queden relegades a altres dones, creant el que s'ha anomenat cadenes globals de cures¹¹.

I és que al cap i a la fi, el preu d'aquest sistema de producció i consum el paguem totes i tots: si amb l'exemple anterior queda clar l'impacte social que ens afecta arreu, cal no oblidar l'impacte ecològic, del que també parla el vídeo. D'entrada, només cal pensar com, l'engranatge d'aquest sistema és possible gràcies a una xarxa de transport altament contaminant que salva la distància entre la localització dels diferents estadis de producció – que han estat escollits per avantatges econòmics només – i finalment la distribució al consumidor/a. Un exemple molt clar és tirar enrere en el camí que ha seguit la samarreta que portes per arribar a tu. Si mires l'etiqueta, hi ha moltes possibilitats que hagi estat "feta" lluny de tu. Però a més a més, "si tires el fil" és molt possible que les matèries primes no van ser ni produïdes ni tractades tan sols a aquest mateix lloc llunyà, sinó a un altre continent.

A més a més, cal recordar que la petjada ecològica que deixat aquest sistema en el medi ambient, encara que sigui en un país ben llunyà, ens afecta a tothom perquè les conseqüències dels impactes ambientals són globals. El canvi climàtic n'és la gran conseqüència: provocat per la suma de moltes accions locals (emissions de gasos nocius a l'atmosfera) escalfa la temperatura del planeta globalment. Així es desfan els casquets polars

⁹ La cançó "Money" es va popularitzar amb la versió del 2002 de la pel·lícula Cabaret, tot i que existeix una primera versió de la pel·lícula del 1972, i la primera estrena de Cabaret va ser com a peça de teatre musical a Broadway (1966), i a la vegada adaptada de la novel·la curta Goodbye to Berlin (1929) de Christopher Isherwood.

¹⁰ Per aprofundir sobre la perspectiva de gènere recomanem la lectura del marc conceptual de la [Guia pedagògica "Ni uniformes, ni etiquetes"](#) - Formació, investigació i sensibilització a la comunitat educativa

¹¹ Guia "Sembrant cures per cultivar canvis", LaFede.cat Organitzacions per a la Justícia Global, Barcelona, 2017.

àrtics que es fonen fent créixer el nivell del mar arreu un mil·límetre cada any, i en el futur provocaran la inundació de moltes ciutats costaneres, com podria ser Barcelona.

El canvi climàtic és també l'efecte de la interconnexió entre els impactes socials i mediambientals. Si fins ara el motiu de les migracions forçades (internes o externes, és a dir, tant persones desplaçades com refugiades) acostumaven a ser factors socials i econòmics, es parla ja de refugiats climàtics: les Nacions Unides preveu que pel 2050 entre 50 i 200 milions de persones es veuran forçades a desplaçar-se dels seus hàbitats a causa de l'impacte del canvi climàtic.

Tal com dèiem a l'inici, tot està interrelacionat. I ja fa temps que ho sabem. Tal com ja deia el gran Cap Seattle, líder de les tribus ameríndies duwamish-suquamish, al president dels Estats Units el 1854: *"D'una cosa estic ben segur: la terra no pertany a l'home, és l'home el que pertany a la terra. Tot va enllaçat, com la sang que uneix a una família. L'home no va teixir la trama de la vida. Ell és només un fil. El que fa amb la trama s'ho fa a ell mateix"*.

Per això la Carta de la Terra ens insta a *"adoptar models de producció, consum i reproducció que salvaguardin les capacitats regeneratives de la Terra, els drets humans i el benestar comú"*.

LLENÇAR MÉS I MÉS

El model de producció del que estem parlant, basat en comprar i vendre, per tal que pugui seguir en funcionament, ens empeny (obsolescència programada¹²) i convenç (obsolescència percebuda) a llençar i vendre. Es tracta d'un model lineal de "comprar, consumir i vendre", en un planeta de recursos finits.

Si els impactes negatius en el mediambient durant les diferents fases de producció del producte (extraure, refinar, fabricar, embalar), així com de distribució per tal de fer-ho arribar a les persones que el compraran, no fossin ja suficientment nocius, a més a més, llençar i vendre de manera naturalitzada genera una quantitat incalculable de residus que el planeta no pot absorbir.

Llencem de mitjana un 60% dels recursos que necessitem per fabricar els productes i materials que consumim, és a dir, en un sistema lineal sempre cal recórrer als recursos naturals per iniciar un nou procés productiu, i els residus sempre són considerats com a rebuig. D'aquí que la idea de tancar el cicle comenci a agafar força: economia circular¹³.

FER MÉS AMB EL QUE JA TENIM

Parlem de repensar els models de producció de manera que els residus esdevinguin recursos que es podran tornar a utilitzar i així reduir a la vegada la quantitat de materials extrets directament del medi i els residus generats en la producció d'un bé de consum, així com la contaminació que aquest procés pugui causar. Parlem d'un model de producció i de consum on:

- el valor dels productes, materials i recursos, es mantingui el màxim de temps possible dins l'economia;
- es generin el mínim de residus possible; i
- es cerqui la màxima eficiència en l'ús de recursos, reduint el consum de matèries primeres i energia, i els residus i emissions en els processos productius.

Si vols entendre millor la diferència entre el model de producció que proposa l'economia circular, respecte la lineal, no et perdis el vídeo "[Economia Circular](#)" (Fundació Cotec, 2017). El vídeo ens parla de productes reparables, actualitzables i amb possibilitat de varies vides, i de fer quelcom similar amb l'energia. Ens posa un exemple de com el gas calent d'una fàbrica podria ser usat per altres coses, com escalfar una ciutat sencera. Aquesta idea ja és una realitat i un bon exemple de què l'economia circular és possible: diversos edificis a l'Àrea Metropolitana de Barcelona obtenen de manera sostenible una temperatura de confort, mitjançant sistemes generats per proveir de climatització a partir del vapor de les plantes de tractament de residus¹⁴.

DE MÉS, A MILLOR

Però no està tot perdut perquè el sistema ha estat ideat per persones i les persones encara som a temps de repensar el sistema; de fet, ja hi ha molta gent pensant en alternatives. Veieu aquest vídeo sobre "[La historia de las soluciones](#)" (Annie Leonard, 2012).

El vídeo anterior, no es queda amb la crítica, i fa una proposta molt clara. En menys de 10 minuts dóna algunes idees de com podem moure la nostra economia en una direcció més sostenible i justa, començant per orientar-nos cap a un nou objectiu: de tenir i produir més, cal passar a millor. L'economia feminista ens parla de sostenibilitat de la vida, que reivindica que les vides humanes dignes de ser viscudes haurien de ser l'objectiu principal del sistema econòmic, produint un des-

¹² Per saber més, no us perdeu el documental de Cosima Dannoritzer "[Comprar, tirar, comprar. La historia secreta de la obsolescència programada](#)" (2014)

¹³ Idees extretes de "[Barcelona més Sostenible](#)" i dels materials educatius de l'[AMB sobre residus](#)

¹⁴ Llegeix-ne més sobre altres exemples que ja s'apliquen a l'Àrea Metropolitana de Barcelona, a l'article del Diari Ara "[L'economia circular, un model en potència a la metròpolis de Barcelona](#)" (11/05/2017)

plaçament del benefici econòmic com a interès principal de l'economia actual, ens parla d'una qualitat de vida diferent de l'acumulació d'objectes de consum promoguda pel mercat.

Aquest concepte entronca directament amb moltes experiències concretes que ja es duen a terme, models de com gestionar la societat i l'entorn que no es basen en el model capitalista, una altra manera de fer economia, tot prioritzant la satisfacció de les necessitats de les persones: l'Economia social i solidària. Es tracta d'una economia que garanteix, a més de rendibilitat econòmica¹⁵, de pau i sostenibilitat global:

- Democràcia: les decisions es prenen en conjunt.
- Equitat: els drets i deures es distribueixen equitativament entre els socis i sòcies.
- Justícia distributiva: es defineixen criteris de distribució procurant una remuneració i distribució de guanys el més justes possibles.
- Cura del medi ambient: criteris ecològics guien els objectius de l'empresa.
- Producció de satisfactors: es produeix un bé o servei que serveixi les veritables necessitats humanes, i s'evita el consumisme.

SER MÉS

La Carta de la Terra assenyala que *"ens trobem davant d'un moment crític en la història de la Terra, un moment en el qual la societat ha d'escollir el seu futur"*. Quasi dues dècades després, la frase encara té vigència. Encara som a temps d'escollir, més endavant, potser serà massa tard.

Per exemple, en temes de canvi climàtic, no fer res, vol dir deixar que augmenti la temperatura global més enllà de 2°C. En canvi, començar a fer accions per tal de reduir emissions (com establert a l'Acord de París del 2015), no impediria que a finals de segle les emissions de gasos d'efecte Hivernacle siguin superiors a l'actual, però limitaria aquest augment a 1,5 – 2°C. I vindrà d'un o mig grau? Tot i que no sembla gaire cosa ja hem comentat que l'impacte global d'aquest augment de temperatura pot ser devastador: sequeres, desertificació, la salinització de les aigües subterrànies, fenòmens climàtics extrems... amb tot d'implacions socioeconòmiques.

Encara podem escollir com actuem i amb quins valors rectoris ens guiem. Tal com proposa la Carta de la Terra, en aquesta campanya apostem per un nou sentit de responsabilitat universal basat en la solidaritat amb tota la família humana - incloses les generacions futures -, i de protecció de la nostra llar, la Terra, de la qual la humanitat n'és una part interdependent.

El mateix Preàmbul de la Carta se'ns dona una molt bona pista de partida per a enfocar-nos: *"una vegada satisfetes les necessitats bàsiques, el desenvolupament humà significa primordialment ser més, no tenir més"*.

Això ens recorda dos dels quatre pilars de l'educació: aprendre a ser, és a dir, a desenvolupar la pròpia personalitat i ser capaç d'actuar cada vegada amb més autonomia, seny i responsabilitat, així com aprendre a conviure, és a dir, desenrotllant la comprensió de l'altre i la valoració de la interdependència. Tal com deia Desmond Tutu, activista de drets humans i bisbe de Sud-Àfrica: *"La meua humanitat està lligada a la teua, i per això només podem ser humans junts"*.

¹⁵ Definició d'economia social i solidària per Pablo Guerra, 2012

LES NOSTRES RECOMANACIONS DES DE L'ÈTICA DE LA CURA

Les recomanacions pedagògiques per aquesta campanya educativa les volem centrar en l'ètica de la cura donada la relació que aquesta té amb la construcció de la pau, la sostenibilitat ambiental, la inclusió social i el ple gaudi dels drets humans de totes les persones. L'ètica de la cura reivindica la importància de posar al centre les persones en qualsevol procés de desenvolupament personal, social i educatiu, revaloritzant les aportacions que naixen de la cura de la vida enfront d'allò productiu, competitiu i exclouent dels models predominants, i posant en evidència la nostra interdependència i ecodpendència.

Per tant, les nostres recomanacions alhora de portar a terme aquesta campanya són:

- **Prendre consciència de com projectem** la cultura de pau i la sostenibilitat a l'aula i actuar amb coherència: gestió de les actituds de l'alumnat (reforç positiu d'actituds noviolentes i cooperatives / donar protagonisme i veu als infants vulnerabilitzats), to de veu, gestió sostenible del material...
- **Conèixer bé el grup d'alumnat i a cada infant** que en forma part: quins són els seus sentiments, les seves motivacions, els seus desitjos, els seus interessos, les seves relacions de gènere, l'experiència prèvia que tenen a l'hora de realitzar projectes de forma col·lectiva. Podem analitzar els punts forts de cadascuna de les persones que són part del grup per identificar les possibilitats de creixement personal i grupal.
- A l'hora d'analitzar el context i identificar situacions de millora cal fer un **anàlisi crític de la realitat** vinculant lo global i lo local, identificant les vulneracions de drets i com afecten a la dignitat de les persones i especialment analitzant quin paper juguen les dones en el context i com els hi afecten aquestes vulneracions.
- Per tal d'analitzar amb l'alumnat el món complex que ens envolta cal desenvolupar el **pensament crític** per comprendre les diverses informacions en entorns canviants, incorporar nous punts de vista i aprendre a ser crítics amb les nostres metes i estratègies.
- Plantejar al grup les preguntes de com es pot transformar la realitat injusta identificada, com podem contribuir a visibilitzar i denunciar els drets vulnerats, i especialment quines són les **fortaleses dels grups vulnerabilitzats** que hem identificat. Veure'ls com a vulnerables és posar-los en un rol de debilitat i de no possibilitat d'empoderament.
- Fomentar el **treball cooperatiu**, en un pla-nol d'igualtat i d'horitzontalitat, reconeixent les nostres limitacions com a persones i com a col·lectius i la nostra voluntat de sumar esforços per aconseguir el bé comú. Això val tant pel grup d'alumnat, com per identificar col·laboració amb d'altres actors de la comunitat educativa i pel treball en xarxa amb aquelles entitats o col·lectius de l'entorn que puguin contribuir a la campanya.
- Potenciar el **protagonisme de l'alumnat** de manera que participin plenament en les decisions sobre les accions de sensibilització que volen realitzar i la seva planificació. Quan l'alumnat és massa jove o el grup és inexpert, es fa necessària una intensa fase de planificació prèvia per tal de facilitar el consens i l'auto-organització del grup.
- A l'hora d'organitzar el treball cal posar el focus en els rols que assumeixen els nois i les noies en el repartiment de tasques. Tenir posades les **"ulleres de gènere"** ajuda a analitzar aspectes com els lideratges en els grups, qui assumeix la comunicació, com es gestionen els equips i altres aspectes que ens podrien passar desapercebuts.
- Per tal de facilitar la participació és important fomentar l'**escolta activa** entre l'alumnat i entre professorat i alumnat, desenvolupant actituds de conscienciació que ens preparin per escoltar no només el que l'altre persona està expressant directament, sinó també els sentiments que motiven les seves idees o pensaments.
- Fomentar l'**empatia** envers a les persones amb les quals col·laborem, respectant la seva dignitat, els seus propis processos, no jutjant ni fent judicis de valor sense conèixer els seus sentiments i motivacions. Tanmateix fomentar aquesta empatia amb les persones vulnerades, des del màxim respecte per elles i les seves situacions.
- A l'hora de reflexionar sobre els aprenentatges realitzats posar el **focus en les emocions i sentiments** que ens han generat les experiències, acceptant-los i aprofundint en els perquè, donat que són de gran valor i posen a la persona en el centre i l'empodera en relació al seu propi procés d'aprenentatge.

- A l'hora d'**avaluar** les experiències viscudes hem de tenir en compte com ens han afectat personalment, quins canvis s'han generat en nosaltres com a individus, però també com a grup, incloent també altres valoracions de la comunitat educativa, les entitats o col·lectius amb qui hem treballat.
- La **comunicació** de la campanya o projecte no ha de generar estereotips dels grups vulnerabilitzats ni promocionar accions assistencialistes o paternalistes. La difusió en mitjans de comunicació i xarxes socials ha d'estar vinculada amb la sensibilització, la conscienciació i el qüestionament del sistema que genera injustícies.
- Tancar la campanya o el projecte amb una **celebració** és important per reconèixer els esforços personals i col·lectius i reforçar l'autoestima, per potenciar els vincles i les cures amb l'alumnat, la resta de la comunitat educativa i les entitats i col·lectius amb els que hem treballat en xarxa, i per comunicar i difondre els treballs i ratificar el compromís per a la transformació social.

El document [Pedagogía de los cuidados. Aportes para su construcción](#) de la ONG Intered és el resultat d'un procés de treball col·lectiu creat des d'ambdós costats de l'Atlàntic. Us recomanem el visionat del vídeos documentals sobre com posar en el centre aquesta pedagogia. Aquí teniu el [tràiler](#).

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

Consell d'Europa

"Petit Compass Manual d'Educació en Drets Humans per a Infants"

Traduït i publicat per AHEAD - Associació d'Educaadores i Educadors en Drets Humans
Barcelona 2013

Estela Pareja, Aida Guillén Naturalesa, Irkus Larrinaga, Àlex Boso i Michaela Vanceai

"Naturalesa i abast dels drets humans emergents, Serie Carta de Drets Humans Emergents"

Sèrie Carta dels Drets Humans Emergents 1
Institut de Drets Humans de Catalunya, 2006

Marina Caireta i Cécile Barbeito

"Introducció de conceptes clau: pau, violència, conflicte"

Quaderns d'Educació per la Pau, Escola de Cultura de Pau
Universitat Autònoma de Barcelona, 2005

Vicenç Fisas

"Educar para una cultura de paz"

Quaderns de Construcció de Pau N° 20, Escola de Cultura de Pau
Universitat Autònoma de Barcelona, 2011

Vandana Shiva

"Es hora de parar la guerra contra la Tierra"

Discurs Premio Sydney por la Paz
Sidney, novembre 2011

Alicia H. Puleo

"Ecofeminisme per a la Justícia Global"

LaFede.cat Organitzacions per a la Justícia Global, Barcelona

La Carta de la Tierra Internacional

"Guía para utilizar la Carta de la Tierra en la educación"

2009

Pablo Guerra i altres

"Mirades globals per a una altra economia"

SETEM Catalunya, Barcelona, juny 2012

La guia per a qui i per què? És un material de suport als educadors i educadores formals (mestres i professorat) i no formals (monitores de lleure, educadores socials i altres) d'infants i jovent de deu a disset anys, per tal d'incloure continguts i pràctiques pròpies de l'educació per a la justícia global en la seva programació.

Es tracta d'una primera fase on es viu un procés de revisió personal, del grup-classe, de l'entorn i del món per tal de vetllar per un clima de pau des del centre educatiu.

Altres títols publicats

- El Viatge del Konan
- El Diari de la Naaku
- Unitat Mòbil
- Guia pedagògica Mira l'Àfrica! Actuem per transformar les injustícies socials
- Guia pedagògica #desfemlesdesigualtats - Aprenentatge creatiu per una ciutadania global. Primera fase
- Guia pedagògica #desfemlesdesigualtats - Aprenentatge creatiu per una ciutadania global. Segona fase
- Guia pedagògica Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere. Primera fase
- Guia pedagògica Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere. Segona fase

Carrer Llobregat 145, baixos
08904 L'Hospitalet de Llobregat

educatiu@fundacioakwaba.cat
www.fundacioakwaba.cat
<https://comvivim.wordpress.com/>

(+34) 934 407 696

Amb el suport de:

Ajuntament de L'Hospitalet

AJUNTAMENT DE
TARRAGONA

Ajuntament de
Barcelona

Generalitat
de Catalunya

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament